

Inkoopvoordelen en praktijkkosten apothekhoudenden in Nederland in 2009

Resultaten van het onderzoek onder openbare apotheken, apothekhoudende huisartsen, fabrikanten, groothandels en zorgverzekeraars

Uitgebracht aan de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa)

Utrecht, 12 november 2010
Drs. B Karssen (Significant)
B.C. Jurling RA (ConQuaestor)

Inhoud

VOORWOORD	5
1 INLEIDING	6
1.1 ACHTERGROND EN AANLEIDING	6
1.2 DOELSTELLINGEN VAN HET ONDERZOEK	7
1.3 INDELING VAN HET RAPPORT	9
1.4 LEESWIJZER	9
2 DE OPBRENGSTEN IN 2009 VOOR ALLE APOTHEEKHOUDENDEN IN NEDERLAND	11
2.1 DE TOTALE INKOOPVOORDELEN IN 2009 OP WMG-GENEESMIDDELEN	12
2.1.1 <i>Op basis van de administratie van de apothekhoudenden</i>	12
2.1.2 <i>De gegevens van de leveranciers valideren de resultaten van apothekhoudenden</i>	13
2.1.3 <i>Aan verzekeraars doorberekende kortingen</i>	14
2.2 HET GEMIDDELDE INKOOPVOORDEEL PER APOTHEEKHOUDENDE IN 2009 OP WMG-GENEESMIDDELEN	16
2.3 KORTINGEN OP FACTUUR IN 2009 ALS PERCENTAGE VAN DE INKOOPWAARDE	17
2.3.1 <i>Op basis van de administratie van de apothekhoudenden</i>	17
2.3.2 <i>De gegevens van de leveranciers valideren de resultaten van apothekhoudenden</i>	19
2.4 DE VERDELING VAN INKOOPVOORDELEN NAAR INKOOPKANALEN	19
2.4.1 <i>De kortingspercentages naar inkoopkanaal in 2009</i>	19
2.4.2 <i>De kortingspercentages zijn in het eerste kwartaal van 2010 gedaald</i>	21
2.5 DE BEREKENDE TOTALE INKOOPVOORDELEN ZIJN NAUWKEURIGE RAMINGEN	22
2.6 OMZET UIT DIENSTVERLENING (WMG VERGOEDINGEN)	23
2.7 DE TOTALE OPBRENGSTEN	24
3 DE PRAKTIJKKOSTEN IN 2009 VOOR ALLE APOTHEEKHOUDENDEN IN NEDERLAND	25
3.1 DE GEMIDDELDE PRAKTIJKKOSTEN PER COMPONENT	25
3.1.1 <i>De gemiddelde praktijkkosten, exclusief personele kosten van de eerste apotheker</i>	25
3.1.2 <i>De nauwkeurigheid van de kostencomponenten is niet voor iedere component voldoende</i>	27
3.2 DE GEMIDDELDE PRAKTIJKKOSTEN EXCLUSIEF PERSONELE KOSTEN VAN DE EERSTE APOTHEKER, TOEGEREKEND AAN WMG-GENEESMIDDELEN	28
3.3 DE GEMIDDELDE PRAKTIJKKOSTEN PER PRAKTIJK INCLUSIEF NORMINKOMEN VAN DE EERSTE APOTHEKER, TOEGEREKEND AAN WMG-GENEESMIDDELEN	30
3.4 VERDIEPINGSANALYSES PRAKTIJKKOSTEN	32
3.4.1 <i>Analyse verschil van het aantal fte (exclusief 1^e apotheker) en de personele kosten over 2008-2009</i>	32
3.4.2 <i>Analyse huisvestingskosten</i>	35
3.4.3 <i>Analyse schaalvoordelen</i>	37
3.4.4 <i>Vaste kosten als onderdeel van de praktijkkosten</i>	38

4	HET RESULTAAT PER PRAKTIJK OP TOTAALNIVEAU IN 2009.....	40
4.1	GEMIDDELDE RESULTAAT PER SUBPOPULATIE.....	41
4.1.1	<i>Gemiddelde resultaat per subpopulatie na aftrek clawback</i>	41
4.1.2	<i>De clawback</i>	41
4.2	DE BRUTO MARGE	43
4.3	ANALYSE EIGEN VERMOGEN	46
4.4	VERDIEPINGSANALYSES OP HET RESULTAAT PER PRAKTIJK	48
4.4.1	<i>De mate van verstedelijking</i>	48
4.4.2	<i>De omvang van de apotheek</i>	49
5	OVERIG OPENBARE APOTHEKEN.....	50
5.1	INKOOPVOORDELEN	50
5.1.1	<i>Inkoopvoordelen</i>	50
5.1.2	<i>Kortingspercentages</i>	51
5.2	CLAWBACK EN AIP	52
5.3	PRAKTIJKKOSTEN	53
5.3.1	<i>Praktijkkosten voor WMG-geneesmiddelen, excl. 1^e apotheker</i>	53
5.3.2	<i>Aantal FTE</i>	54
5.4	RESULTAAT	54
5.5	BALANS	56
6	APOTHEEKHOUDENDE HUISARTSEN.....	57
6.1	INKOOPVOORDELEN	57
6.1.1	<i>Inkoopvoordelen</i>	57
6.1.2	<i>Kortingspercentages</i>	57
6.2	CLAWBACK EN AIP	59
6.3	PRAKTIJKKOSTEN	60
6.3.1	<i>Praktijkkosten voor WMG-geneesmiddelen</i>	60
6.3.2	<i>Aantal FTE</i>	61
6.4	RESULTAAT	62
6.5	BALANS	63
7	BIJLAGE A: ONDERZOEKSOPZET	64
7.1	DE ONDERZOEKSPOPULATIE	64
7.1.1	<i>Definitie van de onderzoekspopulaties</i>	64
7.1.2	<i>Omvang van de subpopulaties</i>	67
7.2	ONDERZOEKSVARIABLEN	68
7.2.1	<i>Inkoopvoordelen</i>	68
7.2.2	<i>Praktijkkosten</i>	70
7.2.3	<i>Toerekening van praktijkkosten aan apotheekfunctie bij apotheekhoudende huisartsen</i>	72
7.2.4	<i>Terugweging van de componenten naar de gemiddelde kosten per praktijk</i>	72
7.2.5	<i>De WMG-factor</i>	73

7.3	STEEKPROEFOPZET EN –TREKKING	74
7.3.1	<i>Minimum steekproefomvang is bepaald door de vereiste nauwkeurigheid</i>	75
7.3.2	<i>Steekproefomvang</i>	75
7.4	GEGEVENSVERZAMELING	77
7.4.1	<i>Vragenlijst en diepteonderzoek</i>	77
7.4.2	<i>Benadering</i>	77
7.4.3	<i>Handhaving</i>	78
7.5	GEGEVENSVERWERKING	80
8	BIJLAGE B: VRAGENLIJSTEN	81
9	BIJLAGE C: REPRESENTATIVITEIT	144
9.1	DE GEREALISEERDE RESPONS	144
9.1.1	<i>Apotheekhoudenden</i>	144
9.1.2	<i>Fabrikanten en groothandels</i>	145
9.1.3	<i>Zorgverzekeraars</i>	145
9.2	TERUGWEGING OM DE REPRESENTATIVITEIT TE WAARBORGEN VOOR RESULTATEN VAN APOTHEEKHOUDENDEN	146
9.2.1	<i>Overig openbare apotheken</i>	146
9.2.2	<i>Terugweging overige apotheken</i>	147
9.3	DE REPRESENTATIVITEIT EN NAUWKEURIGHEID VAN RESULTATEN VAN GROOTHANDELS EN FABRIKANTEN IS ZEER GROOT	147
9.4	DE REPRESENTATIVITEIT VAN VERZEKERAARS IS UITSTEKEND.....	148
	BIJLAGE D: METHODOLOGISCHE TOELICHTING EN TABELLEN.....	149
	BIJLAGE E: ONDERZOEKSTEAM.....	151

Voorwoord

Dit rapport bevat de resultaten van het onderzoek naar de inkoopvoordelen en praktijkkosten van apothekhoudenden in Nederland in 2009, zoals dat in de periode april – november 2010 is uitgevoerd door ConQuaestor B.V. (eindverantwoordelijkheid) en Significant B.V., in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), met als gedelegeerd opdrachtgever de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa).

Het onderzoek kent verschillende onderdelen, te weten:

- onderzoek naar de omvang van de inkoopvoordelen en praktijkkosten van openbare apotheken en apothekhoudende huisartsen in 2009;
- onderzoek naar de omvang van geleverde inkoopvoordelen door groothandels, importeurs en fabrikanten;
- onderzoek onder zorgverzekeraars naar de aan verzekeraars doorberekende kortingen (voorheen “negatieve kortingen”);
- onderzoek naar de omvang van het bedrijfsresultaat van de apothekhoudende praktijken

In het voorliggende rapport worden de resultaten van deze verschillende onderdelen gerapporteerd.

Dit onderzoek is mogelijk geweest door de medewerking die de apothekhoudenden, fabrikanten, groothandels en zorgverzekeraars aan dit onderzoek hebben gegeven. Deze medewerking is vrijwel zonder uitzondering uitstekend geweest. Wij danken de betreffende personen en organisaties voor hun bereidwilligheid.

Ten slotte danken wij de opdrachtgever voor de begeleiding van dit onderzoek.

Namens het onderzoeksteam¹,
Drs. B. Karssen (Significant)
B.C. Jurling RA (ConQuaestor)

---

¹ Zie Bijlage E.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding

Binnen de farmaceutische dienstverlening is veel gaande. Genoemd worden:

- Het nieuwe geneesmiddelenbeleid dat per 1 juli 2008 van kracht is gegaan,
- Het preferentiebeleid van verzekeraars.
- Veranderingen in de receptregelsystematiek:
  - onderscheid naar meerdere WMG-codes;
  - andersoortige afspraken tussen verzekeraars en apothekhoudenden.

Vervolgonderzoek naar de omvang van inkoopvoordelen en praktijkkosten was nodig om de in de (door de NZa uitgevoerde) extrapolatie gehanteerde aannames te toetsen aan de feitelijkheid. De onderzoeksresultaten zullen door de NZa worden gebruikt voor evaluatie van de tarieven 2009 en 2010 en de vaststelling van de tarieven voor 2011.

Het onderzoek kent vier deelonderzoeken:

1. Onderzoek naar de genoten inkoopvoordelen, praktijkkosten en resultaat bij apothekhoudenden in 2009;
2. Onderzoek naar de geleverde inkoopvoordelen op geneesmiddelen door groothandels, leveranciers, fabrikanten en importeurs;
3. Onderzoek naar de aan verzekeraars doorberekende kortingen (voorheen “negatieve kortingen”) bij zorgverzekeraars;
4. Vergelijking van de uitkomsten van onderzoek 1, 2 en 3 met de aannames van NZa m.b.t. tariefonderbouwing 2009 en 2010.

De drie eerstgenoemde onderzoeken zijn uitgevoerd door ConQuaestor en Significant, waarbij voor het derde onderzoek de gegevensverzameling is uitgevoerd door de NZa en de analyse is uitgevoerd door de onderzoekers van ConQuaestor en Significant. Deelonderzoek 4 is uitgevoerd door de NZa.

Het voorliggende rapport bevat de resultaten van de drie eerste van de voornoemde deelonderzoeken.

1.2 Doelstellingen van het onderzoek

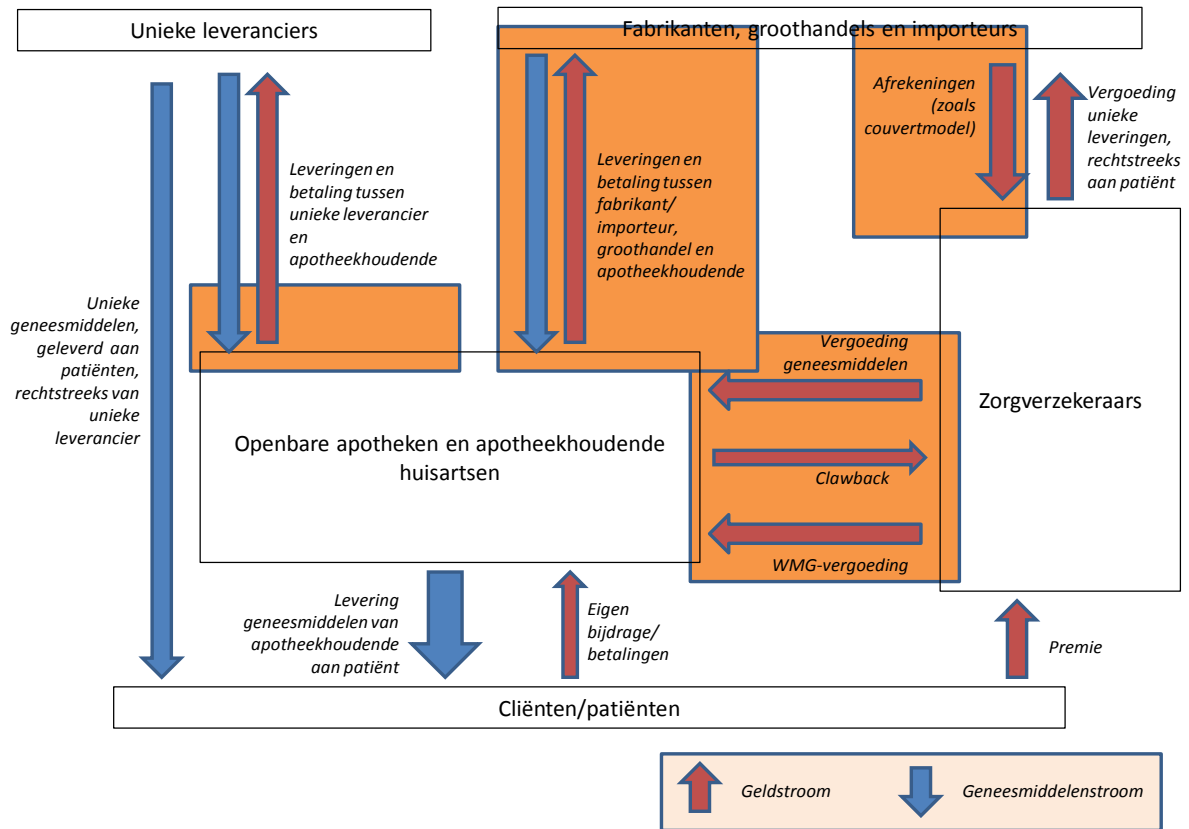
Inkoopvoordelen:

1. Een kwantitatieve raming te maken van de totale omvang van de inkoopvoordelen op WMG-geneesmiddelen, die door apothekhoudenden over 2009 zijn genoten, uitgedrukt in miljoenen euro's.
2. De gemiddelde omvang en spreiding te bepalen van de inkoopvoordelen per relevante subpopulatie en inkoopvoordeel-component.
3. Een kwantitatieve raming op te stellen van de door leveranciers aan apothekhoudenden in 2009 rechtstreeks verstrekte voordelen op geleverde WMG-geneesmiddelen, om hiermee de bovenstaande resultaten wat betreft de door apothekhoudenden in 2009 ontvangen inkoopvoordelen te toetsen.
4. Een bepaling te doen van de gemiddelde omvang en spreiding van de inkoopvoordelen per inkoopkanaal.
5. Een onderzoek te doen naar de effecten over 2009 van de door zorgverzekeraars met apothekhoudenden gemaakte afspraken, die – ten gevolge van de methodiek van bepaling van de inkoopvoordelen bij apothekhouden en leveranciers – als correctie dienen te worden aangebracht op de inkoopvoordelen (de zogenoemde “negatieve kortingen”).

Praktijkkosten, resultaat en kostendekkendheid:

6. Inzicht te verkrijgen in de praktijkkosten van een apotheek c.q. het apotheekdeel van een apothekhoudende huisartsenpraktijk ten behoeve van de tariefstructuur.
7. Een vergelijking te maken tussen de opbrengsten van een apothekhoudende (praktijk), bestaande uit inkoopvoordelen en (receptregel)vergoeding, en de praktijkkosten van de apothekhoudenden, rekening houdend met de clawback. Dit moet de opdrachtgever informatie verschaffen ten behoeve van het vaststellen van de tariefstructuur en –hoogte (vergoedingensystematiek).

Het onderzoek richt zich hiermee op de oranje blokken in onderstaand schematisch overzicht van extramurale farmaceutische zorg in Nederland. Hierbij dient te worden opgemerkt dat het gedeelte dat betrekking heeft op de unieke leveranciers niet via gegevensverzameling is onderzocht, maar wordt bepaald door middel van het gebruik van informatie vanuit GIP en Sfk.

1.3 Indeling van het rapport

Hoofdstuk 2 bevat de belangrijkste kwantitatieve resultaten, inzake de geconstateerde inkoopvoordelen op totaalniveau. Dit hoofdstuk geeft ook de resultaten van de confrontatie van de inkoopvoordelen zoals waargenomen vanuit de ontvangende apotheekhoudenden met de verstrekte inkoopvoordelen door farmaceutische groothandels, fabrikanten en importeurs.

Hoofdstuk 3 bevat de belangrijkste kwantitatieve resultaten voor wat betreft de praktijkkosten. In hoofdstuk 4 zijn de opbrengsten en de praktijkkosten met elkaar vergeleken, wordt het resultaat geanalyseerd en presenteren we enkele verdiepende analyses. De hoofdstukken 5 en 6 geven een overzicht van de resultaten voor de subpopulaties overig openbaar en apotheekhoudende huisartsen, inclusief enkele details die niet in de hoofdstukken 1 – 4 zijn opgenomen.

Bijlage A van het rapport beschrijft de gehanteerde onderzoeksopzet, zonder daarbij teveel in de onderzoekstechniek te vervallen. Daarnaast is de WMG-factor nader beschreven. In Bijlage B zijn de vragenlijsten en toelichtingen en andere correspondentie met de respondenten opgenomen. Bijlage C beschrijft de gerealiseerde respons en de representativiteit van de resultaten. Bijlage D gaat in op enkele methodologische aspecten. Bijlage E bevat de namen van het onderzoeksteam.

1.4 Leeswijzer

De resultaten van een steekproefonderzoek kennen een statistische grondslag. Dat betekent dat de uitkomsten geen absolute zekerheid bieden over de werkelijke waarden, maar wel met een grote waarschijnlijkheid rond die waarden zullen liggen. De nauwkeurigheid geeft aan hoe groot het interval is rondom de gevonden waarde waarbinnen de werkelijke waarde zich met grote waarschijnlijkheid bevindt. De waarde van de gezochte grootheid ligt met een bepaalde kans ook werkelijk binnen dit interval. Deze kans noemt men de betrouwbaarheid van de uitspraak. Bij een betrouwbaarheid van 90%, zal men bij veelvuldige herhaling van het onderzoek, met steeds nieuwe steekproeven uit dezelfde populatie, mogen verwachten dat 90% van de zo berekende intervallen het populatiegemiddelde zal bevatten. De betrouwbaarheid bepaalt, samen met statistische eigenschappen van de onderzochte populatie, de omvang van het nauwkeurighedsinterval. Bij een hoge betrouwbaarheid wordt het nauwkeurighedsinterval groter en neemt de nauwkeurigheid dus af.

Voor dit onderzoek zijn eisen gesteld aan de minimale nauwkeurigheid. Die minimale waarde heeft betrekking op de nauwkeurigheid van de schatting van het totale inkoopvoordeel en niet het inkoopvoordeel per component. De vereiste minimale nauwkeurigheid bij een betrouwbaarheid van 90% is voor de extramurale apotheekhoudenden als volgt:

Subpopulatie	Vereiste nauwkeurigheid in %
Poliklinische apotheken	15%
Dienstapotheken	15%
Keten met groothandel	15%
Keten zonder groothandel	15%
Overig openbaar	15%
Apotheekhoudende huisartsen	15%
Gehele populatie	10%

Tabel 1.1 Vereiste nauwkeurigheden van de subpopulaties

Indien een gemeten waarde niet voldoet aan de vereiste nauwkeurigheid wordt de waarde in de tabel grijs gearceerd zoals in het onderstaande voorbeeld.

	Totaal	Openbare apotheken	Apotheekhoudende huisartsen
Kortingen op factuur	€ 178.000	€ 209.000	€ 45.000
Overige kortingen			
Totaal	€ 178.000	€ 209.000	€ 47.000

Tabel 1.2 Voorbeeld van een tabel uit het rapport

De nauwkeurigheid maakt gebruik van de relatieve spreiding van de waarnemingen. Dit betekent dat bij een gelijke absolute spreiding een laag waargenomen gemiddelde minder nauwkeurig is dan een hoog waargenomen gemiddelde. De bovenstaande tabel dient dan ook als volgt geïnterpreteerd te worden:

De component "overige inkoopvoordelen" heeft een te grote relatieve spreiding en is onnauwkeurig. Ondanks dat het mogelijk is om de waargenomen gemiddelde waarde van deze component af te leiden uit de tabel wordt deze niet weergegeven. De gemiddelde waarde van deze component is immers te onnauwkeurig is om uitspraken te doen die alleen op deze component zijn gebaseerd. Echter, doordat deze component in absolute zin weinig bijdraagt aan het totale inkoopvoordeel in bovenstaande tabel, is de nauwkeurigheid van het totale inkoopvoordeel wel voldoende en wordt derhalve hiervan wel de gemiddelde waarde weergegeven.

Daarnaast zijn de gemiddelde waarden in de tabellen afgerond omwille van de leesbaarheid van het rapport. Dit heeft als gevolg dat indien een component onnauwkeurig is en een lage gemiddelde waarde heeft, deze gemiddelde waarde niet altijd terug is te zien in de totaal-rij van de tabel.

2 De opbrengsten in 2009 voor alle apothekhoudenden in Nederland

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van het onderzoek, daar waar het gaat om de opbrengsten van apothekhoudenden gerelateerd aan WMG-geneesmiddelen, bestaande uit WMG-inkoopvoordelen en WMG-vergoeding. De resultaten worden op totaalniveau weergegeven, dat wil zeggen dat niet in detail wordt ingegaan op specifieke kenmerken op subpopulatie niveau, maar uitsluitend resultaten op subpopulatie zijn opgenomen om deze onderling te kunnen vergelijken.

De volgende resultaten worden achtereenvolgend weergegeven:

- de inkoopvoordelen: totaal, per subpopulatie en per inkoopvoordeelcomponent:
  - uit onderzoek onder apothekhoudenden; (§ 2.1.1)
  - validatie op basis van leveranciersonderzoek; (§ 2.1.2)
  - correctie inkoopvoordeel op basis van onderzoek onder zorgverzekeraars naar de aan verzekeraars doorberekende kortingen (voorheen “negatieve kortingen”); (§ 2.1.3)
- de inkoopvoordelen per apothekhoudende: totaal, per subpopulatie en per component; (§ 2.2)
- de inkoopvoordelen per component als percentage van de inkoopwaarde; (§ 2.3)
- de verdeling van inkoopvoordelen naar inkoopkanalen; (§ 2.4)
- de gerealiseerde nauwkeurigheid van de ramingen en de waargenomen spreiding (§ 2.5)
- de omzet uit dienstverlening (WMG vergoedingen); (§ 2.6)
- de totale opbrengsten (§ 2.7)

Alle resultaten betreffen de inkoopvoordelen, de inkoopwaarde en de omzet uit dienstverlening voor WMG-geneesmiddelen.

2.1 De totale inkoopvoordelen in 2009 op WMG-geneesmiddelen

2.1.1 Op basis van de administratie van de apothekhoudenden

Onderstaande tabel bevat de totale inkoopvoordelen in 2009 op WMG-geneesmiddelen (afgerond op 100 duizend euro), zoals die worden geraamd voor geheel Nederland wat betreft openbare apotheken en apothekhoudende huisartsen, alsmede op totaalniveau. Alle bedragen zijn exclusief BTW.

	Totaal	Openbare apotheken	Apothekhoudende huisartsen
Kortingen op factuur	€ 427.300.000	€ 406.800.000	€ 20.600.000
Overige inkoopvoordelen			
Totaal	€ 428.300.000	€ 406.800.000	€ 21.600.000

Tabel 2.1 Inkoopvoordelen op WMG-geneesmiddelen in 2009

De inkoopvoordelen hebben betrekking op alle WMG-geneesmiddelen, ongeacht of deze geneesmiddelen tot het wettelijk verzekerde pakket behoren of niet. De overige inkoopvoordelen bestaan uit de componenten van inkoopvoordelen die geen korting op factuur betreffen, zie bijlagen A (onderzoeksopzet) en B (vragenlijsten).

De omvang van rendementen op kapitaalverstrekkingen (aandelenkapitaal en 'inleggeden') zijn in het onderzoek gekwantificeerd. Aanvullende analyses over de omvang van deze rendementen in relatie tot de (overige) verstrekte inkoopvoordelen zijn de reden geweest deze rendementen in dit onderzoek niet als overige inkoopvoordelen te beschouwen.

Paragraaf 2.1.3 gaat nader in op de aan verzekeraars doorgegeven kortingen.

Net als in voorgaande jaren, is het aandeel van de kortingen op factuur in het totale inkoopvoordeel zeer groot (99%). Om deze reden wordt in deze rapportage hoofdzakelijk ingegaan op de bonussen en kortingen op factuur (onder andere bij het bepalen van kortingspercentages).

De inkoopvoordelen op WMG-geneesmiddelen zijn geraamd op basis van de uit de administratie van de apothekhoudenden blijvende AIP-waarden en werkelijke inkoopkosten van WMG-geneesmiddelen. Uitsluitend in die gevallen waarbij deze opsplitsing naar WMG geneesmiddelen niet kon worden gemaakt naar WMG-geneesmiddelen, is gebruik gemaakt van de gemiddelde 'WMG-factor' zoals die was bepaald over de rest van de betreffende subpopulatie (zie § 7.5.2).

In onderstaande tabel zijn de inkoopvoordelen per subpopulatie weergegeven voor de openbare apotheken.

	Totaal Openbare apotheken	Dienstapotheken	Ketenapotheek met groothandel	Ketenapotheek zonder groothandel	Overige openbare apotheken	Poliklinische apotheken
Kortingen op factuur	€ 406.800.000	€ 400.000	€ 97.400.000	€ 37.800.000	€ 267.000.000	€ 4.100.000
Overige inkoopvoordelen						
Totaal	€ 406.800.000	€ 400.000	€ 97.400.000	€ 37.800.000	€ 267.000.000	€ 4.100.000

Tabel 2.2 Inkoopvoordelen op WMG-geneesmiddelen in 2009 voor de subpopulaties van openbare apotheken

2.1.2 De gegevens van de leveranciers valideren de resultaten van apotheehoudenden

De in de vorige paragraaf weergegeven resultaten zijn vastgesteld op grond van de informatie van de apotheehoudenden. Ook aan de leveranciers (groothandels, fabrikanten, importeurs) is gevraagd naar de inkoopvoordelen van WMG-geneesmiddelen. Deze kunnen echter niet worden uitgesplitst naar subpopulaties.

In totaal is er door 39 leveranciers informatie aangeleverd voor WMG-geneesmiddelen, zoals geleverd aan extramurale apotheehoudenden. Onderstaande tabel bevat de resultaten voor de leveranciers.

	2009			
	Verkoopwaarde WMG tegen taxe	Verkoopwaarde WMG na korting	Verstreekte volumekorting en bonussen	Korting (verkoopwaarde taxe minus verkoopwaarde na korting)
TOTAAL	€ 3.589.833.875	€ 3.246.287.679	€90.206.135	€ 433.752.331

Tabel 2.3 Totale korting op factuur uit onderzoek leveranciers

In de steekproef van leveranciers is een aantal leveranciers die ook unieke geneesmiddelen leveren aan een beperkt aantal apotheken (of soms zelfs één). Wanneer de verkoopwaarde van deze leveranciers geheel wordt verwijderd uit de steekproef van de leveranciers, dan komt de verkoopwaarde WMG tegen taxe uit op €3,381 miljard. Deze waarde komt goed overeen met de AIP-waarde via niet-unieke leveranciers zoals GIP die rapporteert, te weten €3,416 miljard.

De bijbehorende korting over €3,381 miljard (na correctie unieke middelen) bedraagt €425 miljoen (12,5%). Dit komt zeer goed overeen met de resultaten van de apotheekhoudenden, zie hieronder.

	2009		
	Via apotheekhoudende	Via openbare apotheek	Via AHHA
Kortingen op factuur obv leveranciersonderzoek	€ 425.000.000		
Kortingen op factuur obv apothekersonderzoek	€ 427.300.000	€ 406.800.000	€ 20.600.000
Verschil in kortingen op factuur (%)	0,5%		

Tabel 2.4 Totale korting op factuur voor apotheekhoudenden

Vanuit de steekproef onder leveranciers komt naast de kortingen op factuur en volumekortingen/bonussen een totaal bedrag aan overige inkoopvoordelen van €1.500.000. Dit bedrag ligt in de orde van grootte van het bedrag uit de steekproef onder apotheekhoudenden². Het bovengenoemde bedrag dat aangegeven is door de leveranciers is op dit punt dus betrouwbaarder dan die uit het onderzoek onder apotheekhoudenden.

2.1.3 Aan verzekeraars doorberekende kortingen

In het onderhavige onderzoek worden de inkoopvoordelen bepaald door de feitelijke netto inkoopwaarde voor WMG-geneesmiddelen af te trekken van de inkoopwaarde tegen AIP-prijzen voor WMG-geneesmiddelen zoals vastgelegd in de apotheekinformatiesystemen. De AIP-prijzen betreffen de officiële lijstprijzen zoals opgegeven door de betreffende geneesmiddelenleveranciers en geregistreerd in de G-Standaard van Z-Index.

² Door de relatief geringe bedragen kennen de ramingen van overige inkoopvoordelen een geringe nauwkeurigheid en is het derhalve niet verantwoord om deze bedragen afgeleid uit de administratie van de apotheekhoudenden in dit rapport te vermelden.

Deze berekeningsmethodiek is correct indien de AIP-prijzen overeenkomen met de vergoeding door de zorgverzekeraars aan de apothekhoudenden. Echter, dit is niet altijd het geval. In de volgende situaties wijkt de verrekenprijs van de inkoopkosten tussen apotheker en zorgverzekeraars neerwaarts af van de AIP:

- Wettelijke prijsregels in het kader van de WMG. Deze bepalen dat in voorkomende gevallen niet de AIP-prijs van het betreffende artikel uitgangspunt is voor de prijsberekening af-apotheek, maar dat van een goedkoper verwant artikel;
- Afspraken door verzekeraars met apothekhoudenden, zoals:
  - Laagste prijsafspraken, waarbij de apothekhoudende alleen de laagste AIP-prijs per PRK-cluster in rekening mag brengen, ongeacht de feitelijke AIP-prijs van het betreffende artikel.
  - Bandbreedteafspraken, waarbij de apothekhoudende de AIP-prijs van een artikel in rekening mag brengen tot een maximum van de laagste AIP-prijs in het betreffende PRK-cluster, vermeerderd met een marge (in de praktijk variërend van 3 tot 5%). De AIP-prijs van een artikel dat hoger geprijsd is dan dit maximum wordt dus vergoed tot het betreffende maximum.

De op grond van bovenstaande noodzakelijke correctie op de in het onderzoek geraamde inkoopvoordelen kan uitsluitend op macroniveau plaatsvinden. In het verleden werd deze component de “negatieve kortingen” genoemd. Feitelijk kan beter worden gesproken over een methodiekcorrectie voor aan verzekeraars doorgegeven kortingen (voor zover deze plaatsvindt vanuit de apothekhoudende). Deze correctie vloeit voort uit de methode van bepaling van het inkoopvoordeel (die weer voortvloeit uit de beperkingen in de administratie van de apothekhoudende om accuraat en tijdig de werkelijke uiteindelijke vergoedingen te bepalen).

Aan de zorgverzekeraars zijn vragenlijsten in de vorm van spreadsheets toegestuurd, waarin onder meer gegevens worden gevraagd over de AIP-waarden (taxe) van de aan de apothekhoudenden vergoede geneesmiddelen en de werkelijk betaalde vergoeding, exclusief clawback, over 2009. Dit heeft informatie opgeleverd van vrijwel alle zorgverzekeraars. In totaal is de informatie verstrekt door de zorgverzekeraars van circa 96% van alle verzekerden in Nederland.

De onderzoekers hebben de aard van de aangeleverde informatie geverifieerd door aanvullende vragen te stellen na eerste analyse van de gegevens ten aanzien van de definitie van de afrekeningswaarde. Hierdoor is zeker gesteld dat de gebruikte afrekeningswaarde exclusief btw en exclusief de WMG-vergoeding is.

In onderstaande tabel zijn de resultaten samengevat voor de responspopulatie.

	AIP-waarde	Afrekeningswaarde	Aan verzekeraars doorberekende kortingen
WMG	€ 3.836.000.000	€ 3.802.000.000	€ 34.000.000
Buiten-WMG	€ 397.000.000	€ 374.000.000	€ 23.000.000

Tabel 2.5 Aan verzekeraars doorberekende kortingen in 2009 (WMG en buiten-WMG) in de responspopulatie

De omvang van het verschil tussen de AIP-waarde en de werkelijk betaalde vergoeding verschilt tussen de verzekeraars; enkele verzekeraars laten een relatief groot verschil zien, terwijl dit voor andere zorgverzekeraars een klein verschil is.

Op grond van de aangeleverde informatie wordt het totaalbedrag van de aan verzekeraars doorberekende kortingen in 2009 voor WMG-geneesmiddelen geraamd op circa € 35 miljoen.

Opgemerkt zij dat de aangeleverde informatie niet door de onderzoekers is gevalideerd door het uitvoeren van diepteonderzoeken of andere auditing-methoden.

2.2 Het gemiddelde inkoopvoordeel per apotheekhoudende in 2009 op WMG-geneesmiddelen

In onderstaande tabel zijn de geraamde gemiddelde inkoopvoordelen weergegeven per apotheekhoudende (praktijk), voor zowel de totalen als voor openbare apotheken en apotheekhoudende huisartsen.

	Totaal	Openbare apotheken	Apotheekhoudende huisartsen
Kortingen op factuur	€ 178.000	€ 209.000	€ 45.000
Overige kortingen			
Totaal	€ 178.000	€ 209.000	€ 47.000

Tabel 2.6 Gemiddelde inkoopvoordelen op WMG-geneesmiddelen per apotheekhoudende in 2009

In onderstaande tabel zijn de inkoopvoordelen per subpopulatie per apotheekhoudende weergegeven voor de openbare apotheken.

	Totaal Openbare apotheken	Dienstopotheken	Ketenapotheek met groothandel	Ketenapotheek zonder groothandel	Overige openbare apotheken	Poliklinische apotheken
Kortingen op factuur	€ 209.000	€ 11.000	€ 229.000	€ 176.000	€ 217.000	€ 118.000
Overige inkoopvoordelen						
Totaal	€ 209.000	€ 11.000	€ 229.000	€ 176.000	€ 217.000	€ 118.000

Tabel 2.7 Gemiddelde inkoopvoordelen op WMG-geneesmiddelen per apotheekhoudende in 2009 voor de subpopulaties van openbare apotheken

2.3 Kortingen op factuur in 2009 als percentage van de inkoopwaarde

2.3.1 Op basis van de administratie van de apothekhoudenden

Onderstaande tabel bevat de kortingen op factuur (inclusief volumekortingen en bonussen) als percentage van de inkoopwaarde tegen AIP-prijzen.

	Kortingen op factuur 2009			
	Totaal kortingen op factuur in NL	Gemiddeld kortingen op factuur	AIP-waarde gemiddeld	Gemiddeld kortingspercentage
Openbare apotheken	€ 406.800.000	€ 209.000	€ 1.677.000	12,5%
Ketenapotheken met groothandel	€ 97.400.000	€ 229.000	€ 1.790.000	12,8%
Ketenapotheken zonder groothandel	€ 37.800.000	€ 176.000	€ 1.510.000	11,6%
Poliklinische apotheken	€ 4.100.000	€ 118.000	€ 914.000	12,9%
Dienstapotheken	€ 400.000	€ 11.000	€ 96.000	12,0%
Overig openbare apotheken	€ 267.000.000	€ 217.000	€ 1.739.000	12,5%
Apotheekhoudende huisartsen	€ 20.600.000	€ 45.000	€ 477.000	9,4%
Totaal	€ 427.300.000	€ 178.000	€ 1.448.000	12,3%

Tabel 2.8 Gemiddelde kortingspercentages van kortingen op factuur voor WMG-geneesmiddelen in 2009, alsmede de gemiddelde AIP-waarde WMG

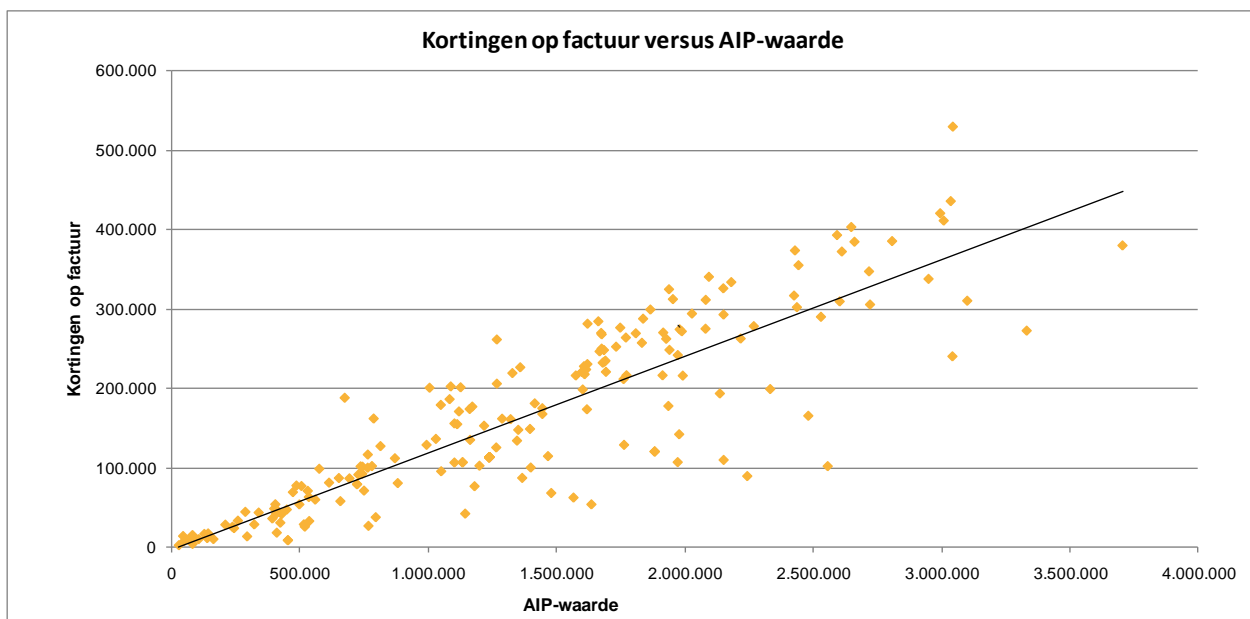
Opvallend is het lage kortingspercentage op factuur bij apothekhoudende huisartsen. Dit wordt deels gecompenseerd door andere componenten in het totale inkoopvoordeel (overige inkoopvoordelen); deze andere componenten zijn voor apothekhoudende huisartsen groter dan bij openbare apotheken. Inclusief overige inkoopvoordelen zijn de totale inkoopvoordelen voor apothekhoudende huisartsen 9,9%³. In hoofdstuk 6 gaan wij nader in op deze resultaten voor de apothekhoudende huisartsen.

In de volgende figuur zijn de kortingen op factuur (WMG-geneesmiddelen) uitgezet tegen de AIP-inkoopwaarde (WMG-geneesmiddelen). De punten geven de waarden van de individuele apothekhoudenden weer. Uit dit figuur is het voornoemde kortingspercentage (van inkoopvoordelen als percentage van de inkoopwaarde) goed herkenbaar als helling van de 'band' van waarnemingen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de kortingspercentages in bovenstaande tabel zijn geraamd op grond van

³ Een sluitende verklaring voor het grote verschil in korting tussen apothekhoudende huisartsen en andere apothekhoudenden is door de onderzoekers – ook na overleg met betrokken partijen (LHV, klankbordgroep, Technisch Overleg) – niet gevonden. Mogelijke verklaringen zijn het prijseffect in generieke middelen die bij apothekhoudende huisartsen sterker doorwerkt als gevolg van het relatief grote aandeel generiek en een vorm van toeval in de steekproef, maar er kunnen ook onbekende andere verklaringen een rol spelen.

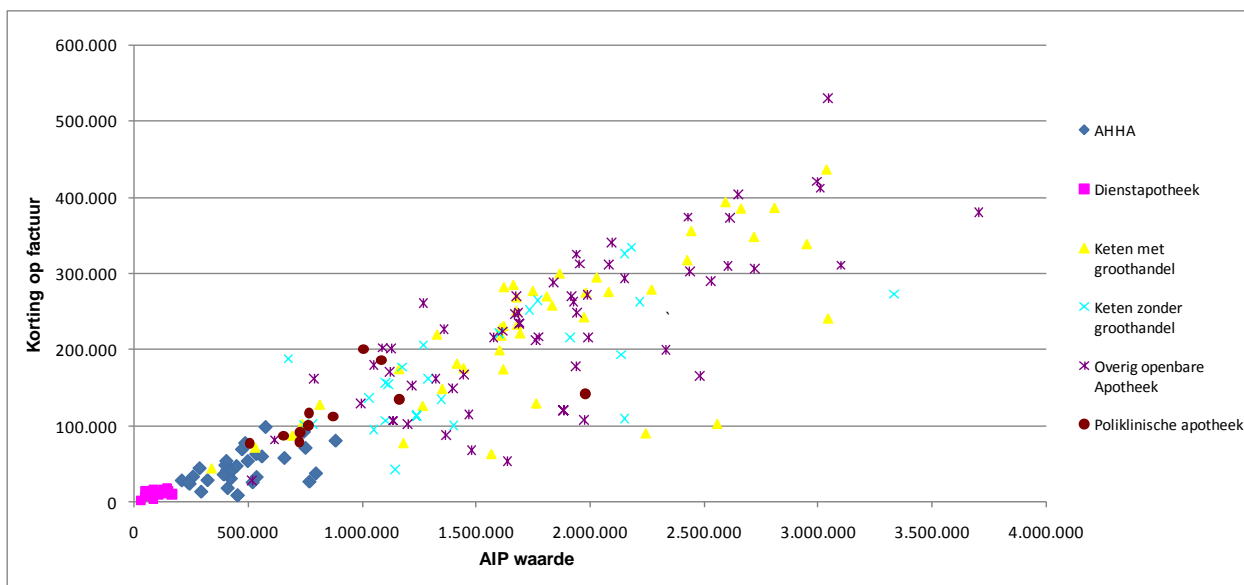
terugwegingen, terwijl dat voor de trendlijn in onderstaande figuur niet zo is; deze betreft uitsluitend de trend van de praktijken in de steekproef, dat wil zeggen ongewogen.

Hoewel er wel degelijk spreiding is rond de regressielijn, is de trend duidelijk.

Figuur 2.1 Kortingen op factuur (WMG) en WMG-inkoopwaarden (tegen taxe-prijzen) in 2009

De onderstaande figuur geeft de verdeling over de subpopulaties weer.

Figuur 2.2 Kortingen op factuur (WMG) en WMG-inkoopwaarden (tegen taxe-prijzen) in 2009 per subpopulatie

2.3.2 De gegevens van de leveranciers valideren de resultaten van apothekhoudenden

Met behulp van de inkoopvoordelen zoals die zijn onderzocht bij de leveranciers, is een vergelijking te maken met de resultaten op basis van de administratie van de apothekhoudenden.

Uit de eerder opgenomen tabel 2.3 blijkt dat het gemiddelde kortingspercentage uit het onderzoek onder leveranciers 12,1% is en na correctie unieke middelen 12,5%. Dit kortingspercentage verhoudt zich uitstekend met het gemiddelde kortingspercentage van 12,3% (alle apothekhoudenden) op basis van het onderzoek onder apothekhoudenden.

2.4 De verdeling van inkoopvoordelen naar inkoopkanalen

2.4.1 De kortingspercentages naar inkoopkanaal in 2009

Het totale inkoopvoordeel is te verdelen naar de onderscheiden inkoopkanalen⁴, te weten specialité, generiek en parallel.

De uitsplitsing naar inkoopkanalen bij apothekhoudenden wordt zeer beperkt door extramurale apotheken geregistreerd. Leveranciers zijn vaak wel in staat deze uitsplitsing aan te leveren. Het is daarom mogelijk geweest de verstrekte kortingspercentages per inkoopkanaal vast te stellen op basis van de onderzoeksresultaten met betrekking tot leveranciers.

Hieronder zijn de resultaten opgenomen van de waargenomen gemiddelde kortingspercentages, zoals die door leveranciers zijn geadmistreerd. Het gaat daarbij om de gerealiseerde kortingspercentages, dus niet om de contractwaarden.

	2009					
	Verkoopwaarde WMG tegen taxe	Verkoopwaarde WMG na korting	Korting (verkoopwaarde taxe minus na korting)	Verstrekte volumekorting en bonussen	Totale korting	Kortingspercentage
Specialité	€ 1.349.959.000	€ 1.261.805.000	€ 88.154.000		€ 88.154.000	6,5%
Generiek	€ 233.316.000	€ 149.360.000	€ 83.956.000		€ 83.956.000	36,0%
Parallel	€ 245.201.000	€ 206.213.000	€ 38.988.000		€ 38.988.000	15,9%
Niet uit te splitsen naar inkoopkanaal	€ 1.761.358.000	€ 1.628.910.000	€ 132.448.000	€ 90.206.000	€ 222.654.000	12,6%
TOTAAL	€ 3.589.834.000	€ 3.246.288.000	€ 343.546.000	€ 90.206.000	€ 433.752.000	12,1%

Tabel 2.9 Kortingspercentage opgesplitst naar inkoopkanaal in 2009

⁴ Het inkoopkanaal is een classificatie van de NZa (Nederlandse Zorgautoriteit) om WMG-geneesmiddelen in te delen.

Wanneer deze kortingspercentages worden toegepast op de door GIP aangegeven volumes per inkoopkanaal, dan ontstaat het volgende beeld:

	Totaal	Uniek via uniek kanaal	Via apotheekhoudende	Kortingspercentage uit leveranciersonderzoek	Bedrag
Specialité	€ 2.703.950.000	€ 426.400.000	€ 2.277.550.000	6,5%	€ 148.700.000
Generiek	€ 452.440.000	€ -	€ 452.440.000	36,0%	€ 162.800.000
Parallel	€ 602.740.000	€ -	€ 602.740.000	15,9%	€ 95.800.000
Overig	€ 84.770.000	€ -	€ 84.770.000		
Totaal	€ 3.843.900.000	€ 426.400.000	€ 3.417.500.000		€ 407.300.000

Tabel 2.10 Kortingspercentages per inkoopkanaal in 2009 toegepast op de GIP cijfers uit de Middellange Termijn Raming⁵ (juli 2010)

Dit betekent dat de aangegeven kortingspercentages per inkoopkanaal gezamenlijk goed aansluiten bij het totale inkoopvoordeel (zie § 2.1.2).

Omdat er geen uitsplitsing door de leveranciers is aangegeven voor het inkoopkanaal 'overig' is hiervoor in bovenstaande tabel geen berekening opgenomen. Indien voor dit kanaal zou worden uitgegaan van het kortingspercentage zoals gevonden bij de leveranciers voor het niet-uitgesplitste volume (12,6%), dan neemt het totale bedrag toe met circa 10 miljoen euro. De aansluiting met de resultaten in § 2.1.2 wordt hierdoor nog iets beter.

⁵ Alleen verzekerd pakket, exclusief btw, ongeacht soort afleveraar. Door Sfk zijn (net als door GIP) ook verdelingen van omzet naar inkoopkanaal aangeleverd over 2009; deze verschillen echter in geringe mate en zijn daarom niet separaat opgenomen.

2.4.2 De kortingspercentages zijn in het eerste kwartaal van 2010 gedaald

Aan de leveranciers is (naast de informatie over 2009) gevraagd om informatie te verstrekken over het eerste kwartaal van 2010. Het resultaat hiervan is opgenomen in onderstaande tabel. De conclusie is dat de kortingspercentages in het eerste kwartaal van 2010 ten opzichte van 2009 zijn gedaald.

	Q1 2010			
	Verkoopwaarde WMG tegen taxe	Verkoopwaarde WMG na korting	Korting (verkoopwaarde taxe minus na korting)	Kortingspercentage
Specialité	€ 297.249.000	€ 280.361.000	€ 16.888.000	5,7%
Generiek	€ 47.927.000	€ 35.021.000	€ 12.906.000	26,9%
Parallel	€ 57.084.000	€ 49.197.000	€ 7.887.000	13,8%
Niet uit te splitsen naar inkoopkanaal	€ 423.390.000	€ 393.738.000	€ 29.652.000	7,0%
TOTAAL	€ 825.650.000	€ 758.317.000	€ 67.333.000	8,2%

Tabel 2.11 Kortingspercentages opgesplitst naar inkoopkanaal eerste kwartaal 2010

Omdat voor Q1 2010 nog geen inzicht is in de volumekortingen, kan uitsluitend een vergelijking worden gemaakt voor de kortingen direct op factuur. Deze bedroegen voor 2009 gemiddeld over alle kanalen 9,6% tegen voor Q1 2010 8,2%. Wanneer dezelfde verhouding tussen volumekorting en korting direct op factuur wordt gehanteerd, dan zal het kortingspercentage voor 2010 overall (en bij gelijkblijvende kortingen in de rest van het kalenderjaar) indicatief op 10,3% uitkomen, een daling van 1,8 procentpunt.

2.5 De berekende totale inkoopvoordelen zijn nauwkeurige ramingen

De gepresenteerde inkoopvoordelen vormen een nauwkeurige en betrouwbare raming van de werkelijke omvang van de inkoopvoordelen (zie onderstaande tabel).

	Gemiddeld inkoopvoordeel per apotheek				
	Populatie	Steekproef	Totaal in Nederland	Gewogen gemiddelde	Nauwkeurigheid
Openbare apotheken	1.948	189	€ 406.800.000	€ 209.000	3,8%
Ketenapotheken met groothandel	426	50	€ 97.400.000	€ 229.000	9,7%
Ketenapotheken zonder groothandel	215	44	€ 37.800.000	€ 176.000	11,7%
Poliklinische apotheken	35	14	€ 4.100.000	€ 118.000	14,9%
Dienstapotheken	39	18	€ 400.000	€ 11.000	14,6%
Overig openbare apotheken	1.233	63	€ 267.000.000	€ 217.000	4,4%
Apotheekhoudende huisartsen	459	34	€ 21.600.000	€ 47.000	15,0%
Totaal	2.407	223	€ 428.400.000	€ 178.000	3,3%

Tabel 2.12 Nauwkeurigheidspercentages van de geraamde inkoopvoordelen WMG-geneesmiddelen in 2009 per subpopulatie

Uit de berekening van het betrouwbaarheidsinterval van het gemiddelde inkoopvoordeel per apotheekhoudende/praktijk komt naar voren dat het werkelijke gemiddelde – afhankelijk van de beschouwde subpopulatie – zeer waarschijnlijk niet meer dan 3,8% (openbare apotheken) en 15,0% (apothekhoudende huisartsen) af zal liggen van het in het onderzoek berekende gemiddelde. Alle subpopulaties voldoen aan de gestelde nauwkeurigheidseis voor publicatie (van 15%). De totale raming van de inkoopvoordelen kent een nauwkeurigheid van 3,3%, hetgeen ruim onder de nauwkeurigheidseis van 10% voor de gehele populatie ligt.

De aangegeven nauwkeurigheden hebben betrekking op een 90%-betrouwbaarheidsinterval. Dit betekent dat als dit onderzoek 10 keer zou worden gedaan, in 9 gevallen het gemiddelde van de werkelijke populatie in dit betrouwbaarheidsinterval ligt. Met de absolute waarden van de nauwkeurigheid kunnen de onder- en bovengrenzen van het betrouwbaarheidsinterval eenvoudig worden bepaald.

2.6 Omzet uit dienstverlening (WMG vergoedingen)

De omzet uit dienstverlening betreft de WMG-vergoeding die apothekhoudenden hebben ontvangen. In onderstaande tabel is de totale WMG-vergoeding en de gemiddelde WMG-vergoeding per apotheek weergegeven.

	WMG-vergoeding totaal	Gemiddelde WMG- vergoeding per apotheek- houdende
Openbare apotheken	€ 1.081.200.000	€ 555.000
Ketenapotheken met groothandel	€ 239.400.000	€ 562.000
Ketenapotheken zonder groothandel	€ 103.700.000	€ 483.000
Poliklinische apotheken	€ 18.800.000	€ 537.000
Dienstapotheken	€ 13.000.000	€ 334.000
Overig openbare apotheken	€ 706.300.000	€ 573.000
Apotheekhoudende huisartsen	€ 69.600.000	€ 152.000
Totaal	€ 1.150.800.000	€ 478.000

Tabel 2.13 WMG-vergoeding totaal en gemiddeld per apotheekhoudende in Nederland in 2009

De totale omzet uit dienstverlening (WMG-vergoeding) sluit voor de openbare apotheken (exclusief unieke leveranciers) goed aan bij de cijfers uit externe bronnen van Sfk en GIP, zie onderstaande tabel. Opgemerkt zij dat de cijfers van GIP betrekking hebben op uitsluitend het verzekerd pakket, terwijl voor het onderzoek alle WMG-geneesmiddelen zijn meegenomen. Het is dan ook verklaarbaar dat de raming uit het onderzoek hoger ligt dan de GIP-cijfers.

	WMG-vergoeding			
	Totaal via apotheekhoudende	Via openbare apotheek	Via AHHA	Via unieke leverancier
WMG-vergoeding (GIP)	€ 1.085.660.000	€ 1.028.390.000	€ 55.510.000	€ 1.760.000
WMG-vergoeding (Sfk)		€ 1.073.000.000		
WMG-vergoeding - onderzoek	€ 1.150.800.000	€ 1.081.200.000	€ 69.600.000	
Vershil tov GIP	6,0%	5,1%	25,3%	
Vershil tov Sfk		0,8%		

Tabel 2.14 Aansluiting WMG-vergoeding totaal in 2009 op GIP- en SFK-cijfers. De GIP-cijfers hebben uitsluitend betrekking op het verzekerd pakket.

Minder goed te verklaren is het grote verschil voor apotheehoudende huisartsen. In combinatie met de conclusie in de voetnoot onder tabel 2.7, kan dit een aanwijzing zijn voor afwijkingen als gevolg van 'toeval' in de steekproef, die kan hebben geleid tot een oververtegenwoordiging van grote apotheehoudende huisartsenpraktijken in het onderzoek voor deze subpopulatie.

2.7 De totale opbrengsten

In onderstaande tabel is de totale opbrengst weergegeven, waarbij voor de vergoeding van de inkoopkosten uitsluitend de netto inkomsten zijn weergegeven (dus het inkoopvoordeel, als verschil tussen de afrekeningswaarde en de inkoopwaarde).

	Totaal			Gemiddeld per apotheehoudende		
	Inkoopvoordeel	WMG-vergoeding	Totale inkomsten	Inkoopvoordeel	WMG-vergoeding	Gemiddelde inkomsten
Openbare apotheken	€ 406.800.000	€ 1.081.200.000	€ 1.488.000.000	€ 209.000	€ 555.000	€ 764.000
Ketenapotheken met groothandel	€ 97.400.000	€ 239.400.000	€ 336.700.000	€ 229.000	€ 562.000	€ 790.000
Ketenapotheken zonder groothandel	€ 37.800.000	€ 103.700.000	€ 141.600.000	€ 176.000	€ 483.000	€ 658.000
Poliklinische apotheken	€ 4.100.000	€ 18.800.000	€ 22.900.000	€ 118.000	€ 537.000	€ 655.000
Dienstapotheken	€ 400.000	€ 13.000.000	€ 13.500.000	€ 11.000	€ 334.000	€ 345.000
Overig openbare apotheken	€ 267.000.000	€ 706.300.000	€ 973.300.000	€ 217.000	€ 573.000	€ 789.000
Apotheehoudende huisartsen	€ 21.600.000	€ 69.600.000	€ 91.100.000	€ 47.000	€ 152.000	€ 199.000
Totaal	€ 428.400.000	€ 1.150.800.000	€ 1.579.200.000	€ 178.000	€ 478.000	€ 656.000

Tabel 2.15 Totale opbrengst (inkoopvoordeel en WMG-vergoeding) en de gemiddelde inkomsten per apotheehoudende

Hierbij dient te worden opgemerkt dat in deze tabel geen rekening is gehouden met

- eventuele lagere afrekeningswaarden door verzekeraars dan de AIP-waarde (zie § 2.1.3);
- de clawback (in hoofdstuk 4 wordt het effect van de clawback wel meegenomen op het resultaat).

3 De praktijkkosten in 2009 voor alle apothekhoudenden in Nederland

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van het onderzoek voor wat betreft de praktijkkosten. De volgende resultaten zijn achtereenvolgens weergegeven:

- de gemiddelde praktijkkosten per apothekhoudende/praktijk, per component in totaal en per subpopulatie:
  - feitelijke kosten, exclusief personele kosten van de eerste apotheker; (§ 3.1)
  - kosten na toerekening aan WMG-geneesmiddelen, exclusief personele kosten van de eerste apotheker; (§ 3.2)
  - kosten na toerekening aan WMG-geneesmiddelen inclusief het norminkomen voor de eerste apotheker. (§ 3.3)
- resultaten verdiepinganalyses. (§ 3.4)

In de tabellen met de kostencomponenten zijn de gemiddelden niet weergegeven indien de nauwkeurigheid van de betreffende raming niet voldoet aan de daarvoor vooraf gestelde eisen voor rapportage.

3.1 De gemiddelde praktijkkosten per component

In deze paragraaf worden de gemiddelde praktijkkosten in totaal en voor de onderkende subpopulaties weergegeven. Allereerst zijn de totale praktijkkosten weergegeven, daarna worden de aan WMG-geneesmiddelen toe te rekenen praktijkkosten gepresenteerd. Beide vormen zijn exclusief het inkomen van de 1^e apotheker; deze kosten (loon, management fee) zijn eerst uit de totale praktijkkosten gehaald. Ten slotte worden ook de praktijkkosten inclusief het norminkomen voor de eerste apotheker weergegeven. Hierbij ontstaat feitelijk een situatie waarbij de werkelijke kosten voor inkomen van de 1^e apotheker zijn 'vervangen' door een norminkomen.

3.1.1 De gemiddelde praktijkkosten, exclusief personele kosten van de eerste apotheker

De totale praktijkkosten van een apotheek zijn opgebouwd uit een achttal kostencomponenten, waaronder de personele kosten. Apothekhoudenden gaan verschillend om met de personele kosten van de eerste apotheker, zeker als deze (mede)eigenaar is van de apotheek. Er ontstaat dan een bedrijfsmatige keuze voor de apotheek inzake de wijze waarop het inkomen wordt genoten: via een loon en/of via winstuitkering en/of via een management fee. Op grond hiervan is gekozen voor het vaststellen van de praktijkkosten exclusief de personele kosten van de eerste apotheker.

In onderstaande tabel zijn de gemiddelde praktijkkosten exclusief de personele kosten van de eerste apotheker weergegeven per te rapporteren kostencomponent en voor het totaal voor de openbare apotheken en de apotheekhoudende huisartsen.

	Totale praktijkkosten per apotheekhoudende (excl. personele kosten 1e apotheker)		
	Totaal	Openbare apotheken	Apotheekhoudende huisartsen
1. Personeelskosten	€ 299.000	€ 353.000	€ 69.000
2. Huisvestingskosten	€ 63.000	€ 75.000	
3. ICT-kosten	€ 23.000	€ 28.000	
4. Vervoerskosten	€ 8.000	€ 9.000	
5. Certificeringskosten	€ 1.000	€ 1.000	
6. Algemene kosten	€ 80.000	€ 93.000	
7. Saldo financiële baten en lasten			
8. Inkoopkosten	€ 16.000	€ 20.000	
Totaal	€ 503.000	€ 594.000	€ 118.000

Tabel 3.1 Totale praktijkkosten in 2009 per apotheekhoudende exclusief de personele kosten van de 1e apotheker

Voor de apotheekhoudende huisartsen geldt dat de kosten zijn toegerekend naar het apotheekhoudende deel op basis van informatie over het relatieve aandeel van de inzet (in fte) dat aan het apotheekhoudende deel werkt (personeelskosten) en de toe te wijzen m2 (voor huisvestingskosten). Voor de andere kostencomponenten is toegerekend met behulp van een door de apotheekhoudende aangegeven verdeelsleutel van de overige kosten.

Binnen de openbare apotheken worden de volgende subpopulaties onderscheiden met hun gemiddelde praktijkkosten (alles exclusief personele kosten van de eerste apotheker).

	Totale praktijkkosten per apotheekhoudende (excl. personele kosten 1e apotheker)					
	Totaal openbare apotheken	Poliklinische apotheken	Dienstapotheken	Ketens zonder groothandel	Ketens met groothandel	Overige openbare apotheken
1. Personeelskosten	€ 353.000	€ 452.000	€ 327.000	€ 329.000	€ 347.000	€ 358.000
2. Huisvestingskosten	€ 75.000				€ 92.000	€ 69.000
3. ICT-kosten	€ 28.000			€ 23.000	€ 31.000	€ 28.000
4. Vervoerskosten	€ 9.000					€ 10.000
5. Certificeringskosten	€ 1.000			€ 1.000	€ 1.000	€ 2.000
6. Algemene kosten	€ 93.000	€ 95.000		€ 95.000	€ 130.000	€ 82.000
7. Saldo financiële baten en lasten						
8. Inkoopkosten	€ 20.000					
Totaal	€ 594.000	€ 668.000	€ 415.000	€ 568.000	€ 648.000	€ 584.000

Tabel 3.2 Totale praktijkkosten in 2009 per apotheekhoudende exclusief de personele kosten van de 1e apotheker (openbare apotheken)

3.1.2 De nauwkeurigheid van de kostencomponenten is niet voor iedere component voldoende

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde nauwkeurigheden van de gemiddelde praktijkkosten per subpopulatie weergegeven, allereerst in totaal, de openbare apotheken en de apotheehoudende huisartsen, vervolgens voor de subpopulaties binnen de openbare apotheken.

	Totale praktijkkosten per apotheehoudende (excl. personele kosten 1e apotheker)		
	Totaal	Openbare apotheken	Apotheehoudende huisartsen
1. Personeelskosten	2,9%	3,0%	12,5%
2. Huisvestingskosten	5,3%	5,5%	24,5%
3. ICT-kosten	4,6%	4,7%	20,2%
4. Vervoerskosten	11,0%	11,7%	32,9%
5. Certificeringskosten	12,1%	11,1%	54,8%
6. Algemene kosten	4,5%	4,7%	15,8%
7. Saldo financiële baten en lasten	20,4%	20,9%	98,0%
8. Inkoopkosten	10,8%	11,0%	58,6%
Totaal	2,9%	3,0%	10,8%

Tabel 3.3 De gerealiseerde nauwkeurigheden per kostencomponent en voor de totale praktijkkosten

	Totale praktijkkosten per apotheehoudende (excl. personele kosten 1e apotheker)					
	Totaal openbare apotheken	Poliklinische apotheken	Dienstopotheken	Ketens zonder groothandel	Ketens met groothandel	Overige openbare apotheken
1. Personeelskosten	3,0%	14,0%	13,7%	8,5%	9,3%	3,2%
2. Huisvestingskosten	5,5%	18,4%	18,2%	20,3%	10,5%	6,8%
3. ICT-kosten	4,7%	16,1%	18,0%	7,9%	10,2%	6,3%
4. Vervoerskosten	11,7%	126,6%	53,0%	39,4%	28,5%	13,8%
5. Certificeringskosten	11,1%	77,3%	127,7%	13,0%	12,0%	14,6%
6. Algemene kosten	4,7%	14,0%	26,6%	6,9%	10,1%	6,3%
7. Saldo financiële baten en lasten	20,9%	43,9%	257,8%	36,6%	42,8%	28,9%
8. Inkoopkosten	11,0%	52,7%	45,4%	16,5%	16,5%	16,6%
Totaal	3,0%	11,9%	12,4%	7,4%	7,3%	3,7%

Tabel 3.4 De gerealiseerde nauwkeurigheden per component (openbare apotheken) en voor de totale praktijkkosten per subpopulatie

Duidelijk wordt dat niet alle componenten voldoen aan de eis van 15% nauwkeurigheid voor de componenten en de subpopulaties. De nauwkeurigheid van de totale kosten, alsmede de personele kosten voor alle subpopulaties en de gehele populatie, voldoet echter ruimschoots aan de eis van 15% nauwkeurigheid voor alle subpopulaties. Dit is mogelijk doordat de kostencomponenten met onvoldoende nauwkeurigheid een relatief klein deel van de totale kosten vormen of doordat de nauwkeurigheid slechts in beperkte mate boven de nauwkeurigheidseis ligt. Daarnaast is het ook te verwachten dat de totale kosten minder spreiding vertonen dan de afzonderlijke kostencomponenten, omdat de verdeling van de totale kosten over de componenten voor een deel bepaald wordt door keuzes in de bedrijfsvoering.

3.2 De gemiddelde praktijkkosten exclusief personele kosten van de eerste apotheker, toegerekend aan WMG-geneesmiddelen

De totale praktijkkosten en de componenten (exclusief personele kosten van de eerste apotheker, ongeacht of dit loon of management fee betrof) zijn vervolgens toegerekend aan de WMG-geneesmiddelen/-receptregels, gebruik makend van de zogenoemde WMG-factor, volgens de in Bijlage D (§ 7.2.5) weergegeven methodiek.

In onderstaande tabel zijn de resulterende praktijkkosten weergegeven voor openbare apotheken en apotheekhoudende huisartsen, toegerekend aan WMG-geneesmiddelen. De praktijkkosten voor apotheekhoudende huisartsen hebben uitsluitend betrekking op de aan het apotheekhoudende deel toe te rekenen kosten.

	Totale praktijkkosten per apotheekhoudende (excl. personele kosten 1e apotheker) WMG		
	Totaal	Openbare apotheken	Apotheekhoudende huisartsen
1. Personeelskosten	€ 253.000	€ 298.000	€ 62.000
2. Huisvestingskosten	€ 53.000	€ 64.000	
3. ICT-kosten	€ 20.000	€ 23.000	
4. Vervoerskosten	€ 7.000	€ 8.000	
5. Certificeringskosten	€ 1.000	€ 1.000	
6. Algemene kosten	€ 68.000	€ 79.000	
7. Saldo financiële baten en lasten			
8. Inkoopkosten	€ 14.000	€ 17.000	
Totaal	€ 426.000	€ 501.000	€ 105.000

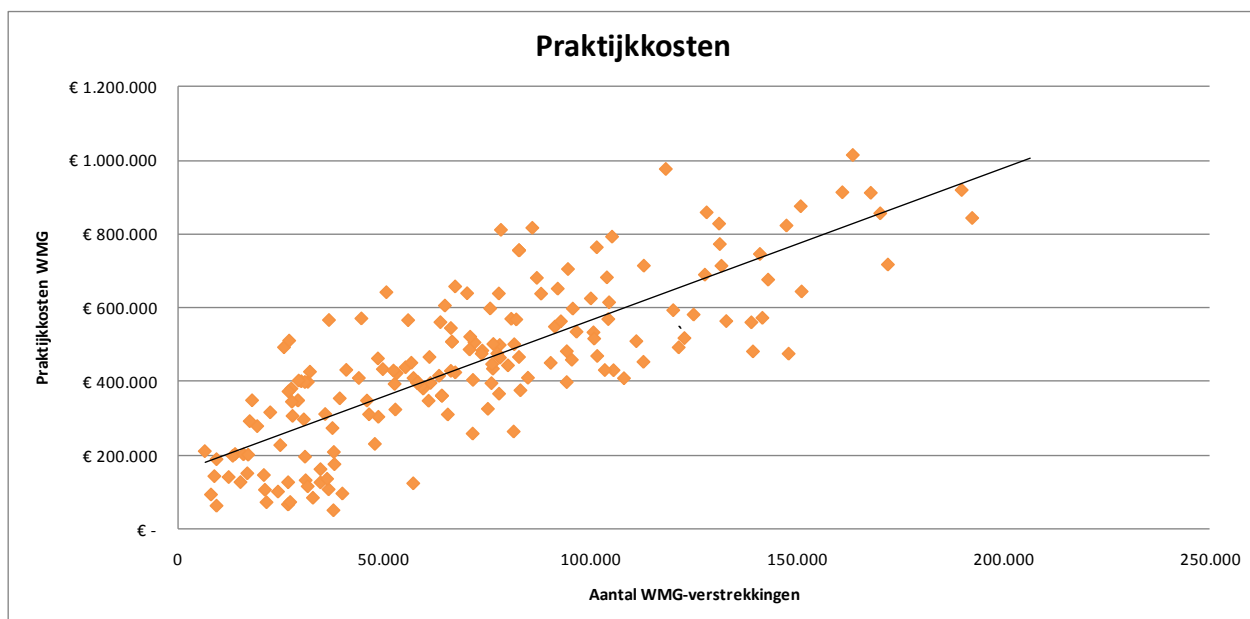
Tabel 3.5 Totale praktijkkosten in 2009 per apotheekhoudende exclusief de personele kosten van de 1e apotheker, toegerekend aan WMG-geneesmiddelen

Voor de subpopulaties van de openbare apotheken zijn de praktijkkosten toegerekend naar WMG-geneesmiddelen hieronder aangegeven.

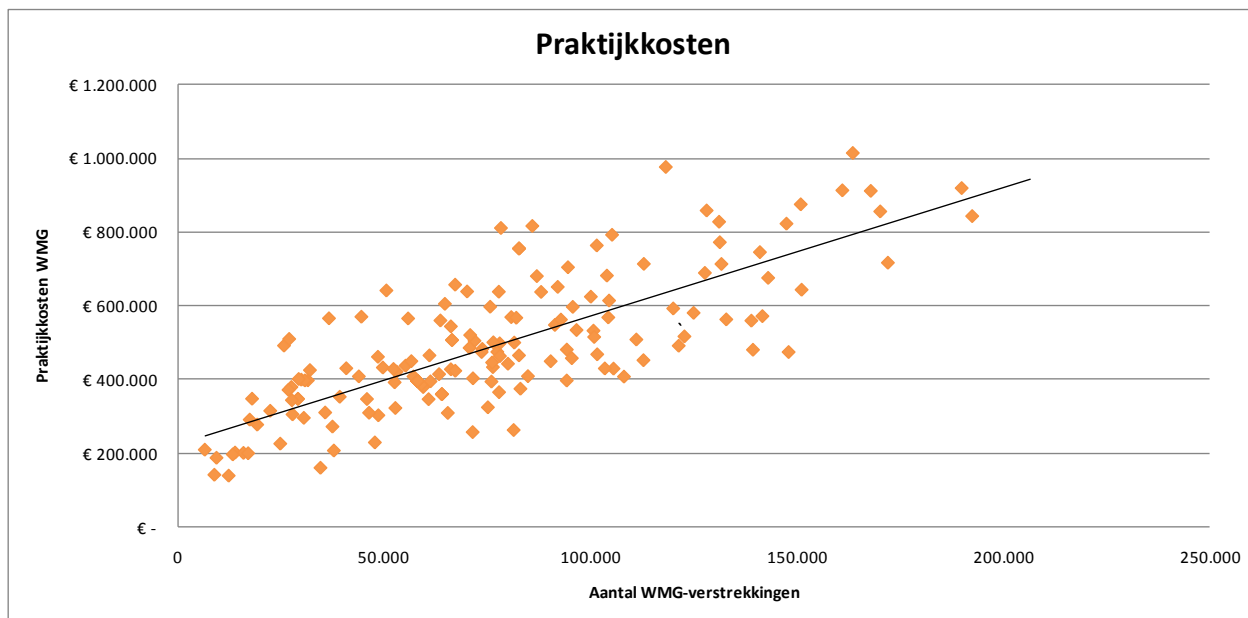
	Totale praktijkkosten per apotheekhoudende (excl. personele kosten 1e apotheker)					
	Totaal openbare apotheken	Poliklinische apotheken	Dienstapotheken	Ketens zonder groothandel	Ketens met groothandel	Overige openbare apotheken
1. Personeelskosten	€ 298.000	€ 364.000	€ 229.000	€ 274.000	€ 299.000	€ 302.000
2. Huisvestingskosten	€ 64.000				€ 80.000	€ 58.000
3. ICT-kosten	€ 23.000			€ 19.000	€ 26.000	€ 24.000
4. Vervoerskosten	€ 8.000					€ 8.000
5. Certificeringskosten	€ 1.000			€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
6. Algemene kosten	€ 79.000	€ 76.000		€ 79.000	€ 112.000	€ 69.000
7. Saldo financiële baten en lasten						
8. Inkoopkosten	€ 17.000					
Totaal	€ 501.000	€ 534.000	€ 289.000	€ 484.000	€ 558.000	€ 491.000

Tabel 3.6 Totale praktijkkosten in 2009 per apotheekhoudende exclusief de personele kosten van de 1e apotheker, toegerekend aan WMG-geneesmiddelen (openbare apotheken)

In onderstaande grafiek zijn de praktijkkosten (WMG) zoals waargenomen in de steekproef uitgezet tegen het aantal WMG-verstrekkingen, eerst inclusief de apotheekhoudende huisartsenpraktijken en vervolgens exclusief deze praktijken.

Figuur 3.1 De verdeling van de praktijkkosten WMG exclusief de personele kosten van de 1^e apotheker naar omvang van de apotheek/praktijk (inclusief ahha)

Figuur 3.2 De verdeling van de praktijkkosten WMG exclusief de personele kosten van de 1^e apotheker naar omvang van de apotheek voor openbare apotheken (exclusief AHHA)

3.3 De gemiddelde praktijkkosten per praktijk inclusief norminkomen van de eerste apotheker, toegerekend aan WMG-geneesmiddelen

In de volgende tabel zijn de resulterende praktijkkosten weergegeven voor openbare apotheken en apotheekhoudende huisartsen inclusief het norminkomen van de eerste apotheker. Het gehanteerde norminkomen bedraagt €108.064. Het norminkomen is gebaseerd op ambtenarenschaal BBRA 14 en omvat zowel het bruto salaris als de bijbehorende werkgeverslasten. Het gehele norminkomen is op grond van een beleidsmatige keuze van de NZa aan de WMG-geneesmiddelen toegerekend en omvat tevens een vergoeding voor werkzaamheden buiten de reguliere arbeidstijden.

Voor de apotheekhoudende huisartsen is het norminkomen alleen meegenomen met het percentage dat is aangegeven voor het apotheekdeel van de eerste huisarts. Daar waar deze waarde niet is opgegeven, is het gemiddelde van de rest van de subpopulatie gebruikt. Voor de dienstapotheken is er geen norminkomen gehanteerd, omdat deze volgens het NZa rekenmodel niet van toepassing is op deze subpopulatie.

	Totale praktijkkosten per apotheehouder incl. norminkomen 1e apotheker WMG		
	Totaal	Openbare apotheken	Apotheehouder huisartsen
1. Personeelskosten	€ 345.000	€ 404.000	€ 94.000
2. Huisvestingskosten	€ 53.000	€ 64.000	
3. ICT-kosten	€ 20.000	€ 23.000	
4. Vervoerskosten	€ 7.000	€ 8.000	
5. Certificeringskosten	€ 1.000	€ 1.000	
6. Algemene kosten	€ 68.000	€ 79.000	
7. Saldo financiële baten en lasten			
8. Inkoopkosten	€ 14.000	€ 17.000	
Totaal	€ 518.000	€ 607.000	€ 137.000

Tabel 3.7 Totale praktijkkosten in 2009 per apotheehouder inclusief het norminkomen van de 1e apotheker, toegerekend aan WMG-geneesmiddelen

	Totale praktijkkosten per apotheehouder (incl. norminkomen 1e apotheker)					
	Totaal Openbare apotheken	Poliklinische apotheken	Dienstopotheken	Ketenapotheek zonder groothandel	Ketenapotheek met groothandel	Overige openbare apotheken
1. Personeelskosten	€ 404.000	€ 472.000	€ 229.000	€ 382.000	€ 407.000	€ 410.000
2. Huisvestingskosten	€ 64.000				€ 80.000	€ 58.000
3. ICT-kosten	€ 23.000			€ 19.000	€ 26.000	€ 24.000
4. Vervoerskosten	€ 8.000					€ 8.000
5. Certificeringskosten	€ 1.000			€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
6. Algemene kosten	€ 79.000	€ 76.000		€ 79.000	€ 112.000	€ 69.000
7. Saldo financiële baten en lasten						
8. Inkoopkosten	€ 17.000					
Totaal	€ 607.000	€ 642.000	€ 289.000	€ 592.000	€ 666.000	€ 599.000

Tabel 3.8 Totale praktijkkosten in 2009 per apotheehouder inclusief norminkomen van de 1e apotheker, toegerekend aan WMG-geneesmiddelen (openbare apotheken)

3.4 Verdiepingsanalyses praktijkkosten

3.4.1 Analyse verschil van het aantal fte (exclusief 1^e apotheker) en de personele kosten over 2008-2009

In de onderstaande tabellen worden de gemiddelde aantal fte weergegeven per subpopulatie.

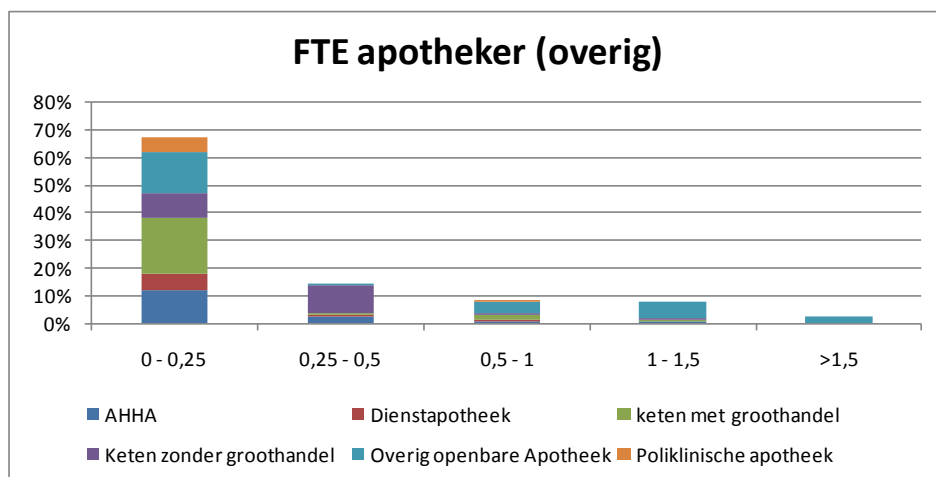
	Totaal aantal FTE		
	Totaal	Openbare apotheken	Apotheekhoudende huisartsen
Aantal FTE apotheker (overig)	0,3	0,3	0,1
Aantal FTE assistente	5,2	6,2	1,2
Aantal FTE overig	1,3	1,5	0,1
Totaal aantal FTE	6,8	8,0	1,4

Tabel 3.9 Het totaal aantal FTE per subpopulatie in 2009 (openbaar en apotheehoudende huisartsen). Voor de apotheehoudende huisartsen praktijken zijn het aantal FTE toegerekend aan het apotheehoudende deel van de praktijk.

	Totaal aantal FTE					
	Totaal openbare apotheken	Poliklinische apotheken	Dienstopotheken	Ketens zonder groothandel	Ketens met groothandel	Overige openbare apotheken
Aantal FTE apotheker (overig)	0,3	0,1	0,1	0,2	0,1	0,5
Aantal FTE assistente	6,2	7,6	5,0	5,6	6,6	6,1
Aantal FTE overig	1,5	0,3	0,1	1,3	1,6	1,6
Totaal aantal FTE	8,0	7,9	5,2	7,0	8,4	8,2

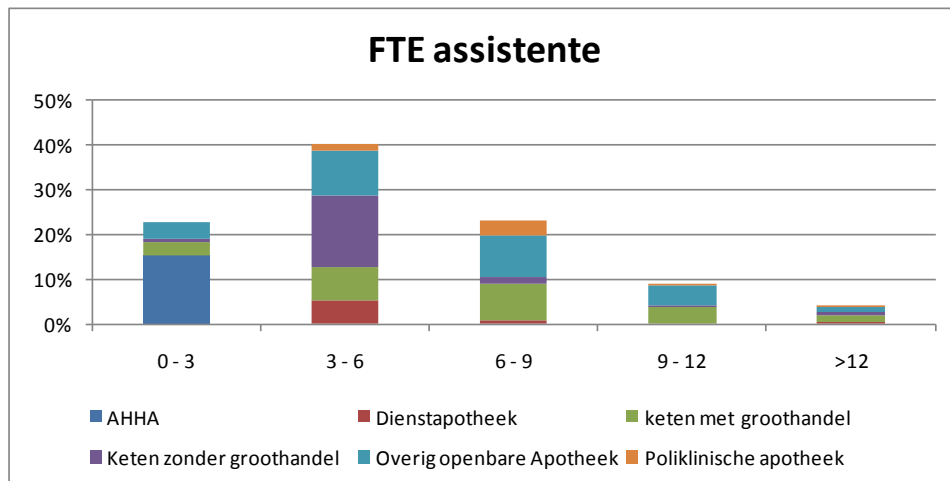
Tabel 3.10 Het totaal aantal FTE per subpopulatie in 2009 openbare apotheken

In de onderstaande figuren wordt het relatieve aantal waarnemingen per subpopulatie per omvangklasse in de steekproef weergegeven.

Figuur 3.3. Het relatieve aantal waarnemingen per subpopulatie per omvangklasse voor de functie Apotheker (overig)

Figuur 3.4. Het relatieve aantal waarnemingen per subpopulatie per omvangklasse voor de functie Assistent

Wanneer we deze FTE omvngen vergelijken met de cijfers van Sfk over 2009 (zie onderstaande tabel) dan zien we dat het aantal FTE apothekersassistenten in het onderzoek hoger ligt dan in de Sfk-cijfers, terwijl het aantal fte overig apotheekmedewerkers en (tweede) apotheker lager wordt geschat. Het totaal aantal FTE (excl. 1^e apotheker) ligt goed in lijn: 8 fte versus 7,92 FTE. Mogelijk dat de toewijzing van medewerkers aan de categorieën in sommige gevallen minder nauwkeurig kon plaatsvinden, terwijl het totale aantal FTE wel klopt.

	Aantal apotheekmedewerkers	
	Nederland	per apotheek in FTE
Tweede apothekers	901	0,46
Apothekersassistenten	16.548	5,68
Overige	6.657	1,78
Totaal (excl. 1e apotheker)	24.106	7,92

Tabel 3.11 Het totaal medewerkers en aantal FTE in 2009 openbare apotheken volgens SFK

Een vergelijking over de jaren 2007 – 2009 laat zien dat het aantal FTE in de apotheek afneemt, met uitzondering van de poliklinische apotheken en de dienstapotheken.

	Gemiddelde aantal FTE per apotheek, excl. 1e apotheker		
	2007	2008	2009
Openbare apotheken	8,5	8,6	8,0
<i>Ketenapotheken met groothandel</i>	8,8	8,7	8,4
<i>Ketenapotheken zonder groothandel</i>	7,9	8,0	7,0
<i>Poliklinische apotheken</i>	6,2	7,2	7,9
<i>Dienst-apotheken</i>	4,1	4,8	5,2
<i>Overig openbare apotheken</i>	8,6	8,8	8,2
Apotheekhoudende huisartsen	2,7	3,0	2,8
Totaal	7,3	7,5	7,0

Tabel 3.12 Het gemiddeld aantal FTE per apotheekhoudende/praktijk, exclusief de eerste apotheker⁶

Indien de totale personeelskosten gedeeld worden door het aantal FTE kunnen de gemiddelde personeelskosten per FTE bepaald worden voor de praktijken. In de onderstaande tabel worden deze gemiddelde kosten weergegeven. Het gaat hierbij om de personele kosten exclusief de 1^e apotheker niet toegerekend aan WMG (1^e tabel) en wel toegerekend aan WMG (2^e tabel).

	Gemiddelde personele kosten per FTE per apotheek, excl. 1e apotheker		
	2009	Personeelskosten, excl. 1e apotheker	Personeelskosten per FTE
Openbare apotheken	8,0	€ 353.000	€ 44.000
<i>Ketenapotheken met groothandel</i>	8,4	€ 347.000	€ 41.400
<i>Ketenapotheken zonder groothandel</i>	7,0	€ 329.000	€ 46.900
<i>Poliklinische apotheken</i>	7,9	€ 452.000	€ 56.800
<i>Dienstapotheken</i>	5,2	€ 327.000	€ 63.100
<i>Overig openbare apotheken</i>	8,2	€ 358.000	€ 43.700
Apotheekhoudende huisartsen	1,4	€ 69.000	€ 49.900
Totaal	6,8	€ 299.000	€ 44.200

Tabel 3.13 De gemiddelde personeelskosten per FTE in 2009 (niet toegerekend aan WMG)

⁶ Voor de apotheekhoudende huisartsen is in deze tabel het aantal fte opgenomen voorafgaande aan de toerekening aan het apotheekhoudende deel, dit om vergelijking met andere jaren mogelijk te maken.

	Gemiddelde personele kosten per FTE per apotheek, excl. 1e apotheker		
	2009	Personeelskosten, excl. 1e apotheker	Personeelskosten per FTE
Openbare apotheken	8,0	€ 298.000	€ 37.100
<i>Ketenapotheken met groothandel</i>	8,4	€ 299.000	€ 35.600
<i>Ketenapotheken zonder groothandel</i>	7,0	€ 274.000	€ 39.100
<i>Poliklinische apotheken</i>	7,9	€ 364.000	€ 45.800
<i>Dienstopotheken</i>	5,2	€ 229.000	€ 44.100
<i>Overig openbare apotheken</i>	8,2	€ 302.000	€ 36.900
Apotheekhoudende huisartsen	1,4	€ 62.000	€ 45.100
Totaal	6,8	€ 253.000	€ 37.400

Tabel 3.14 De gemiddelde personeelskosten per FTE in 2009 (toegerekend aan WMG)

3.4.2 Analyse huisvestingskosten

De huisvestingskosten toegerekend aan WMG zien er op totaalniveau als volgt uit:

	Gemiddelde huisvestingskosten per apotheek		
	Totaal	Huur	Eigendom
Openbare apotheken	€ 64.000	€ 63.000	€ 70.000
<i>Ketenapotheken met groothandel</i>	€ 80.000	€ 79.000	€ 82.000
<i>Ketenapotheken zonder groothandel</i>			
<i>Poliklinische apotheken</i>			
<i>Dienstopotheken</i>			
<i>Overig openbare apotheken</i>	€ 58.000	€ 58.000	€ 63.000
Apotheekhoudende huisartsen			
Totaal	€ 53.000	€ 54.000	€ 56.000

Tabel 3.15 Gemiddelde huisvestingskosten (naar WMG) per apotheekhoudende/praktijk, uitgesplitst naar eigendom en huur

In deze gemiddelde huisvestingskosten zijn alle praktijken meegenomen, ongeacht of er vierkante meters bekend zijn of niet.

De exacte nauwkeurigheid van de gemiddelde huisvestingskosten per subcategorie (huur; eigendom) is niet vast te stellen, omdat het aantal apotheekhoudende praktijken per categorie niet bekend is. Om die reden is ervoor gekozen om uitsluitend de waarden te laten zien waarvoor de huur op totaalniveau binnen de gestelde nauwkeurigheidseisen valt.

Het gemiddelde kostenniveau van de openbare apotheken ligt per praktijk in 2009 (€ 64.000) op nagenoeg hetzelfde niveau als in 2007 (€ 65.000).

Wat echter wel opvalt is dat de gemiddelde kosten van eigendom gemiddeld 4% hoger ligt dan in geval van huur, waarbij nog in acht moet worden genomen dat financieringskosten van onroerend in eigendom niet tot de huisvestingskosten gerekend zijn. In 2007 lagen de kosten van huur circa 4% onder die van eigendom (eveneens exclusief financieringskosten). Uit het onderzoek zijn geen aanwijsbare oorzaken aan te geven van deze omslag.

De huisvestingskosten per vierkante meter zijn in de navolgende tabel opgenomen. Deze zijn alleen vastgesteld voor praktijken waarvan de oppervlakte in m² bekend is⁷.

	Huisvestingskosten per m2		
	Som van huisvestingskosten	Som van m2	Huisvestingskosten/m2
Openbare apotheken	€ 120.600.000	€ 482.100	€ 250
Ketenapotheken met groothandel	€ 32.800.000	€ 114.700	€ 286
Ketenapotheken zonder groothandel			
Poliklinische apotheken			
Dienstapotheken			
Overig openbare apotheken	€ 70.500.000	€ 305.900	€ 230
Apotheekhoudende huisartsen			
Totaal	€ 124.400.000	512.000	€ 243

Tabel 3.16 Gemiddelde huisvestingskosten (naar WMG) per vierkante meter per apotheekhoudende/praktijk

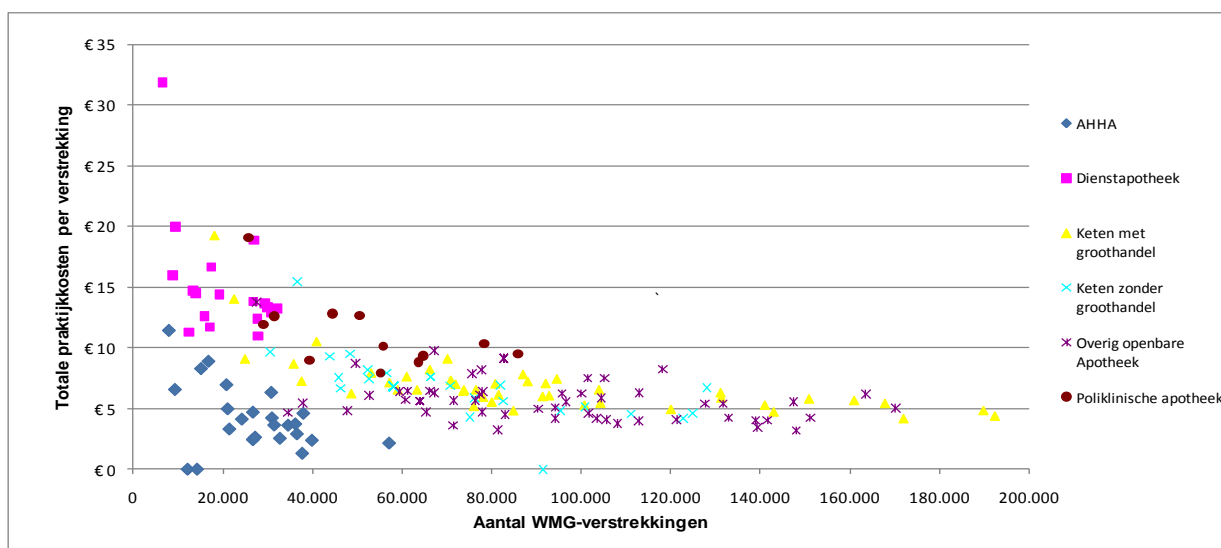
In vergelijking met 2007 is sprake van een daling van de huisvestingskosten per m2. Voor de openbare apotheken lag dit in 2007 op € 260 p/m2 (eigendom) en € 270 p/m2 (huur), tegenover € 250 p/m2 (huur en eigendom gemiddeld) in 2009.

⁷ De uitbijteranalyse heeft op deze variabele relatief gezien tot de meeste verwijderingen geleid, te weten 17 keer. Voor deze praktijken geldt overigens dat zij op andere variabelen gewoon in de analyse zijn betrokken. Het gaat dus alleen om een verwijdering op de variabele huisvestingskosten/m²

3.4.3 Analyse schaalvoordelen

Een interessante analyse is of de praktijkkosten per WMG-verstrekking veranderen met de omvang van de praktijk in aantal WMG-verstrekkingen. Hiermee kunnen eventuele schaalvoordelen (of –nadelen) worden onderzocht.

In onderstaande figuur is deze mogelijke relatie grafisch weergegeven.

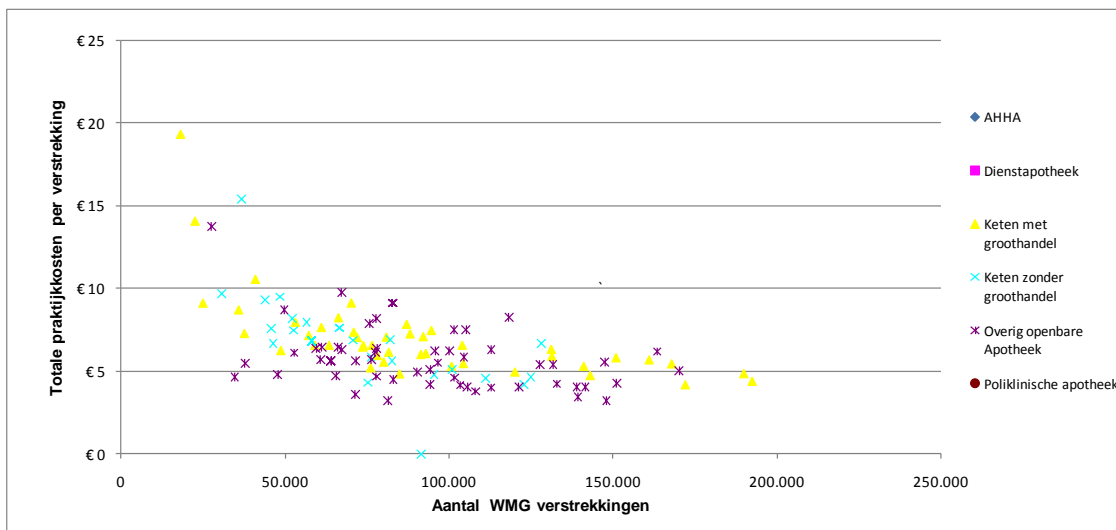

Figuur 3.3 Totale praktijkkosten excl. 1^e apotheker per verstrekking uitgezet tegen het aantal WMG-verstrekkingen

Uit de figuur kan een aantal conclusies worden getrokken:

- De spreiding van de totale praktijkkosten per verstrekking neemt sterk af met de omvang in aantal verstrekkingen.
- De totale praktijkkosten per verstrekking vertonen een dalende trend met de omvang, waarna deze bij grote(re) omvang naar een constante waarde gaan (van circa €5).

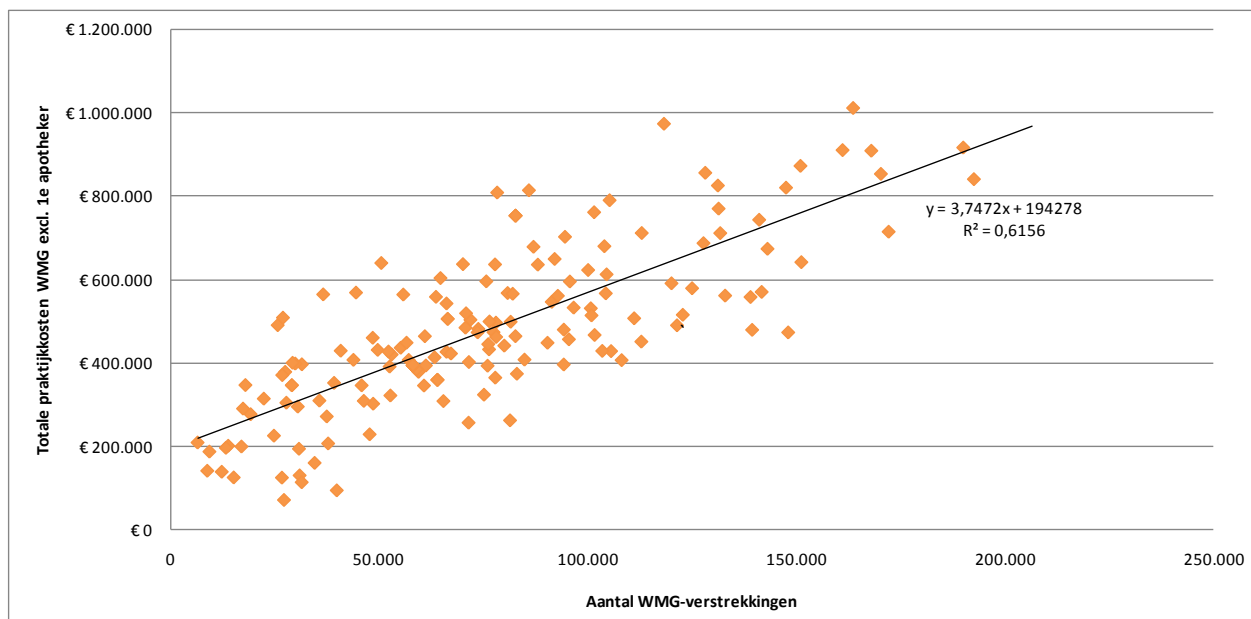
De invloed van de dienstapotheken en poliklinische apotheken op deze laatste conclusie lijkt groot. Daarom is hieronder ook de figuur aangegeven voor uitsluitend de ketens met en zonder groothandel en de overig openbare apotheken. Ook nu is een dalende trend en stabilisatie bij grote(re) omvang goed zichtbaar, zie de volgende figuur.

Figuur 3.4 Totale praktijkkosten excl. 1^e apotheker per verstrekking uitgezet tegen het aantal WMG-verstrekkingen voor de ketens met groothandel, ketens met groothandel en overig openbare apotheken

3.4.4 Vaste kosten als onderdeel van de praktijkkosten

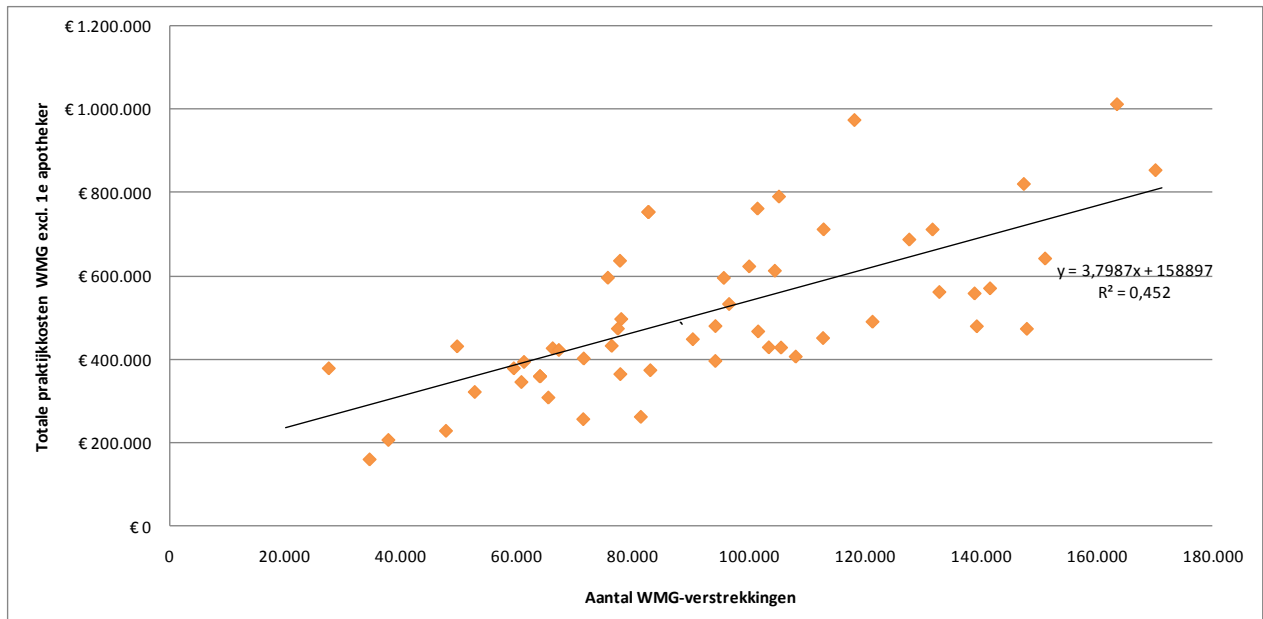
In onderstaande figuur is het verband weergegeven tussen de omvang van de apotheek in WMG-verstrekkingen en de totale praktijkkosten in de steekproef, exclusief personele kosten van de eerste apotheker voor de openbare apotheken (geen apotheekhoudende huisartsen).

Figuur 3.5 Totale praktijkkosten WMG excl. 1^e apotheker uitgezet tegen het aantal WMG-verstrekkingen voor de openbare apotheken in de steekproef

Dit lineaire verband lijkt op het eerste gezicht strijdig met de dalende trend in de praktijkkosten per receptregel bij toenemende omvang. Dit is echter verklaarbaar en consistent: de vaste component in de bovenstaande regressieformule leidt bij apotheken met geringe omvang tot een grotere bijdrage in de praktijkkosten per verstrekking dan bij apotheken met een grote omvang.

Een vergelijkbare analyse is uitgevoerd voor alleen de overige openbare apotheken.

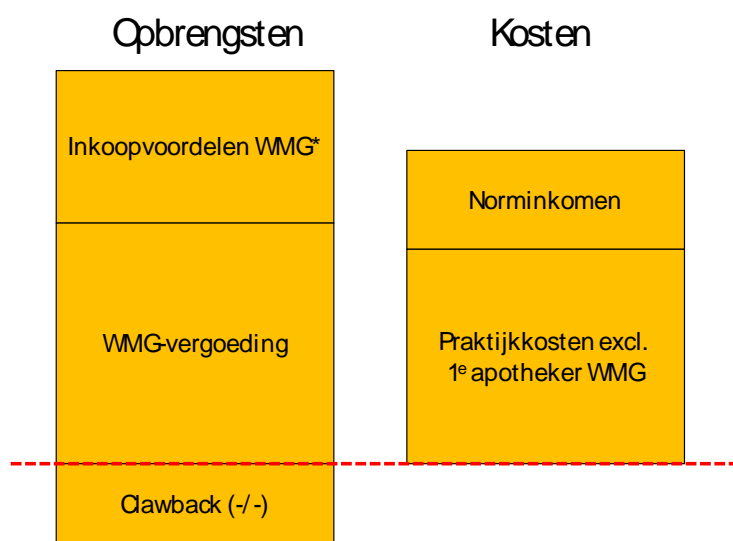

Figuur 3.6 Totale praktijkkosten WMG excl. 1^e apotheker uitgezet tegen het aantal WMG-verstrekkingen voor de overig openbare apotheken in de steekproef

Uit deze analyse volgen 'vaste praktijkkosten' van €194.000 en €159.000 voor openbare apotheken respectievelijk overig openbare apotheken. Het aandeel van de vaste kosten in de totale gemiddelde praktijkkosten bedraagt dan 39%, respectievelijk 32%. Hierbij dient te worden opgemerkt dat voor de regressieanalyse geen terugweging heeft plaatsgevonden, terwijl dit voor de gemiddelde praktijkkosten waaraan wordt gerelateerd, wel het geval is. De cijfers over 2009 liggen in lijn met de uitkomsten uit het onderzoek over 2007.

4 Het resultaat per praktijk op totaalniveau in 2009

Dit hoofdstuk geeft de resultaten weer die betrekking hebben op het resultaat van de praktijken. Daarbij wordt een systematiek gehanteerd die in onderstaande figuur is weergegeven. Allereerst wordt een opbouw gegeven van opbrengsten en kosten van apotheehoudenden.

Figuur 4.1 Schematisch overzicht relatie tussen kosten en opbrengsten van de apotheek

De opbrengsten bestaan uit de inkoopvoordelen WMG (i.e. het saldo van de inkoopwaarde WMG tegen AIP en de werkelijke inkoopwaarde WMG) en de WMG-vergoeding, verminderd met de clawback. Gegeven de methodiek van het onderzoek, dient ook nog rekening te worden gehouden met de correctie op de inkoopwaarde tegen AIP, in het geval de werkelijke vergoeding lager ligt (zie § 2.1.3). Op het niveau van de praktijk is deze correctiewaarde echter niet vast te stellen. Wel is aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de omvang van de totale bruto marge van de apotheek. De uitkomsten daarvan zijn opgenomen in § 4.2.

Voor de kosten dient te worden bedacht dat de personele kosten van de 1^e apotheker op verschillende manieren in de bedrijfsvoering terugkomen, maar ook dat deze personele kosten in omvang kunnen verschillen; dit afhankelijk van de gemaakte keuzen door de apotheker/eigenaar of de ketenorganisatie. Voor de bepaling van het resultaat ten behoeve van de beoordeling van de tariefhoogte is dan ook uitgegaan van een vergelijking van de praktijkkosten exclusief de personele kosten van de eerste apotheker, en een ophoging van de gemiddelde personele kosten met het norminkomen van de eerste apotheker zoals opgenomen in de huidige WMG-vergoeding.

4.1 Gemiddelde resultaat per subpopulatie

4.1.1 Gemiddelde resultaat per subpopulatie na aftrek clawback

Het gemiddelde resultaat per praktijk kan bepaald worden door per subpopulatie de gemiddelde waarden per component van het resultaat te beschouwen. In onderstaande tabel zijn hiervan de resultaten opgenomen. Dit geeft dus zicht in het gemiddelde resultaat van een praktijk die bestaat uit het gemiddelde van ieder van de componenten.

	Analyse van het 'resultaat' per apotheek, met norminkomen						
	Totaal Openbare apotheken	Dienstapotheken	Ketenapotheek met groothandel	Ketenapotheek zonder groothandel	Overige openbare apotheken	Poliklinische apotheken	Apotheekhoudende huisartsen
Inkomsten							
Inkoopvoordelen WMG	€ 209.000	€ 11.000	€ 229.000	€ 176.000	€ 217.000	€ 118.000	€ 47.000
WMG-vergoeding	€ 555.000	€ 334.000	€ 562.000	€ 483.000	€ 573.000	€ 537.000	€ 152.000
Aantal WMG-verstrekingen	85.859	18.514	91.653	76.727	88.595	50.081	26.554
Totaal inkomsten	€ 764.000	€ 345.000	€ 790.000	€ 658.000	€ 789.000	€ 655.000	€ 199.000
Kosten							
Praktijkkosten excl. 1e apotheker WMG	€ 501.000	€ 289.000	€ 558.000	€ 484.000	€ 491.000	€ 534.000	€ 105.000
Norminkomen	€ 106.000	€ 0	€ 108.000	€ 108.000	€ 108.000	€ 108.000	€ 32.000
Totaal kosten	€ 607.000	€ 289.000	€ 666.000	€ 592.000	€ 599.000	€ 642.000	€ 137.000
Resultaat voor clawback	€ 157.000	€ 56.000	€ 125.000	€ 66.000	€ 191.000	€ 13.000	€ 62.000
Clawback	-€ 81.000	-€ 7.000	-€ 88.000	-€ 73.000	-€ 83.000	-€ 42.000	-€ 25.000
Resultaat na aftrek clawback	€ 76.000	€ 50.000	€ 37.000	-€ 7.000	€ 107.000	-€ 29.000	€ 37.000

Tabel 4.1 Analyse van het resultaat per subpopulatie, inclusief norminkomen voor de eerste apotheker

De clawback in bovenstaande betreft de effectieve clawback exclusief de tijdelijke verhoging zoals die in 2009 van kracht was. Hieronder wordt nader ingegaan op de clawback.

4.1.2 De clawback

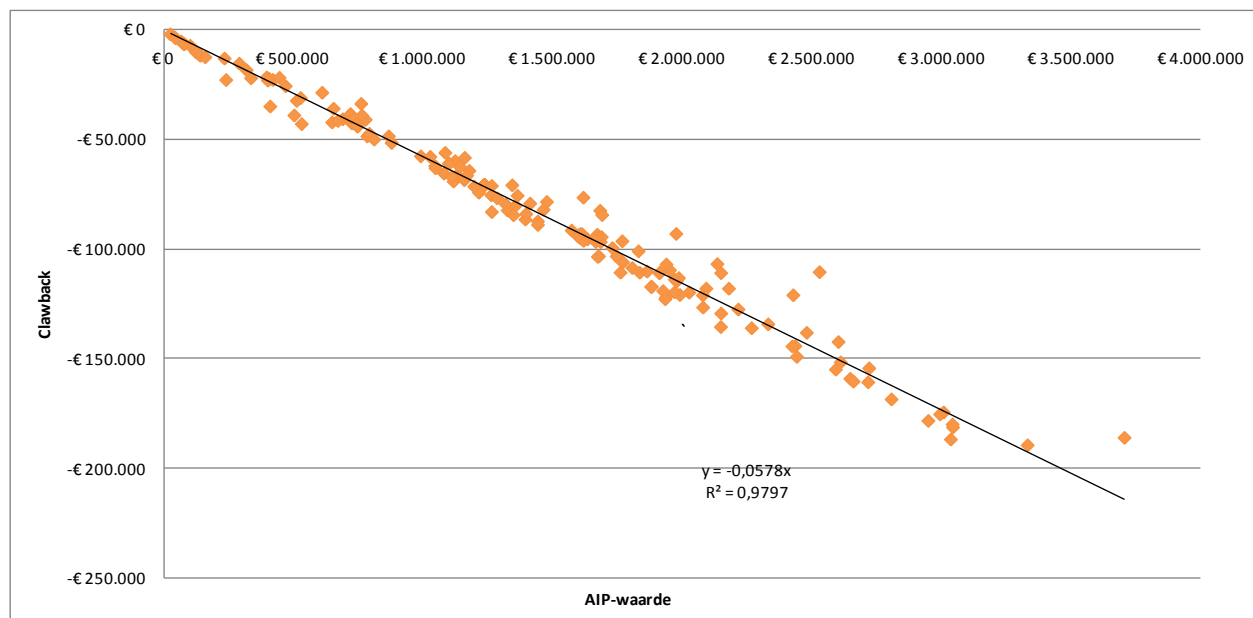
De respondenten is gevraagd om de clawback aan te geven die zij in 2009 hebben betaald. Deze opgegeven clawback betreft derhalve de clawback inclusief de tijdelijke verhoging in 2009. De tijdelijke verhoging heeft betrekking op de schorsing in het 2e halfjaar 2008 van de clawback.

In onderstaande tabel is per subpopulatie aangegeven wat de gemiddelde clawback was.

	Clawback/AIP waarde		
	Totale clawback	AIP waarde	Clawback percentage
Openbare apotheken	€ 187.800.000	€ 3.267.100.000	5,7%
Ketenapotheken met groothandel	€ 44.600.000	€ 762.400.000	5,8%
Ketenapotheken zonder groothandel	€ 18.600.000	€ 324.700.000	5,7%
Poliklinische apotheken	€ 1.700.000	€ 32.000.000	5,4%
Dienstopotheken	€ 300.000	€ 3.700.000	8,2%
Overig openbare apotheken	€ 122.500.000	€ 2.144.400.000	5,7%
Apotheekhoudende huisartsen	€ 13.600.000	€ 219.100.000	6,2%
Totaal	€ 201.300.000	€ 3.486.200.000	5,8%

Tabel 4.2 Analyse van de clawback, inclusief tijdelijke verhoging

De clawback kent relatief weinig spreiding, zie onderstaande figuur.

Figuur 4.2 Werkelijke clawback, inclusief tijdelijke verhoging in de steekproefpopulatie

In de huidige berekeningen is uitgegaan van 5,0%. In de bijlage staan de cijfers van GIP (prognose voor 2009) en Sfk. Deze waarden wijken iets van elkaar af (zowel voor als na de tijdelijke verhoging). In overleg met de NZa gekozen voor een effectieve clawback van 5,0%.

De clawback per apotheek zoals die was opgegeven is derhalve voor alle praktijken gecorrigeerd met een factor 5,0%/5,8% (het gemiddelde effectief exclusief tijdelijke verhoging / gemiddelde effectief inclusief tijdelijke verhoging). Dit is de clawback die in tabel 4.1 is opgenomen.

4.2 De bruto marge

Naast de kwantificering van inkoopvoordelen is onderzoek gedaan naar de omvang van de **totale bruto marge van de apotheek** (volgens de financiële administratie / jaarrekening). Primair om inzicht te krijgen in mogelijke verschillen tussen de 'normatieve bruto marge' en de werkelijke bruto marge. De normatieve bruto marge is daarbij gedefinieerd als de som van:

- inkoopvoordeel (totaal WMG + B-WMG): AIP waarde – netto inkoopkosten;
- clawback;
- WMG vergoeding;
- margeopslag B-WMG.

De omvang van bruto marge effecten die niet specifiek onderdeel zijn van het inkoopvoordelen onderzoek worden daarmee in totaal gekwantificeerd. Tot deze categorie behoren financiële effecten van:

- specifieke vergoedingsafspraken (voor geneesmiddel en dienstverlening) aan AWBZ instellingen / penitentiaire instellingen;
- fees voor unieke geneesmiddelen;
- afrekeningen van verzekeraars van oude jaren;
- werkelijke bruto marge hulpmiddelen / B WMG geneesmiddelen etc.;
- aan verzekeraars doorberekende kortingen (voorheen "negatieve kortingen")⁸;
- voorraadverschillen;
- projectgelden van verzekeraars;
- vergoedingen van fabrikanten;
- overige.

---

⁸ Deze zijn overigens wel gekwantificeerd vanuit het gegevensonderzoek onder verzekeraars; zie kader in § 2.1.3)

De uitkomsten van alle waarnemingen in de steekproef is weergegeven in onderstaande tabel

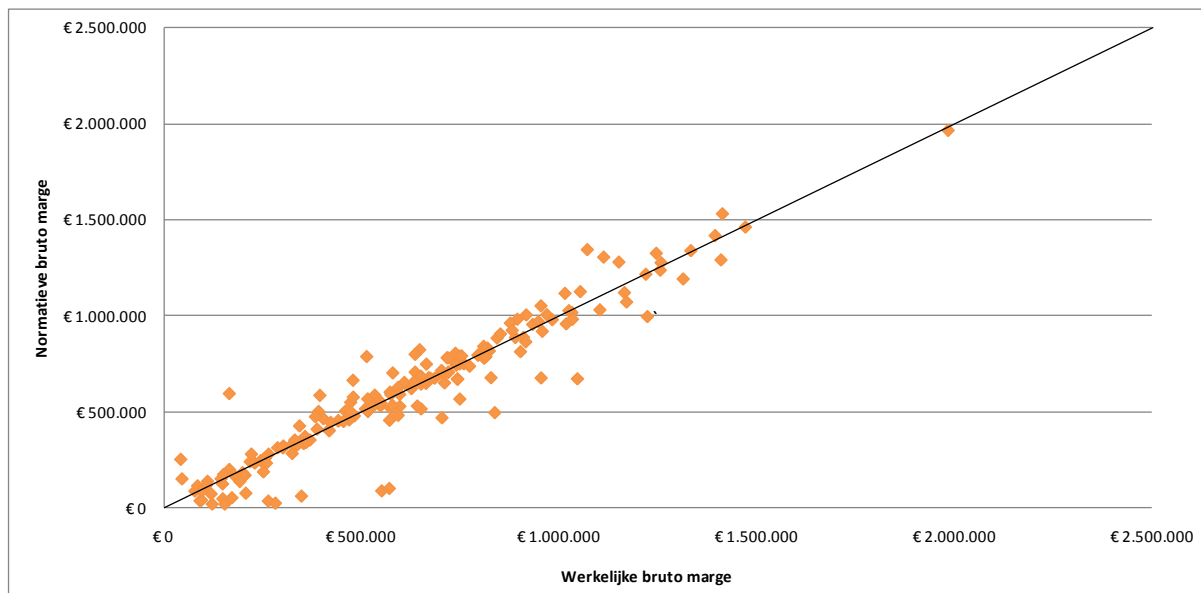
	Brutomarge		
	Brutomarge normatief	Brutomarge werkelijk	Vershil
Openbare apotheken	€ 733.000	€ 729.000	€ 4.000
Ketenapotheken met groothandel	€ 721.000	€ 733.000	€ (12.000)
Ketenapotheken zonder groothandel	€ 651.000	€ 614.000	€ 37.000
Poliklinische apotheken	€ 676.000	€ 681.000	€ (5.000)
Dienst-apotheken			
Overig openbare apotheken	€ 765.000	€ 759.000	€ 6.000
Apotheekhoudende huisartsen	€ 150.000	€ 163.000	€ (13.000)
Totaal	€ 622.000	€ 621.000	€ 1.000

Tabel 4.3 Analyse van verschil normatieve en werkelijke brutomarge.⁹

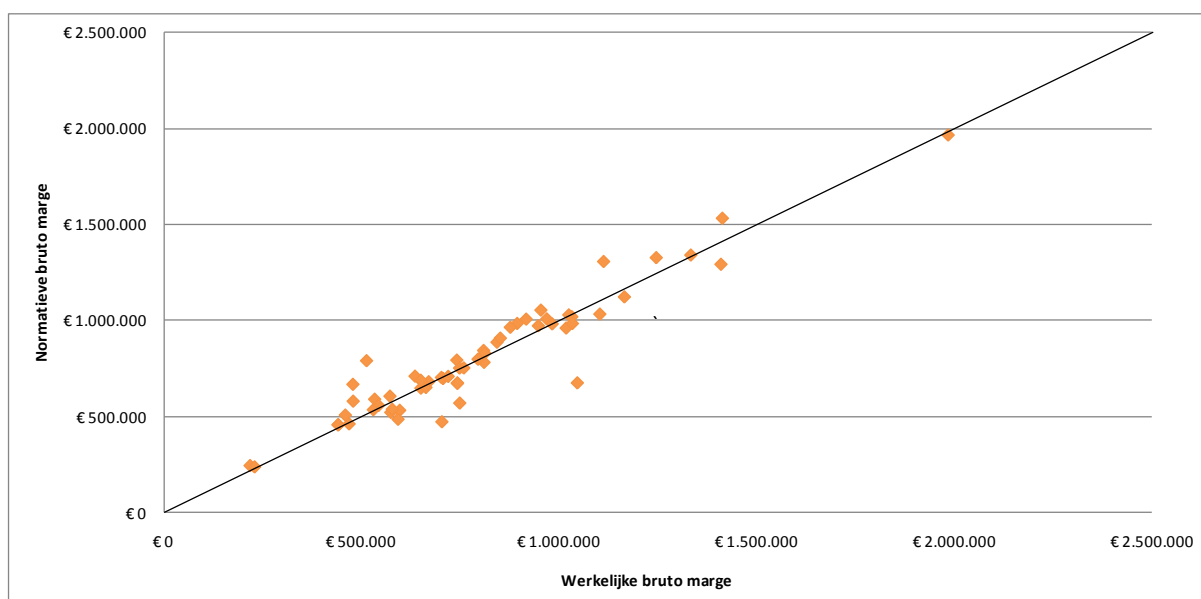
Wat hierin vooral opvalt is dat bij de subpopulaties keten met groothandel, poliklinische apotheken en apotheekhoudende huisartsen de werkelijke bruto marge hoger is dan de normatieve marge. Bij de ketens zonder groothandel en overig openbaar is dit andersom: de werkelijke brutomarge is lager dan de werkelijke bruto marge. Bij overig openbare apotheken is het verschil circa €6.000 lagere werkelijke bruto marge). Omdat overig openbaar de grootste groep is komt het gemiddelde voor openbaar uit op € 4.000.

In de volgende figuren zijn de werkelijke bruto marge en de normatieve bruto marge weergegeven voor respectievelijk alle apotheken en de overig openbare apotheken.

⁹ Verschillen waarbij de werkelijke marge hoger is dan de normatieve marge zijn aangegeven met (...).

Figuur 4.3 De werkelijke en normatieve brutomarge voor alle apotheken

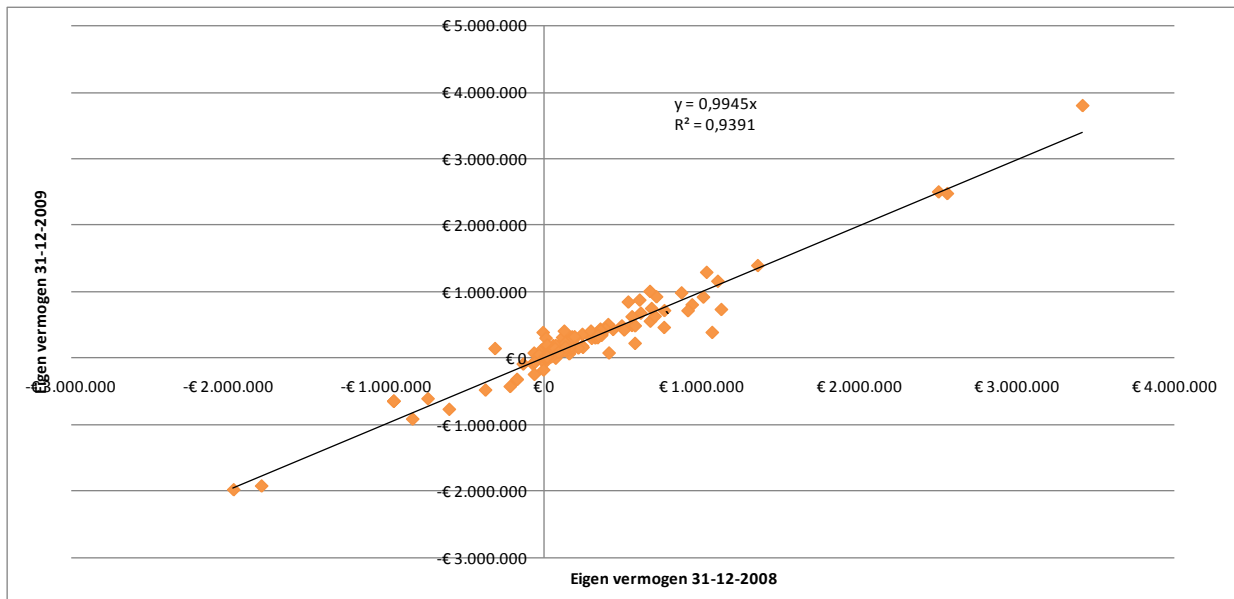

Figuur 4.4 De werkelijke en normatieve brutomarge voor de overige openbare apotheken

Na de constatering dat gemiddeld genomen de afwijkingen tussen de normatieve brutomarge en de werkelijke brutomarge relatief beperkt is (0,6%), is de stelling gerechtvaardigd dat het financiële effect van niet specifiek meetbare resultaatcomponenten in de brutomarge (waaronder de effecten van afgewezen en/of verlaagde declaraties) beperkt van omvang is of dat de verschillende componenten onderling compenserend zijn op totaal bedrijfsvoering niveau van de apotheek.

4.3 Analyse eigen vermogen

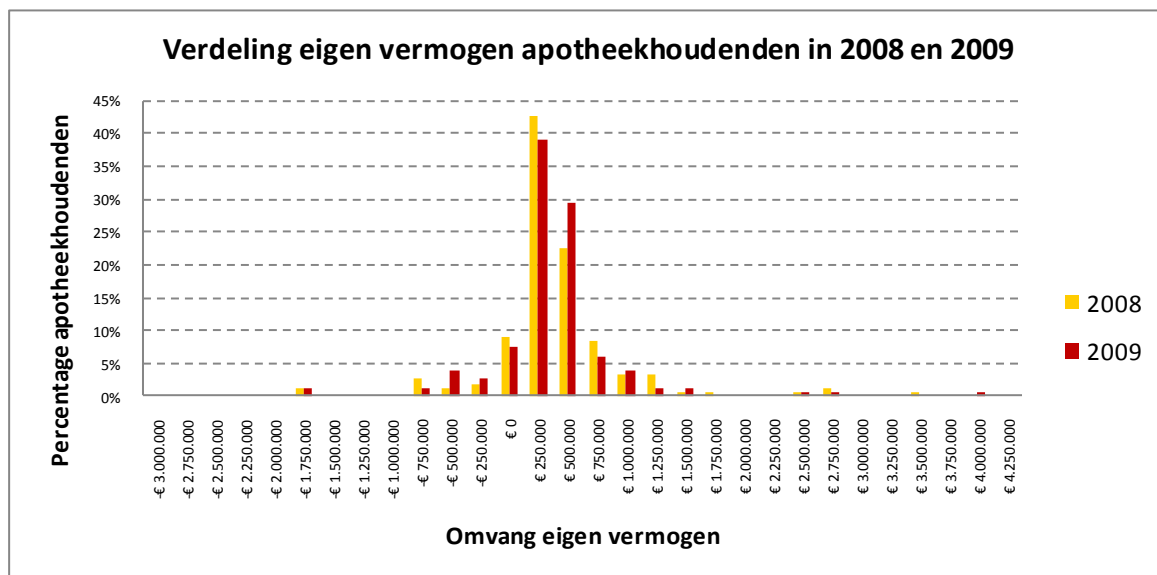
Er heeft in 2009 geen grote verschuiving van het eigen vermogen plaatsgevonden. Dit wordt verder onderbouwd door het eigen vermogen in 2008 en 2009 voor de praktijken uit de steekproef tegen elkaar uit te zetten, zie hieronder.

Figuur 4.5 Eigen vermogen 2008 en 2009 tegen elkaar uitgezet

De trendlijn geeft aan dat het eigen vermogen in 2009 circa 0,5% lager is voor de apotheken in de steekproef dan in 2008. De bepaling van het gemiddelde eigen vermogen per praktijk is niet nauwkeurig genoeg om de gemiddelde waarden eind 2008 en eind 2009 te rapporteren als de nauwkeurigheidsgrens van 15% wordt aangehouden.

Uit onderstaande grafiek is wel op te maken dat het overgrote deel van de apotheekpraktijken in de steekproef een eigen vermogen heeft met een omvang in de range van € 250.000 – € 500.000.

Figuur 4.6 Verdeling eigen vermogen apotheehoudenden in 2008 en 2009 in de steekproef

Voor de overig openbare apotheken is een analyse uitgevoerd van de balans. De resultaten hiervan zijn opgenomen in § 5.5.

4.4 Verdiepingsanalyses op het resultaat per praktijk

Teneinde inzicht te verschaffen in de verklarende factoren voor het resultaat van de praktijk na clawback, zijn regressieanalyses uitgevoerd. Hiertoe zijn getrappt verschillende analyses uitgevoerd, waarbij in eerste instantie is onderzocht welke componenten van inkomsten en kosten het meest verklarend zijn voor het resultaat. Vervolgens is onderzocht in hoeverre er kenmerken zijn van de apotheek (bedrijfsvoering) die een significante bijdrage leveren aan het resultaat na clawback.

De analyses gericht op de componenten leiden tot min of meer 'voor de hand liggende' resultaten, namelijk dat de WMG-vergoeding de sterkste (positieve) invloed heeft op het resultaat, gevolgd door het inkoopvoordeel. De sterkte negatieve invloed op het resultaat hebben de huisvestingskosten en personeelskosten excl. 1^e apotheker. Hoewel deze 'cascade' van mate van invloed interessant is, is dit beleidsmatig minder relevant. Wel van belang is te vermelden dat in deze analyses ook is gekeken naar de invloed van de personeelskosten per receptregel voor de overige openbare apotheken; hieruit volgde dat deze geen zelfstandige invloed heeft, maar dat de omvang in aantal receptregels dat wel heeft. Mede om die reden is deze omvangvariabele nadrukkelijk onderzocht in het tweede type analyses, gericht op verklarende kenmerken van de apotheek (bedrijfsvoering).

Dit tweede type regressieanalyses heeft zich gericht op de volgende variabelen en hun invloed op het resultaat:

- De mate van verstedelijking;
- De omvang van de apotheek.

4.4.1 De mate van verstedelijking

Wanneer een figuur wordt gemaakt van de praktijken die een negatief resultaat na clawback hebben, dan lijkt dat deze gelijkmatig over Nederland zijn verspreid. Vanwege de mogelijke herleidbaarheid naar individuele praktijken, is deze figuur hier niet opgenomen.

Om echter statistisch valide uitspraken te kunnen doen, is een regressieanalyse uitgevoerd met de mate van verstedelijking (ingedeeld in drie categorieën: niet-stedelijk, weinig tot matig stedelijk en sterk tot zeer sterk stedelijk). De conclusie van deze regressieanalyse is dat apotheken in weinig tot matig stedelijke gebieden een significant hoger resultaat hebben dan sterk tot zeer sterk stedelijke gebieden (beta = 0,171; p-waarde = 0,012)¹⁰. Voor niet-stedelijke gebieden is er geen significante invloed vastgesteld.

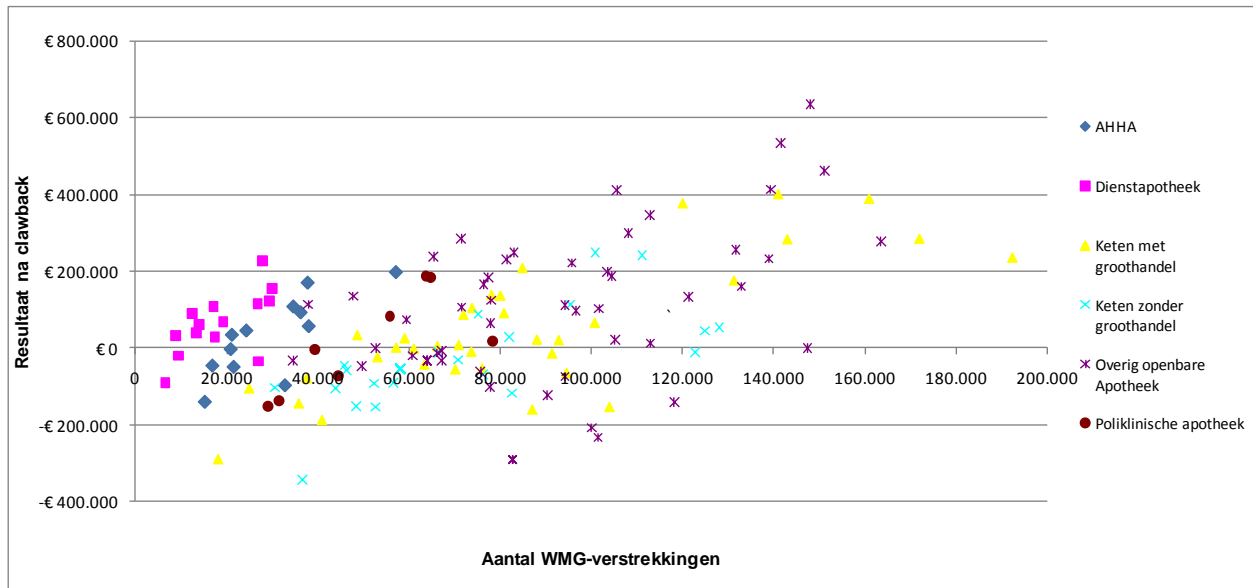
---

¹⁰ De beta in de regressieanalyses geeft de relatieve omvang van een verband weer in termen van standaarddeviaties. De p geeft de toevallskans op het gevonden verband weer in termen van significantie.

4.4.2 De omvang van de apotheek

Wanneer de omvang van de apotheek wordt uitgezet tegen het resultaat na clawback per subpopulatie, ontstaat de volgende figuur.

Figuur 4.7 Resultaat na clawback uitgezet tegen het aantal WMG-verstrekingen

Grote praktijken lijken vaker een positiever resultaat te hebben. Om dit statistisch te onderbouwen is een regressie-analyse uitgevoerd. Uit deze analyse blijkt dat er een statistisch significante invloed is van de omvang in aantal WMG-verstrekingen op het resultaat na clawback (beta = 0,485; p-waarde < 0,001).

5 Overig openbare apotheken

5.1 Inkoopvoordelen

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van het onderzoek daar waar het gaat om de inkoopvoordelen en praktijkkosten voor overig openbare apotheken. Alle resultaten betreffen de inkoopvoordelen en de praktijkkosten voor WMG-geneesmiddelen.

5.1.1 Inkoopvoordelen

Hieronder zijn de inkoopvoordelen over 2009 weergegeven van de overig openbare apotheken in totalen over 2009.

	Overig openbaar
Kortingen op factuur	€ 267.000.000
Overige inkoopvoordelen	
Totaal	€ 267.000.000

Tabel 5.1 Inkoopvoordelen van overig openbare apotheken in 2009

Hieruit blijkt dat de inkoopvoordelen van de overig openbare apotheken in totaal 267 miljoen euro bedragen.

De gemiddelde inkoopvoordelen voor overig openbare apotheken per apotheekhoudende zijn hieronder weergegeven:

	Overig openbaar
Kortingen op factuur	€ 217.000
Overige inkoopvoordelen	
Totaal	€ 217.000

Tabel 5.2 Inkoopvoordelen van overig openbare apotheken per apotheekhoudende

De gemiddelde inkoopvoordelen per overig openbare apotheek bedragen 217.000 euro.

5.1.2 Kortingspercentages

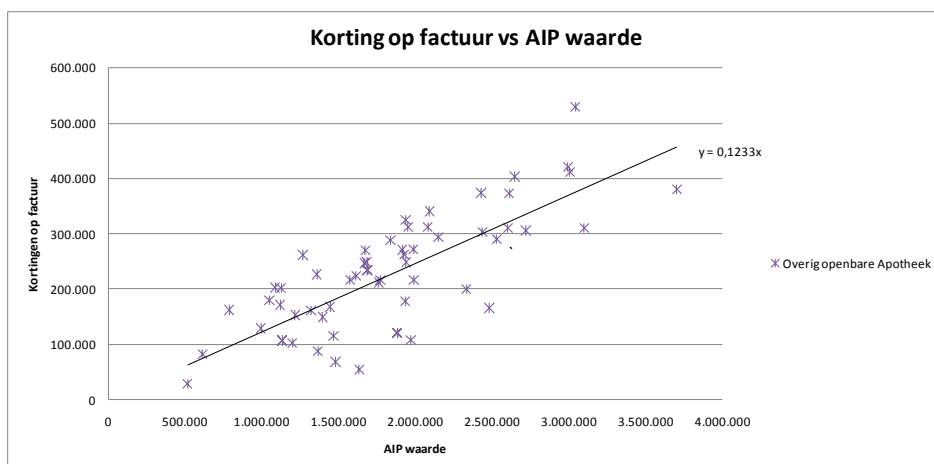
In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kortingspercentages voor overig openbare apotheken weergegeven.

	AIP-waarde	Inkoopvoordeel	Kortingspercentage
Overig openbaar	€ 2.144.400.000	€ 267.042.000	12,5%

5.3 Kortingspercentage van de overig openbare apotheken in 2009

Het kortingspercentage voor overig openbare apotheken bedraagt gemiddeld 12,5%.

In onderstaande figuur zijn de gerealiseerde inkoopvoordelen afgezet tegen de inkoopwaarde voor de overig openbare apotheken in de steekproefpopulatie.

Figuur 5.1 Inkoopvoordelen en de WMG-inkoopwaarde tegen taxeprijs (AIP) voor overig openbare apotheken in 2009

Uit deze figuren zijn de kortingspercentages (van inkoopvoordelen als percentage van de inkoopwaarde) herkenbaar als helling van de 'band' van waarnemingen. Opgemerkt zij dat de aangegeven hellingswaarden via een ongewogen regressie zijn bepaald, en dat deze daarmee niet overeen (hoeven te) komen met de kortingspercentages in de voorgaande tabel.

5.2 Clawback en AIP

In de onderstaande tabel is de clawback voor overig openbare apotheken weergegeven.

	Clawback/AIP waarde		
	Totale clawback	AIP waarde	Clawback percentage
Overig openbaar	€ 122.500.000	€ 2.144.400.000	5,7%

Tabel 5.4 Clawback en percentage

Het clawback-percentage (inclusief tijdelijke verhoging en maximering) voor overig openbare apotheken bedraagt 5,7%.

De gemiddelde AIP-waarde per WMG-verstrekking is onderstaande tabel opgenomen.

	WMG	
	Aantal WMG-regels	AIP / WMG-regel
Overig openbaar	109.200.000	€ 19,63

Tabel 5.5 AIP-waarde per verstrekking

5.3 Praktijkkosten

5.3.1 Praktijkkosten voor WMG-geneesmiddelen, excl. 1^e apotheker

Hieronder zijn de praktijkkosten over 2009 voor overig openbare apotheken voor WMG-geneesmiddelen weergegeven. Dit is exclusief de kosten voor de eerste apotheker.

	Overig openbaar
1. Personeelskosten	€ 302.000
2. Huisvestingskosten	€ 58.000
3. ICT-kosten	€ 24.000
4. Vervoerskosten	€ 8.000
5. Certificeringskosten	€ 1.000
6. Algemene kosten	€ 69.000
7. Saldo financiële baten en lasten	
8. Inkoopkosten	
Totaal	€ 491.000

Tabel 5.6 Gemiddelde praktijkkosten toegerekend naar WMG, excl. 1^e apotheker

De spreiding van de totale praktijkkosten toegerekend naar WMG, excl. 1^e apotheker is reeds weergegeven in figuur 3.6.

5.3.2 Aantal FTE

In de onderstaande tabel zijn de FTE's voor een overig openbare apotheek weergegeven.

	Overig openbaar
Aantal FTE apotheker (overig)	0,5
Aantal FTE assistente	6,1
Aantal FTE overig	1,6
Totaal aantal FTE	8,2

Tabel 5.7 Aantal FTE's per apotheekhoudende praktijk

5.4 Resultaat

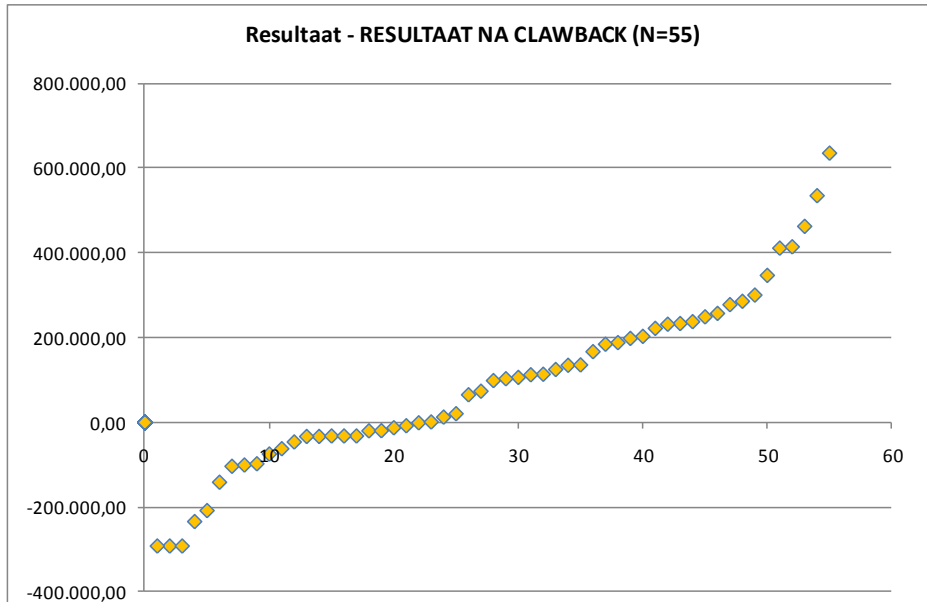
In de onderstaande tabel is het resultaat voor overig openbare apotheken weergegeven.

	Overig Openbaar
Inkomsten	
Inkoopvoordelen WMG	€ 217.000
WMG-vergoeding	€ 573.000
Aantal WMG-verstrekkingen	€ 88.595
Totaal inkomsten	€ 789.000
Kosten	
Praktijkkosten excl. 1e apotheker WMG	€ 491.000
Norminkomen	€ 108.000
Totaal kosten	€ 599.000
Resultaat voor clawback	€ 191.000
Clawback	-€ 83.000
Resultaat na aftrek clawback	€ 107.000

Tabel 5.8 Resultaat voor overig openbare apotheken

In bovenstaande tabel is te zien dat het gemiddelde resultaat (na aftrek van de clawback, inclusief norminkomen van de 1^e apotheker) voor overig openbare apotheken 107.000 euro bedraagt.

De spreiding van het resultaat na clawback (inclusief tijdelijke verhoging en maximering) is als volgt.

Figuur 5.2 Verdeling van het resultaat na clawback en inclusief norminkomen 1^e apotheker (de nulwaarde heeft geen betekenis)

5.5 Balans

In onderstaande tabel van de gemiddelde balans per 31-12-2009 en 31-12-2008 zijn de balansposten opgenomen met een nauwkeurigheid tussen 0-15% (wit), 15-50% (geel) en boven de 50% (rood).

31-12-2009					
Activa	Gemiddelde per praktijk	Nauwkeurigheid	Passiva	Gemiddelde per praktijk	Nauwkeurigheid
Vaste Activa			Eigen vermogen	€ 332.142	23%
Goodwill	€ 182.590	20%	Vorzieningen	€ 28.912	30%
Materiele vaste activa			Langlopende leningen		
Grond, gebouwen, verbouwingen	€ 162.884	15%	Leningen o/g kredietinstellingen (banken)	€ 178.222	22%
Instrumentarium & inventaris	€ 49.616	28%	Leningen o/g farmaceutische instellingen	€ 2.807	83%
Auto	€ 6.769	18%	Lease verplichtingen	€ -	nvt
ICT/ Computers	€ 15.144	30%	Overige langlopende leningen	€ 193.782	25%
Financiële Vaste activa			Kortlopende schulden		
Deelnemingen	€ 24.258	37%	Schulden aan kredietinstellingen/ lease instellingen	€ 99.660	18%
Waardepapieren, overige effecten	€ 12.263	53%	Overige schulden	€ 380.555	14%
Vlottende Activa					
Vorraden	€ 127.340	4%			
Vorderingen	€ 490.697	11%			
Liquide middelen	€ 144.518	20%			
Totaal Activa	€ 1.216.079	6%	Totaal passiva	€ 1.216.079	6%
31-12-2008					
Activa	Gemiddelde per praktijk	Nauwkeurigheid	Passiva	Gemiddelde per praktijk	Nauwkeurigheid
Vaste Activa			Eigen vermogen	€ 365.382	21%
Goodwill	€ 210.260	18,5%	Vorzieningen	€ 39.045	25%
Materiele vaste activa			Langlopende leningen		
Grond, gebouwen, verbouwingen	€ 173.403	15,0%	Leningen o/g kredietinstellingen (banken)	€ 193.636	21%
Instrumentarium & inventaris	€ 47.693	22,7%	Leningen o/g farmaceutische instellingen	€ 2.406	83%
Auto	€ 8.917	19,6%	Lease verplichtingen	€ -	nvt
ICT/ Computers	€ 16.878	28,1%	Overige langlopende leningen	€ 93.695	31%
Financiële Vaste activa			Kortlopende schulden		
Deelnemingen	€ 37.744	33,3%	Schulden aan kredietinstellingen/ lease instellingen	€ 99.194	18%
Waardepapieren, overige effecten	€ 10.536	51,5%	Overige schulden	€ 482.941	14%
Vlottende Activa					
Vorraden	€ 135.753	5,4%			
Vorderingen	€ 535.113	8,4%			
Liquide middelen	€ 100.000	15,4%			
Totaal Activa	€ 1.276.298	5,8%	Totaal passiva	€ 1.276.298	6%

Tabel 5.9 Balans

Deze waarden betreffen de gemiddelde balansposten van de gehele apotheekpraktijk, dus inclusief buiten-WMG activiteiten en goodwill.

6 Apotheekhoudende huisartsen

6.1 Inkoopvoordelen

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van het onderzoek daar waar het gaat om de inkoopvoordelen en praktijkkosten voor apotheekhoudende huisartsen. Alle resultaten betreffen de inkoopvoordelen en de praktijkkosten voor WMG-geneesmiddelen.

6.1.1 Inkoopvoordelen

Hieronder zijn de inkoopvoordelen over 2009 weergegeven van de apotheekhoudende huisartsen in totalen over 2009.

	Apotheekhoudende huisartsen
Kortingen op factuur	€ 20.600.000
Overige inkoopvoordelen	
Totaal	€ 21.600.000

Tabel 6.1 Inkoopvoordelen van apotheekhoudende huisartsen in 2009

Hieruit blijkt dat de inkoopvoordelen van de apotheekhoudende huisartsen in totaal meer dan 21 miljoen euro bedragen.

De gemiddelde inkoopvoordelen per apotheekhoudende huisarts zijn hieronder weergegeven:

	Apotheekhoudende huisartsen
Kortingen op factuur	€ 45.000
Overige inkoopvoordelen	
Totaal	€ 47.000

Tabel 6.2 Inkoopvoordelen per apotheekhoudende huisartspraktijk

De gemiddelde inkoopvoordelen per apotheekhoudende huisartsenpraktijk bedragen 47.000 euro.

6.1.2 Kortingspercentages

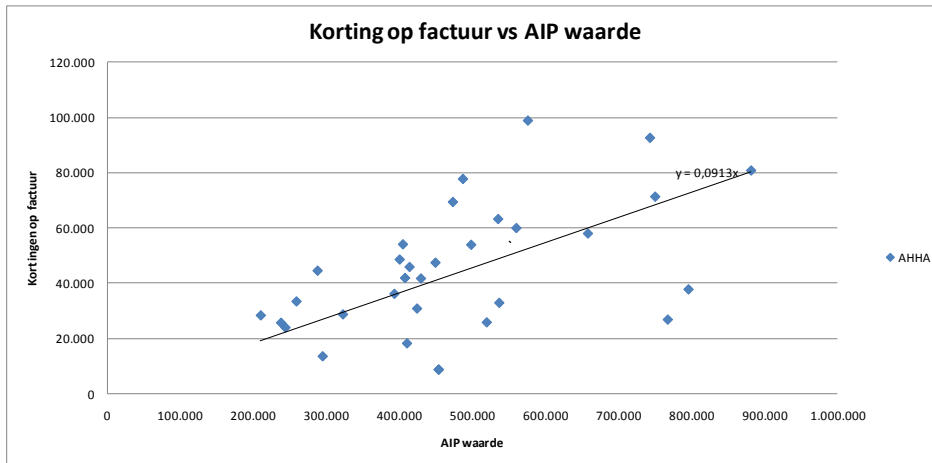
In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde kortingspercentages voor apotheekhoudende huisartsen weergegeven.

	AIP-waarde	Inkoopvoordeel	Kortingspercentage
Apotheekhoudende huisarts	€ 219.100.000	€ 21.600.000	9,9%

Tabel 6.3 Kortingspercentage van de apotheekhoudende huisartsen in 2009

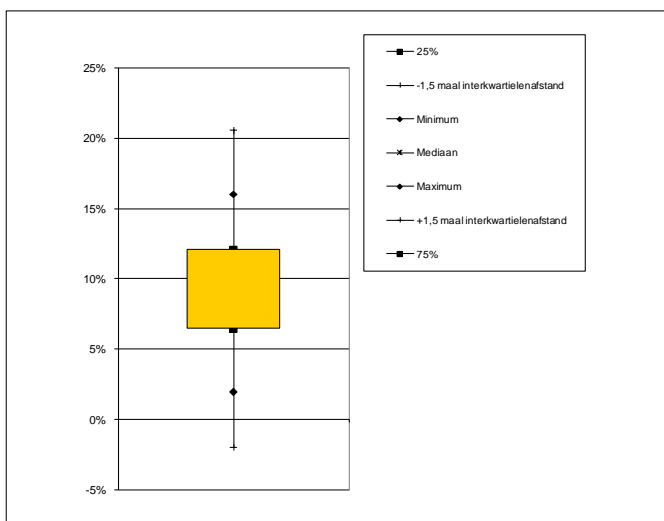
Het kortingspercentage op factuur voor een apotheekhoudende huisartsenpraktijk bedraagt 9,9%.

In onderstaande figuur zijn de gerealiseerde inkoopvoordelen afgezet tegen de inkoopwaarde voor de apotheekhoudende huisartsen.

Figuur 6.1 Inkoopvoordelen en de WMG-inkoopwaarde tegen taxeprijs (AIP) voor apotheekhoudende huisartsen in 2009

De spreiding van de kortingspercentages is bij de apotheekhoudende huisartsen groot. Ook uit de boxplot voor het kortingspercentage van apotheekhoudende huisartsen blijkt dit.

Figuur 6.2 Boxplot kortingspercentage WMG-geneesmiddelen voor apotheekhoudende huisartsen in 2009

6.2 Clawback en AIP

In de onderstaande tabel is de clawback voor apotheehoudende huisartsen weergegeven.

	Clawback/AIP waarde		
	Totale clawback	AIP waarde	Clawback percentage
Apotheehoudende huisartsen	€ 13.556.000	€ 219.050.000	6,2%

Tabel 6.4 Clawback en percentage

Het gemiddelde clawback-percentage voor apotheehoudende huisartsen bedraagt 6,2%.

De gemiddelde AIP-waarde per WMG-verstrekking is in onderstaande tabel opgenomen.

	WMG	
	Aantal WMG-regels	AIP / WMG-regel
Apotheehoudende huisartsen	€ 12.188.000	€ 17,97

Tabel 6.5 AIP-waarde per verstrekking

6.3 Praktijkkosten

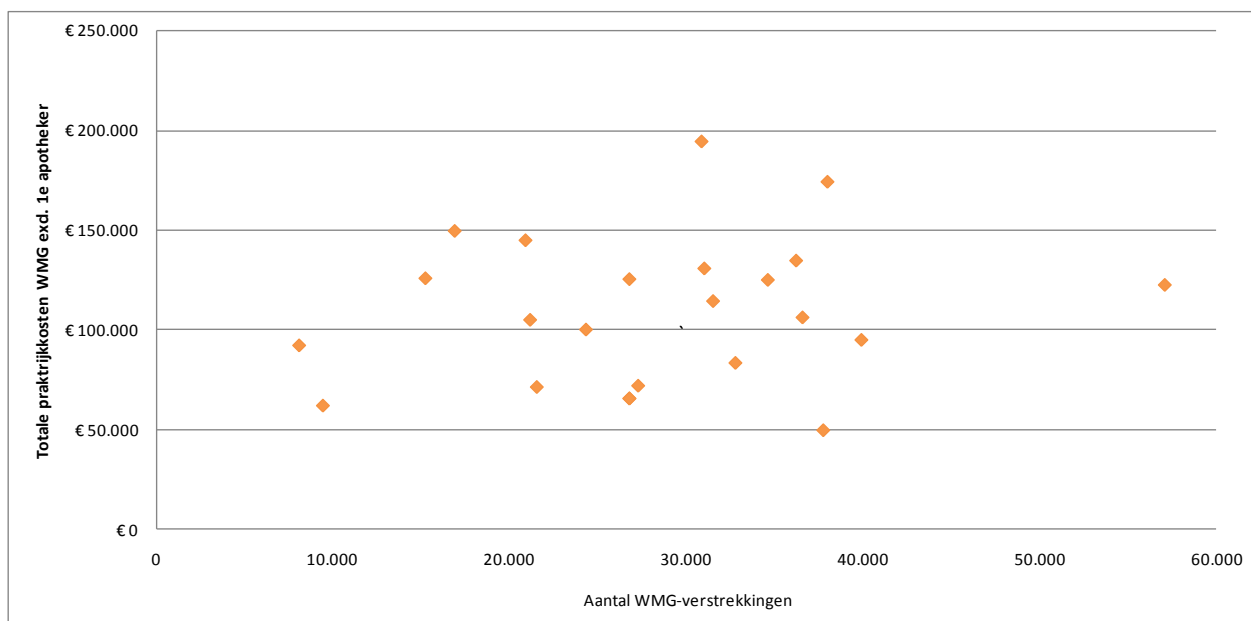
6.3.1 Praktijkkosten voor WMG-geneesmiddelen

Hieronder zijn de praktijkkosten over 2009 voor apotheehoudende huisartsen voor WMG-geneesmiddelen weergegeven. Dit is exclusief de kosten voor de eerste apotheker.

	Apotheehoudende huisartsen	
1. Personeelskosten	€	62.000
2. Huisvestingskosten		
3. ICT-kosten		
4. Vervoerskosten		
5. Certificeringskosten		
6. Algemene kosten		
7. Saldo financiële baten en lasten		
8. Inkoopkosten		
Totaal	€	105.000

Tabel 6.6 Totale praktijkkosten voor apotheehoudende huisartsen per apotheehoudende (excl. kosten eerste apotheker)

De spreiding van de totale praktijkkosten toegerekend naar WMG, excl. 1^e apotheker ziet er als volgt uit

Figuur 6.2 Totale praktijkkosten WMG excl. 1^e apotheker uitgezet tegen aantal WMG-verstrekkingen

Bovenstaande figuur laat geen verband zien tussen de praktijkkosten en de omvang voor apotheehoudende huisartsenpraktijken.

6.3.2 Aantal FTE

In de onderstaande tabel zijn de gemiddelde FTE's voor een apotheehoudende huisartsenpraktijk weergegeven, toegerekend aan het apotheehoudende deel van de praktijk.

	Apotheehoudende huisartsen
Aantal FTE apotheker (overig)	0,1
Aantal FTE assistente	1,2
Aantal FTE overig	0,1
Totaal aantal FTE	1,4

Tabel 6.7 Aantal FTE's per apotheehoudende bij apotheehoudende huisartsen, toegerekend aan het apotheehoudende deel

6.4 Resultaat

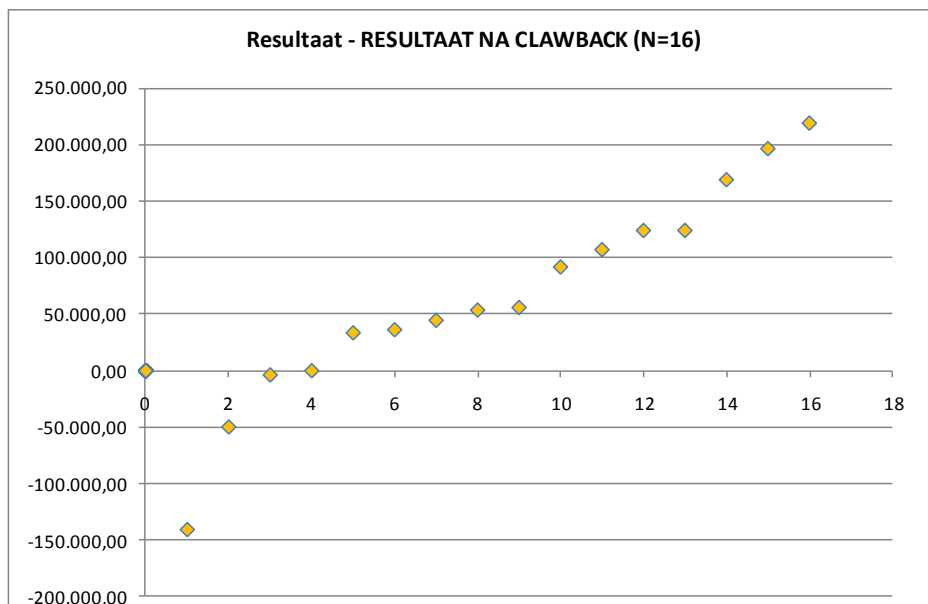
In de onderstaande tabel is het resultaat voor apotheehoudende huisartsen weergegeven.

	Apotheehoudende huisartsen
Inkomsten	
Inkoopvoordelen WMG	€ 47.000
WMG-vergoeding	€ 152.000
Aantal WMG-verstrekingen	€ 26.554
Totaal inkomsten	€ 199.000
Kosten	
Praktijkkosten excl. 1e apotheker WMG	€ 105.000
Norminkomen	€ 32.000
Totaal kosten	€ 137.000
Resultaat voor clawback	€ 62.000
Clawback	-€ 25.000
Resultaat na aftrek clawback	€ 37.000

Tabel 6.8 Resultaat voor apotheehoudende huisartsen

In bovenstaande tabel is te zien dat het resultaat (na aftrek van de clawback) voor apotheehoudende huisartsen in 2009 48.000 euro is.

De spreiding van het resultaat na clawback is voor deze subpopulatie als volgt:

Figuur 6.2 Verdeling van het resultaat na clawback (de nulwaarde heeft geen betekenis)

6.5 Balans

De gemiddelde balans van de subpopulatie apotheekhoudende huisartsen kent een te grote onnauwkeurigheid om te rapporteren.

7 Bijlage A: Onderzoeksopzet

Deze bijlage beschrijft de onderzoeksopzet zoals die in het Onderzoeksrapport 'Inkoopvoordelen van apotheekhoudenden in Nederland in 2009' is gehanteerd. Achtereenvolgens komen aan de orde:

- de onderzoekspopulatie;
- de onderzoeksvariabelen;
- de steekproefopzet en –trekking;
- de gegevensverzameling;
- de gegevensverwerking.

7.1 De onderzoekspopulatie

7.1.1 Definitie van de onderzoekspopulaties

Het onderzoek kent verschillende typen 'bronnen' voor het ramen van de inkoopvoordelen en de praktijkkosten:

- de populatie van apotheekhoudenden, die inkoopvoordelen ontvangt;
- de populatie van groothandels, leveranciers en fabrikanten die inkoopvoordelen verstrekt;
- de zorgverzekeraars die afspraken maken met leveranciers en apotheekhoudenden, waardoor er 'nieuwe' geldstromen ontstaan die ter aanvulling of aanpassing dienen van de gegevens van apotheekhoudenden en leveranciers.

Om een rondrekening mogelijk te maken en om te toetsen of de gevonden gegevens overeenkomen met de gegevens op macro-niveau zijn gegevens opgevraagd bij de Stichting Farmaceutische kengetallen (Sfk) en het Genees- en Hulpmiddelen Informatie Project (GIP).

De populatie van apotheekhoudenden, die inkoopvoordelen ontvangt

De onderzoekspopulatie waarvan de ontvangen inkoopvoordelen en praktijkkosten worden bepaald, bestaat uit alle apotheekhoudenden in Nederland op 1 januari 2009 die ook nu nog werkzaam zijn. Hiermee worden alle extramurale apotheekhoudenden en alle apotheekhoudende huisartsen bedoeld. Uit een steekproef van deze apotheekhoudenden is een financieel diepteonderzoek ingesteld op basis van de jaarrekening, boekhouding en managementinformatie. Apotheken die in de loop van 2009 van eigenaar zijn veranderd of in 2009 zijn gestart, zijn niet meegenomen in de diepteonderzoeken.

In het onderzoek is onderscheid gemaakt naar de volgende subpopulaties:

- Openbare apotheken:
  - poliklinische apotheken;
  - dienstapotheken;
  - ketenapotheken zonder groothandel;
  - ketenapotheken met groothandel.
  - Overige openbare apotheken die geen onderdeel van een keten zijn (zelfstandige apotheken)
- Apotheekhoudende huisartsen

Deze subpopulaties zijn identiek aan die van het meest recente onderzoek naar inkoopvoordelen in praktijkkosten over 2007 en 2008, met het verschil dat geen onderzoek is uitgevoerd naar internetapotheken.

Binnen de groep openbare apotheken kunnen vier verschillende organisatievormen onderscheiden worden:

1. Zelfstandige apotheken;
2. Franchise-apotheken: groepen van apotheken waar de apotheekhoudende eigenaar is, maar waar de apotheken samenwerken volgens een gemeenschappelijke formule;
3. Ketenapotheken zonder groothandel: de apotheken vallen onder een holding company en de apotheekhoudenden zijn in loondienst. De holding company heeft geen groothandel;
4. Ketenapotheken met groothandel: de apotheken vallen onder een holding company en de apotheekhoudenden zijn in loondienst. De holding company heeft ook een groothandel.

Poliklinische en dienstapotheken kunnen tot één van bovengenoemde organisatievorm behoren.

Groepen van apothekers-eigenaren die een franchisesysteem hanteren (ook wel formules genoemd), vallen niet onder de in dit onderzoek gehanteerde definitie van ketenapotheek, omdat de apotheekhoudenden eigenaar zijn. Zij behoren tot de subpopulatie openbare apotheken geen onderdeel van een keten (ook wel 'overig openbare apotheken' genoemd).

Groepen apotheekhoudenden van niet-apothekers-eigenaren, waar de eigenaar bijvoorbeeld een zorgverzekeraar is, vallen volgens deze definitie in de categorie ketenapotheken zonder groothandel.

Ketenapotheken met groothandel zijn openbare apotheken die onderdeel uitmaken van een retail/groothandel organisatie waarin inkoop- en distributiefunctie beide centraal zijn georganiseerd en de moederorganisatie beslissend is in de geneesmiddeleninkoop van de apotheek. De apotheekhoudenden zijn dan in loondienst. In de vragenlijst is de keten met groothandel omschreven als: 'een groep apotheken van niet-apothekers-eigenaren, waarvan een groothandel deel uitmaakt van de groep'. Ook mengvormen waarbij het eigendom van de keten voor een deel in handen is van de apotheekhoudenden vallen in deze categorie.

Er is voor deze definitie gekozen omdat deze vorm van ketenapotheken (apotheken die onderdeel zijn van een groothandel) een wezenlijk ander patroon vertoont ten opzichte van individuele apotheken en franchise-apotheken als het gaat om het inkoopvoordeel. Een deel van het inkoopvoordeel komt terecht bij de individuele apotheekhoudenden en een deel van het inkoopvoordeel blijft bij de groothandel. Omdat de keuze om inkoopvoordelen bij de retail respectievelijk bij de groothandel neer te leggen veelal plaatsvindt op basis van bedrijfsmatige overwegingen, kan deze beperking in het onderzoek zowel tot een onderschatting als tot een overschatting van het totale inkoopvoordeel van apotheekhoudenden leiden.

Voor de apotheekhoudende huisartsen is de onderzoekseenheid de huisartsenpraktijk. Dit houdt in dat er één vragenlijst per praktijk is ingevuld. Dit betekent dat als er meerdere apotheekhoudende huisartsen in één praktijk zijn, de vragen voor alle apotheekhoudende huisartsen zijn beantwoord. Tevens vindt de terugweging naar de populatie plaats op basis van het totaal aantal huisartsenpraktijken.

De populatie leveranciers, die inkoopvoordelen verstrekt

De onderzoekspopulatie waarvoor de verstrekte voordelen op geleverde geneesmiddelen zijn bepaald, bestaat - voor zover deze in 2009 in Nederland werkzaam en actief waren - uit de Nederlandse:

- Fabrikanten (spécialité, generiek en parallel);
- Importeurs;
- Groothandelaren (volgesorteerd¹¹, niet-volgesorteerd), inclusief zelfstandige groothandelaren en groothandelaren met apothekers als aandeelhouders.

In de rapportage over de verstrekte inkoopvoordelen wordt geen onderscheid gemaakt tussen deze subpopulaties.

De totale onderzoekspopulatie bestaat uit organisaties die rechtstreeks geneesmiddelen leveren aan apotheekhoudenden.

De zorgverzekeraars

Deze onderzoekspopulatie bestaat uit alle zorgverzekeraars in Nederland die declaraties vergoeden aan apotheekhoudenden voor farmaceutische zorg.

---

¹¹ Volgesorteerde groothandels zijn groothandels die vrijwel het gehele assortiment op de Nederlandse markt geregistreerde geneesmiddelen kunnen leveren.

7.1.2 Omvang van de subpopulaties

De populatie van apotheekehoudenden, die inkoopvoordelen ontvangt

Als startpunt voor het vaststellen van de omvang van de subpopulaties van de extramurale apotheken, is gebruik gemaakt van gegevens van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa). Ter verificatie is gebruik gemaakt van openbare informatie van de Stichting Farmaceutische Kengetallen (Sfk) en de websites van ketenapotheken. Vervolgens is – als onderdeel van de verzamelde gegevens bij de onderzochte organisaties – de omvang van de subpopulaties (en met name die van de ketenapotheken) nauwkeuriger bepaald. Hierbij is uitgegaan van de door de ketens opgegeven aantallen apotheken in eigendom (volledig of meerderheidsbelang).

De omvang van dienstapotheken en poliklinische apotheken is vastgesteld op basis van openbare informatie (dus niet op basis van registraties); het officiële aantal op 1 januari 2009 kan hiervan derhalve (beperkt) afwijken.

De omvang van apotheekehoudende huisartsen is bepaald op basis van informatie die is verstrekt door de NZa. Hieronder is de totale omvang van de onderscheiden subpopulaties weergegeven, zoals gebruikt voor de terugweging van de resultaten.

	Populatie in Nederland
Poliklinische apotheken	35
Dienstapotheken	39
Keten met groothandel	426
Keten zonder groothandel	215
Overig openbaar	1.233
Totaal Openbare apotheken	1.948
Apotheekehoudende huisartsen	459
Totaal	2.407

Tabel A.1 Omvang van de subpopulaties extramurale apotheekehoudenden per 1 januari 2009

De steekproef is getrokken op basis van het meest actuele bestand van apotheekehoudenden in Nederland. Dit bestand is samengesteld op basis van gegevens van Sfk, KNMP, gegevens van ketens, koepelorganisaties en speurwerk op internet. De omvang van subpopulaties is dus niet gebaseerd op declaraties. Hierdoor is het in theorie mogelijk dat apotheken die niet declareren zijn opgenomen in de steekproef, maar dit is in de praktijk niet voorgekomen.

De populatie leveranciers, die inkoopvoordelen verstrekt

Voor de leveranciers is de (omvang van de) exacte populatie niet a priori bekend. In het onderzoek zijn om die reden bij de extramurale apotheehoudenden de belangrijkste leveranciers geïnterviewd. Van de geïnterviewde organisaties zijn de leveranciers die samen 89,6% van het totale inkoopvolume geneesmiddelen van de apotheehoudenden vormen, meegenomen in de steekproef. Dit onderbouwt dat er geen grote leveranciers worden gemist in de steekproef, zie ook bijlage C (§ 9.1.2). De unieke leveranciers zijn niet meegenomen in de steekproef.

De zorgverzekeraars

Alle zorgverzekeraars zijn aangeschreven om aan het onderzoek deel te nemen.

7.2 Onderzoeksvariabelen

7.2.1 Inkoopvoordelen

In het onderzoek zijn zeven verschillende componenten van inkoopvoordelen onderscheiden:

1. Bonussen en kortingen op contract:
  - a. Directe kortingen op factuur;
  - b. Overige volumekortingen en bonussen;
2. Gratis geneesmiddelen (promotie e.d.);
3. Schenkingen of giften in natura;
4. Gunstige financiering;
5. Rendement op kapitaalverstrekkingen;
6. Bijzondere adviseursvergoedingen;
7. Overige inkoopvoordelen.

Het totale inkoopvoordeel is de optelsom van het inkoopvoordeel per component.

Ad 1. Bonussen en kortingen op contract

Bonussen en kortingen op contract zijn directe kortingen op factuur die zichtbaar op de inkoopfactuur in mindering worden gebracht en/of als creditfactuur in rekening worden gebracht en overige volumekortingen en bonussen.

Ad 2. Gratis geneesmiddelen

De meest voorkomende verschijningsvorm van gratis geneesmiddelen zijn geneesmiddelen die zijn verstrekt onder actievoorwaarden. Bijvoorbeeld: 100 stuks bestellen, 80 stuks gratis erbij. De gratis ontvangen geneesmiddelen worden gewaardeerd tegen de inkoopprijs volgens Z-index tax¹².

Ad 3. Schenkingen of giften in natura

Bij schenkingen of giften in natura van de farmaceutische groothandel en/of farmaceutische industrie gaat het om bijvoorbeeld VVV-bonnen, computersystemen en software, reizen, diners, theatervoorstellingen, cursussen of symposia. Het inkoopvoordeel van gratis ontvangen diensten van de farmaceutische groothandel en farmaceutische industrie omvat bijvoorbeeld advies over inrichting, belastingadvies of opleidingen.

Deze categorie is veelal niet herleidbaar uit de financiële administratie van de apotheekhoudende, aangezien er geen tegenprestatie tegenover staat. De waarde van de inkoopvoordelen is de inkoopprijs van vergelijkbare producten en/of diensten. Volstaan is met de eigen opgave en verklaring van de apotheekhoudende. Indien de totale waarde op minder dan € 500 per apotheekhoudende werd geraamd, is geen opgave gedaan.

Ad 4. Gunstige financiering

Gunstige financiering betreft (rentedragende) leningen door de farmaceutische industrie of groothandel aan de apotheekhoudende verstrekt tegen gunstige voorwaarden. Van gunstige voorwaarden is sprake indien rentevoorwaarden gunstiger zijn dan de marktrente¹³.

Ad 5. Rendement op de kapitaalverstrekkingen

Onderscheid wordt gemaakt tussen:

- Aandelenkapitaal (onder andere rugzakgroothandel);
- Inleggeden

---

¹² Z-index is een organisatie die in een databank (G-standaard) gegevens verzamelen, controleren, verrijken, koppelen, beheren en verspreiden van minimaal alle producten die bij de openbare apotheek te verkrijgen zijn. De Z-Index Tax is een uittreksel van de productverpakkingen en informatievelden in de G-Standaard. Hieruit kunnen o.a. de apotheekinkoopprijs, adviesverkoopprijs, vergoedingsprijs en GVS-limiet worden afgeleid.

¹³ Zie toelichting op definitieve vragenlijst 2009 apothekers (bijlage B) voor definitie.

Ad 6. Bijzondere adviseurvergoedingen

Bijzondere adviseurvergoedingen omvatten financiële vergoedingen die apotheehoudenden en/of de apotheker-eigenaar hebben ontvangen indien zij optreden als adviseur van de farmaceutische industrie en/of farmaceutische groothandel. De werkzaamheden die hieronder vallen zijn het verstrekken van informatie over omzetpatronen uit de eigen praktijk en daaraan gerelateerde adviezen.

Ad 7. Overige inkoopvoordelen

Hieronder vallen genoten inkoopvoordelen die niet zijn meegenomen onder de bovengenoemde definities 1 t/m 6.

7.2.2 Praktijkkosten

In het onderzoek worden zes verschillende componenten van praktijkkosten onderscheiden:

1. Personeelskosten;
2. Huisvestingskosten;
3. ICT-kosten;
4. Vervoerskosten;
5. Certificeringskosten
6. Algemene kosten;
7. Saldo financiële baten en lasten;
8. Relevante inkoopkosten.

De som van de acht kostencomponenten levert de definitie van totale praktijkkosten op zoals die voor dit onderzoek is gehanteerd.

Tot de praktijkkosten behoren nadrukkelijk niet de volgende kosten:

- Kosten van afschrijving en financiering van goodwill;
- Financieringsbaten over pensioenopbouw van apotheker;
- Pensioenkosten van apothekers (gedefinieerd als inkomensuitgave);
- Verzekeringskosten voor arbeidsongeschiktheid en ziektekosten van apothekers (gedefinieerd als inkomensuitgave).

De lijst van kostencomponenten is niet limitatief. In beginsel zou de optelsom van de individuele kostencomponenten in de meeste gevallen ongeveer moeten overeenkomen met de totale kosten in de jaarrekening. De jaarrekening werd hierbij gebruikt ter controle. Als het verschil tussen kostencomponenten en de jaarrekening groot is, hebben de onderzoekers navraag gedaan om de oorzaak te achterhalen.

Dit betekent dat de geïnterpreteerde kosten een volledig beeld geven van de praktijkkosten zoals die zijn af te leiden uit de jaarrekening en de financiële administratie.

Hieronder worden de acht componenten van de totale praktijkkosten toegelicht. Voor alle componenten geldt dat slechts de door ons vastgestelde feitelijke kosten worden betrokken in het onderzoek – er is geen normering toegepast.

1. Personeelskosten

De personeelskosten bestaan uit de lonen en salariskosten, sociale lasten, pensioenlasten en overige personeelskosten. Voorbeelden van overige personeelskosten zijn wervingskosten, bedrijfskleding en opleidingskosten. De personele kosten van de eerste apotheker zijn buiten de personeelskosten gehouden.

2. Huisvestingskosten

Onderdelen van de huisvestingskosten zijn de kosten van huur van bedrijfsruimte, de kosten van water en energie, onderhoud, schoonmaak en beveiliging, en belasting en verzekering voor zover gerelateerd aan de bedrijfshuisvesting. Ook de afschrijvingskosten van het bedrijfsgebouw, de inventaris en de inrichting worden tot de huisvestingskosten gerekend.

3. ICT-kosten

Tot de ICT-kosten worden de feitelijke afschrijvingskosten van de hardware, de software en de infrastructuur gerekend. Ook de kosten van implementatie, licenties, projectkosten en de kosten van de beheerorganisatie behoren tot de ICT-kosten.

4. Vervoerskosten

De autokosten bestaan uit bijvoorbeeld de afschrijvingskosten, de kosten van brandstof, reparatie en onderhoud en motorrijtuigbelasting. Ook de bezorgkosten van leveringen in de wijk of bij instellingen worden tot de autokosten gerekend.

5. Certificeringskosten

Onder certificeringskosten worden de kosten verstaan die gemaakt worden indien een apotheek gecertificeerd wordt door een onafhankelijke organisatie.

6. Algemene kosten

De algemene kosten hebben betrekking op overige kosten die niet toegerekend kunnen worden aan de andere categorieën. Accountantskosten, drukwerk en telefoonkosten behoren bijvoorbeeld tot de algemene kosten.

In de algemene kosten zijn voor de ketenapotheken tevens de niet-doorbelaste holdingkosten opgenomen. Voorbeelden van deze niet-doorbelaste kosten zijn opleidingen, financiële administratie,

control, kwaliteitsmanagement, beheer AIS¹⁴, ICT, vastgoed (verbouwingen e.d.), regiomanagement, contractenbeheer, juridische ondersteuning en marketing.

7. Saldo financiële baten en lasten

Onder de financiële baten en lasten vallen rentebetalingen aan krediet instellingen, bankkosten en overige financiële lasten. Betaalde rente over goodwillfinanciering zijn geëlimineerd uit de totale rentekosten, omdat zij geen onderdeel uitmaken van praktijkkosten van apotheekhoudenden.

8. Relevante inkoopkosten

Tot de relevante inkoopkosten zijn de kosten gerekend die de apotheek maakt voor emballage, verpakkingsmateriaal, uitbestede verpakkingsactiviteiten en spillage. Deze kosten worden bij de algemene kosten opgeteld.

7.2.3 Toerekening van praktijkkosten aan apotheekfunctie bij apotheekhoudende huisartsen

De 'praktijkkosten' van de apotheekhoudende huisarts zijn dat deel van de praktijkkosten dat toe te wijzen is aan de apotheekfunctie. In voorgaande onderzoeken is gebleken is dat de apotheekhoudende huisartsen de toerekening van de praktijkkosten aan de apotheekfunctie niet (goed) konden maken, omdat deze kosten lastig te scheiden zijn.

In het onderhavige onderzoek zijn verschillende vragen opgenomen aan de hand waarvan de toerekening aan apotheekdeel en aan huisartsendeel kan worden gemaakt. De apotheekhoudende huisarts maakt op die manier zelf de onderverdeling in de kosten naar apotheekfunctie en overige kosten. Op basis van de ingevulde kengetallen is de toerekening gemaakt.

7.2.4 Terugweging van de componenten naar de gemiddelde kosten per praktijk

Het onderzoek levert een berekening op van de gemiddelde praktijkkosten per praktijk en per onderscheiden onderzochte kostencomponent per subpopulatie.

Per respondent is het bedrag aan praktijkkosten vastgesteld. Vervolgens is voor de subpopulaties een gewogen gemiddelde berekend. Ten slotte zijn de kosten teruggewogen naar de gehele populatie.

---

¹⁴ Apotheek Informatie Systeem.

7.2.5 De WMG-factor

De WMG-factor wordt enerzijds gebruikt om de inkoopvoordelen toe te rekenen aan de WMG-geneesmiddelen en anderzijds om de praktijkkosten toe te rekenen aan WMG-geneesmiddelen.

Voor de WMG factor kunnen verschillende grondslagen gehanteerd worden:

- Declaratiewaarde verhouding (apotheekverkooprijs -AVP-)
- Cascade¹⁵
- AIP-waarde verhouding¹⁶
- Receptregel verhouding (RRV)

De gemiddelde WMG-factor per grondslag en per subpopulatie ziet er als volgt uit:

	Factor AVP	Cascade	Factor AIP	Factor RRV
Openbare apotheken	0,880	0,880	0,847	0,814
<i>Ketenapotheken met groothandel</i>	0,889	0,889	0,863	0,839
<i>Ketenapotheken zonder groothandel</i>	0,863	0,863	0,835	0,771
<i>Poliklinische apotheken</i>	0,849	0,837	0,806	0,725
<i>Dienst-apotheken</i>	0,905	0,905	0,707	0,738
<i>Overig openbare apotheken</i>	0,880	0,880	0,850	0,818
Apotheekhoudende huisartsen	0,921	0,906	0,907	0,858
Totaal	0,888	0,885	0,858	0,823

Tabel A.2 WMG factor in 2009 per grondslag en per subpopulatie

¹⁵ Cascade: Basis is de verhouding volgens de declaratiewaarde. Als deze informatie niet beschikbaar is word als basis aangehouden de verhouding in het aantal receptregels. Als ook deze informatie niet beschikbaar is, word voor de betreffende respondent de verhouding aangehouden die als gemiddelde van de andere waarnemingen in de subpopulatie is waargenomen.

¹⁶ Slechts voor een klein aantal praktijken kon de WMG-factor op deze manier niet worden vastgesteld, omdat hiervoor de gegevens ontbraken. In die gevallen is het gemiddelde genomen van de WMG-factor van de andere praktijken in de betreffende subpopulatie. Dit laatste betrof de volgende aantallen:

- 2 AHHA's
- 4 dienstapotheken
- 5 apotheken met groothandel
- 1 overige openbare apotheek
- 2 poliklinische apotheken

De hierboven genoemde grondslagen zijn als volgt toegepast:

Inkoopvoordelen

De keuze is gemaakt om de WMG inkoopvoordelen primair te bepalen op basis van de exacte bepaling van de WMG inkoopvoordelen uit de macro gegevens van het leveranciersonderzoek. Na de constatering dat de *WMG factor* die bepaald is op de AIP-waarde verhouding het beste aansluit op de gemeten macro uitkomsten is er voor gekozen deze grondslag te hanteren voor de rapportage van de (gemiddelde) inkoopvoordelen op subpopulatie niveau (zoals gemeten in het apothekersonderzoek).

Praktijkkosten

Ten aanzien van de toerekening van de praktijkkosten heeft het de voorkeur om een 'activity based' grondslag te hanteren. Van de bovengenoemde grondslagen is de receptregelverhouding de enige grondslag waarbij de waarde van de geneesmiddelen geen invloed heeft. Daar is echter tegen in te brengen dat qua activiteitenzwaarte een B WMG receptregel minder zwaar weegt dan een WMG receptregel (door o.a. minder controlerende werkzaamheden van apotheker en assistenten)

Op dit moment ontbreken gegevens over verschil in activiteitenzwaarte tussen WMG en B-WMG receptregels. Om die reden is er voor gekozen de AIP-waarde verhouding als uitgangspunt te nemen, omdat deze zich bevindt tussen:

- de verkoopwaarde / cascade verhouding (waarbij de waarde van de geneesmiddelen een vertekenend effect heeft); en
- de receptregelverhouding (waarbij het ontbreken van activiteitenzwaarte een vertekenend effect heeft).

We benadrukken dat de keuze voor de AIP-waarde verhouding voor de praktijkkostenverdeling losstaat van het feit dat deze verhouding ook bij de inkoopvoordelen is gehanteerd bij de berekening van de van de (gemiddelde) inkoopvoordelen op subpopulatie niveau.

7.3 Steekproefopzet en –trekking

In het onderzoek zijn gegevens als volgt verzameld:

- door middel van een diepteonderzoek, waarbij een vragenlijst met hulp van of door een onderzoeker wordt ingevuld, op basis van waarnemingen in de administratie ter plaatse.
- door zelfinvulling door de respondent, waarbij de vragenlijst door de respondent zelf is ingevuld en daarna is beoordeeld op validiteit en volledigheid door een onderzoeker.

Alle in de steekproef betrokken organisaties zijn verplicht deel te nemen aan het onderzoek en dus de vragenlijst te beantwoorden op een van beide manieren. Hierbij is uitgegaan van de bevoegdheden van de NZa met betrekking tot de gegevensverzameling (zie § 7.4).

7.3.1 Minimum steekproefomvang is bepaald door de vereiste nauwkeurigheid

Voor dit onderzoek zijn eisen gesteld aan de minimale nauwkeurigheid. Die minimale waarde heeft betrekking op de nauwkeurigheid van de schatting van het totale inkoopvoordeel en niet het inkoopvoordeel per component. De vereiste minimale nauwkeurigheid bij een betrouwbaarheid van 90% is voor de extramurale apotheehoudenden als volgt¹⁷:

Subpopulatie	Vereiste nauwkeurigheid in %
Poliklinische apotheken	15%
Dienstapotheken	15%
Keten met groothandel	15%
Keten zonder groothandel	15%
Overig openbaar	15%
Apotheekhoudende huisartsen	15%
Gehele populatie	10%

Tabel A.4 Vereiste nauwkeurigheden van de subpopulaties

De nauwkeurigheid geeft aan hoe groot het interval is rondom de gevonden waarde waarbinnen de werkelijke waarde zich met grote waarschijnlijkheid bevindt. De waarde van de gezochte grootheid ligt met een bepaalde kans ook werkelijk binnen dit interval. Deze kans noemt men de betrouwbaarheid van de uitspraak. Bij een betrouwbaarheid van 90%, zal men bij veelvuldige herhaling van het onderzoek, met steeds nieuwe steekproeven uit dezelfde populatie, mogen verwachten dat 90% van de zo berekende intervallen het populatiegemiddelde zal bevatten.

7.3.2 Steekproefomvang

De omvang van de totale apotheekepopulatie in Nederland is aan het begin van het onderzoek geactualiseerd, waardoor het mogelijk was om een steekproef te trekken op basis van de meest recent beschikbare gegevens. De initiële steekproefomvang per subpopulatie kent als basis verschillende uitgangspunten, afhankelijk van de betreffende subpopulatie:

- Ketenapotheken, apotheekehoudende huisartsen, overige openbare apotheken:
  - de resultaten van het onderzoek ‘Inkoopvoordelen en praktijkkosten van apotheekehoudenden in 2008’;
  - de aanname in de aangegeven steekproefomvang is dat bij het 2008-onderzoek en het huidige onderzoek de standaardafwijking gelijk zal zijn;
- Poliklinische apotheken en dienstapotheken: spreiding gelijk aan overige openbare apotheken;

Op basis van deze aannames is de vereiste steekproefomvang per subpopulatie bepaald. Dit is als volgt benaderd:

- Bepaal per apotheekevorm het inkoopvoordeel en het 90%-betrouwbaarheidsinterval.

¹⁷ De begrippen betrouwbaarheid, betrouwbaarheidsinterval en nauwkeurigheden worden nader toegelicht in bijlage D.

- Bereken de standaardfout van de schatting van het inkoopvoordeel gegeven het betrouwbaarheidsinterval en de gewenste nauwkeurigheid.
- Bereken de standaardafwijking van het inkoopvoordeel gegeven de standaardfout en het aantal waarnemingen.
- Bereken - gegeven de maximale standaardfout en de standaardafwijking - het minimaal aantal waarnemingen dat nodig geweest zou zijn om het inkoopvoordeel binnen het gegeven minimale betrouwbaarheidsinterval te schatten.
- Pas – waar nodig – een eindige populatiecorrectie toe.

Vervolgens is er een veiligheidsmarge van 25% op de vereiste steekproefomvang genomen, om rekening te houden met:

- grotere spreiding dan in eerdere onderzoeken;
- (deels) onbruikbare gegevens;
- niet exact dezelfde subpopulaties;
- uitvallers (in 2009 gestart of in 2009 beëindigd of overgenomen, acceptabele redenen voor geen deelname);
- weigeraars.

Op basis van het voorgaande is de initiële bruto steekproefomvang vastgesteld. Tussentijds is – op grond van een lage respons, en de verwachte effecten daarvan op de te realiseren nauwkeurigheden – een aanvullende steekproef getrokken van 10 apotheehoudende huisartsen.

De uiteindelijke bruto steekproef (na de aanvullende steekproef) is als volgt verdeeld voor de extramurale apotheehoudenden:

	Bruto steekproef
Poliklinische apotheken	25
Dienstapotheken	30
Keten met groothandel	44
Keten zonder groothandel	41
Overig openbaar	68
Totaal Openbare apotheken	208
Apotheehoudende huisartsen	52
Totaal	260

Tabel A.5 Bruto steekproef, inclusief tussentijdse aanvulling

De selectie van leveranciers is bepaald op basis van de resultaten van het onderzoek naar inkoopvoordelen onder extramurale apotheehoudenden uit 2008. Het overzicht van leveranciers uit 2008 is geactualiseerd. Aanvullend is gekeken welke leveranciers in 2009 het vaakst aan apotheehoudenden leverden. Op basis hiervan is geprobeerd een volledige dekkinggraad van farmaceutische leveranciers in Nederland te bewerkstelligen.

De resultaten die worden gevonden voor de steekproef, worden teruggewogen naar de aantallen binnen de totale (sub)populatie(s) om betrouwbare en nauwkeurige uitspraken te kunnen doen op dat niveau. Daarnaast is er bij de steekproeftrekking rekening gehouden met de regionale spreiding. De steekproef was derhalve gestratificeerd.

7.4 Gegevensverzameling

7.4.1 Vragenlijst en diepteonderzoek

Voor de gegevensverzameling zijn vragenlijsten ontwikkeld, die digitaal konden worden ingevuld. In een afzonderlijke toelichting per vragenlijst zijn de vragen en begrippen nader toegelicht. De vragenlijsten konden op twee manieren worden ingevuld:

- De apotheekhoudende vult de lijst op locatie in samen met een financiële specialist van ConQuaestor (hierna: diepteonderzoek). De invulling is vervolgens door de financiële specialist beoordeeld op basis van waarnemingen ter plaatse en op basis van aansluiting met relevante bron-documenten uit het apotheek informatiesysteem (AIS) en de financiële administratie.
- De apotheekhoudende vult de lijst zelf in.

Ter bevordering van de eenduidige invulling van de vragenlijsten zijn toelichtingen op de vragenlijsten opgesteld die een onlosmakelijk deel uitmaken van de vragenlijsten. Daarnaast is ten behoeve van de instructie van de diepteonderzoekers een protocol opgesteld. In het protocol voor diepteonderzoek is aangegeven wat de achtergrond van de diverse vragen was en op welke wijze verificatie van de beantwoording mogelijk is.

Ten slotte is er een helpdesk ingericht, waarbij een senior onderzoeker beschikbaar was voor het beantwoorden van vragen.

7.4.2 Benadering

De benadering van de in de steekproef geselecteerde apotheekhoudenden en farmaceutische bedrijven heeft in volgende stappen plaatsgevonden:

- Alle organisaties en belangenorganisaties hebben een brief d.d. 5 maart 2010 ontvangen van de NZa met een aankondiging van het onderzoek en het verzoek om medewerking te verlenen. In de brief is gewezen op de bevoegdheid van de NZa (art. 61 Wmg), de verplichting tot medewerking en de mogelijkheid van de NZa om bij niet-medewerking toepassing te geven aan de bevoegdheid om een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete op te leggen.
- Twee weken later hebben alle partijen uit de initiële steekproef per aangetekende post een informatieverzoek met vragenlijst en toelichting op de vragenlijst ontvangen.
- Aansluitend op het uitsturen van het informatieverzoek is gestart met het telefonisch benaderen van alle geselecteerden voor het maken van een afspraak voor een diepteonderzoek op locatie.
- Partijen konden gebruik maken van de mogelijkheid tot zelfinvulling; in die gevallen dienden de ingevulde vragenlijsten binnen twee weken na de datum van het informatieverzoek te zijn ontvangen.
- De vragenlijsten van de zelfinvullers die zijn terug ontvangen zijn beoordeeld door ConQuaestor (zie kader hierna); mocht er na beoordeling aanleiding toe zijn, dan zijn deze partijen alsnog benaderd voor een diepteonderzoek op locatie.

- Gemaakte afspraken over zelfinvulling of over de datum van het diepteonderzoek zijn per e-mail en gewone post schriftelijk bevestigd aan de contactpersoon van de organisatie, waarbij de naam van de geplande diepteonderzoeker in de bevestiging is aangegeven.
- Bij aanvang van het diepteonderzoek heeft elke diepteonderzoeker zich gelegitimeerd onder overlegging van een besluit van aanwijzing als diepteonderzoeker door de NZa.
- De diepteonderzoeken zijn afgesloten met het wederzijds ondertekenen van een vertrouwelijkheidverklaring, waarin is aangegeven dat de tijdens het diepteonderzoek overlegde documenten en informatie uitsluitend ter beschikking zijn gesteld voor het NZa-onderzoek inkoopvoordelen en praktijkkosten in 2009 bij apotheekhoudenden¹.
- Gedurende het onderzoeksproces is bij onvolledigheid van de beantwoording van de vragenlijst een NZa-verklaring afgegeven waarin de verplichting om gegevens aan te leveren formeel is vastgelegd.

Beoordeling zelfinvullers

De beoordeling door de onderzoekers van de zelfinvullers is primair gericht geweest op:

- het ingevuld zijn van alle verplicht in te vullen vragen;
- de plausibiliteit van de beantwoording op basis van de professionele inschatting van ConQuaestor, waarbij met name is gelet op de omvang van de gerapporteerde inkoopvoordelen (en praktijkkosten) in totalen en in relatie tot de omvang van de apotheek.

Indien er op basis van deze beoordeling vragen waren, zijn deze in eerste instantie -waar mogelijk- telefonisch beantwoord. In sommige gevallen zijn alsnog brondocumenten (uit met name AIS¹⁸ of jaarrekening) opgevraagd. Indien telefonisch afhandeling en of nasturing niet mogelijk bleek, is alsnog een afspraak voor een diepteonderzoek ter plaatse gemaakt.

7.4.3 Handhaving

De geselecteerde partijen zijn op grond van artikel 61 Wet marktordening gezondheidszorg (Wmg) verplicht tot het verstrekken van de gegevens die in het informatieverzoek worden gevraagd. Bij niet medewerking is de NZa bevoegd om toepassing te geven aan haar handhavingsbevoegdheden, last onder dwangsom of bestuurlijke boete. Voorafgaand aan de start van het onderzoek is door de NZa een handhavinginstructie opgesteld.

Ondersteunende activiteiten door de onderzoekers in verband met handhaving zijn gericht geweest op:

- Medewerking verkrijgen van de partijen aan informatieverzameling door een bezoek van een diepteonderzoeker. Alle onderzoeksobjecten zijn telefonisch benaderd door medewerkers van ConQuaestor. ConQuaestor heeft hiervoor een helpdesk opgericht met een uniek telefoonnummer en e-mailadres;
- Bevestigen van de gemaakte afspraken met het onderzoeksobject per mail en per post;
- Continu bewaken van de planning van diepteonderzoekers, zodat niet-beschikbaar zijn van diepteonderzoekers geen reden kon zijn voor een onderzoeksobject om geen afspraak te kunnen maken;
- Toezien op tijdig retourneren van de vragenlijsten door de zelfinvullers;

¹⁸ AIS staat voor Apotheek Informatiesysteem

- Controleren van daadwerkelijke invulling van alle verplicht in te vullen vragen;
- Navragen van brondocumenten ter verificatie van de beantwoording;
- Achterlaten van een verklaring door de diepteonderzoeker ter plaatse indien sprake was van niet of onvolledig verstrekken van de gevraagde informatie. In deze verklaring werd, namens de NZa, aangegeven welke informatie nog diende te worden aangeleverd en de termijn die daarbij van toepassing was;
- Continu registreren van alle contacten die tijdens het onderzoek hebben plaatsgevonden en alle afspraken die zijn gemaakt in een zogenaamd 'logboek';
- Dagelijks rapporteren aan de NZa over de stand van zaken met betrekking tot afgesloten onderzoeken, openstaande onderzoeken en vastgestelde knelpunten;
- Overdragen van een dossier aan de NZa per onderzoeksobject waarbij sprake was van verhindering/niet (volledig) nakomen van afspraken.

Bij de uitvoering van de handhavingeninstructie is als volgt te werk gegaan:

- Geselecteerde partijen waarmee binnen de gestelde termijnen van het informatieverzoek geen afspraak kon worden gemaakt, zijn door NZa schriftelijk gemaand tot deelname. In deze aanmaning is aangegeven dat ingevolge artikel 85 WMG de NZa bevoegd is om ter handhaving van het bepaalde bij artikel 61 een bestuurlijke boete op te leggen;
- Zelfinvullers die niet voldoen aan de gestelde aanlevertermijnen zijn door NZa schriftelijk gemaand tot aanlevering. Hierbij is aangegeven dat ingevolge artikel 85 Wmg de NZa bevoegd is om ter handhaving van het bepaalde bij artikel 61 een bestuurlijke boete op te leggen;
- In het geval van onvolledige beantwoording van de vragenlijsten en/of het niet aanleveren van de gevraagde brondocumenten zijn door de diepteonderzoekers verklaringen afgegeven (zie bijlage B). In deze verklaring is door de diepteonderzoeker aangegeven op welke vragen de ontbrekende gegevens betrekking hadden. In de verklaring is verzocht om binnen 1 week na dagtekening alsnog tot aanlevering over te gaan;
- Indien aanlevering binnen 1 week niet heeft plaatsgevonden, is door de NZa een schriftelijke aanmaning verstuurd. Ook hierbij is aangegeven dat ingevolge artikel 85 Wmg de NZa bevoegd is om ter handhaving van het bepaalde bij artikel 61 een bestuurlijke boete op te leggen;
- De diepteonderzoekers waren ook geïnstrueerd om een verklaring af te geven wanneer de toegang zou worden geweigerd, een afspraak ter plaatse werd gecancelled of andere situaties van obstructie zich voor mochten doen. Dit soort situaties hebben zich echter tijdens het onderzoek niet voorgedaan;
- Betreffende gevallen die na uitvoering van bovengenoemde handhavingshandelingen niet hebben geleid tot de gevraagde aanlevering binnen de termijn van het onderzoek zijn ter verdere juridische afhandeling en mogelijk nader onderzoek door de onderzoekers overgedragen aan de NZa.

7.5 Gegevensverwerking

Na ontvangst van de databestanden (per respondent), zijn op hoofdlijnen de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Inlezen individuele bestanden in een databestand voor alle respondenten.
- Vaststellen van uitval of aanpassingen op respondentniveau en/of op waardeniveau, met de volgende deelactiviteiten:
  - Verwijderen van respondenten die in 2009 zijn gestart met de apotheek of geëindigd;
  - Validatie van de ingevulde velden in het antwoordformulier;
  - Maken van scatterplots;
  - Uitbijtercontrole;
  - Inhoudelijke verificatie van de uitbijters bij de diepteonderzoekers;
  - Aanpassen of weglaten van uitbijters.
- Uitvoeren van representativiteitstoetsen.
- Statistische analyse op subpopulatie niveau, met de volgende deelactiviteiten:
  - Vaststellen van gemiddelden en spreiding per subpopulatie;
  - Uitvoeren van regressieanalyses ten behoeve van verdiepingsanalyses;
  - Uitvoeren van t-toetsen voor significantiebepaling van waargenomen verschillen tussen subpopulaties.
- Terugweging van de resultaten per subpopulatie naar totaalniveau.
- Vaststellen van de gerealiseerde nauwkeurigheid.

In bijlage D zijn de bij bovenstaande activiteiten gehanteerde methoden nader toegelicht.

8 Bijlage B: Vragenlijsten

Op de volgende pagina's zijn de vragenlijsten en bijbehorende toelichting opgenomen die in het zoals die in het gegevensonderzoek Inkoopvoordelen en praktijkkosten apothekhoudenden in Nederland in 2009 zijn gebruikt. Dit betreft de volgende documenten:

- Definitieve vragenlijst 2009 leveranciers
- Toelichting definitieve vragenlijst 2009 leveranciers
- Definitieve vragenlijst 2009 apothekers
- Toelichting definitieve vragenlijst 2009 apothekers
- Gegevensuitvraag bij zorgverzekeraars

**Vragenlijst onderzoek inkoopvoordelen en praktijkkosten 2009
Farmaceutische fabrikanten, importeurs en groothandelaren**

S I G N I F I C A N T

Voor het invullen van deze vragenlijst is een separate toelichting opgesteld ter verduidelijking van gebruikte begrippen en relevante definities. In de toelichting zijn tevens instructies opgenomen voor het kunnen opleveren van de gevraagde gegevens.

Wij willen u erop wijzen dat deze versie een afgeleide is van de Excel-vragenlijst. Dit houdt in dat bij een veelvoud van vragen wellicht niet alle keuzemogelijkheden zichtbaar zijn. Deze versie is bedoeld om u inzicht te geven in- en voor te bereiden op- de vragen die beantwoord dienen te worden en de bijbehorende bronnen/ informatie -items die benodigd zijn voor het invullen van de Excel-vragenlijst. U ontvangt de digitale Excel-vragenlijst, als bijlage, in de afspraakbevestigingsmail voor het diepteonderzoek.

Mocht u na het lezen van de vragenlijst en toelichting vragen hebben over de vragenlijst in het algemeen, of over bepaalde vragen in het bijzonder, kunt u contact opnemen met de speciaal voor dit onderzoek ingerichte telefonische helpdesk.

De helpdesk is telefonisch bereikbaar op werkdagen tussen 9.00 en 17.00 uur op 088- 276 3080 of via email: farmacieonderzoek@conquaestor.nl

Definitieve vragenlijst versie 1.1 dd 20 april 2010

DEEL A: ALGEMENE IDENTIFICATIE GEGEVENS

Algemeen

A1 Naam van de organisatie

A2 Adres
Postcode
Plaats van de hoofdvestiging in Nederland

A2 Adres
Postcode
Plaats van de eventueel bezochte subvestiging

A3 Karakteristiek van de organisatie (geef aan wat van toepassing is)

A4 Contactpersoon van de organisatie voor onderzoek
Naam
Functie
Telefoonnummer

DEEL B: INKOOPVOORDELEN (KORTINGEN EN BONUSSEN) VOOR EXTRAMURALE APOTHEEKHOUDENDEN

BONUSSEN EN KORTINGEN OP VERKOOPCONTRACT

Directe korting op factuur

B1 Wilt u in onderstaande tabel aangeven wat de verkoopwaarde tegen taxe en de verkoopwaarde na korting op factuur (in euro's, excl. BTW) voor Wmg geneesmiddelen was? >>zie toelichting

Levering aan extramurale apotheken over geheel 2009

	Verkoopwaarde WMG geneesmiddelen tegen tax	Verkoopwaarde WMG geneesmiddelen na korting
Specialité		
Generiek		
Parallel		
TOTAAL*		

*Let op: geen automatische totaaltelling, het totaal dient ook ingevuld te worden >> zie toelichting

Levering aan extramurale apotheken over 1e kwartaal 2010

	Verkoopwaarde WMG geneesmiddelen tegen tax	Verkoopwaarde WMG geneesmiddelen na korting
Specialité		
Generiek		
Parallel		
TOTAAL*		

*Let op: geen automatische totaaltelling, het totaal dient ook ingevuld te worden >> zie toelichting

Overige volumekortingen en bonussen

B2 Hoeveel bedraagt de totale waarde van verkoopcontract gerelateerde verstrekte volumekorting en/of bonussen die niet zijn meegenomen onder de verantwoording van directe korting op factuur (vraag B1)? >>zie toelichting

Totaal verstrekte volumekorting en bonussen

GRATIS GENEESMIDDELEN (PROMOTIE E.D.)

B3 Wilt u in onderstaande tabel aangeven wat de omvang van de gratis verstrekte Wmg geneesmiddelen is die niet zijn meegenomen onder de vragen B1 en/of B2? >>zie toelichting

Gratis verstrekte WMG geneesmiddelen

FINANCIERINGSCONSTRUCTIES VOOR APOTHEEKHOUDENDEN MET GROOTHANDELS, FABRIKANTEN EN IMPORTEURS

Geld verstrekking door groothandels, fabrikanten en importeurs aan apothekhoudenden

B7 Heeft uw organisatie leningen verstrekt aan één of meerdere apothekhoudenden of kortingen vooruitbetaald? >>zie toelichting

>>indien ja

B7a Wat zijn de rentevoorwaarden aan uw afnemers (extramurale apothekhoudenden) voor rentedragende leningen?

Totaal bedrag uitstaande leningen aan afnemers per 31-12-2009	Gemiddelde (gewogen) percentage van toepassing op uitstaande leningen aan afnemers in 2009
<input type="text"/>	<input type="text"/>

B7b Heeft uw organisatie kortingen vooruitbetaald in 2009? >>zie toelichting

>>indien ja

Wat is de omvang van de gemiddeld over 2009 vooruitbetaalde kortingen?

B7c Is over het boekjaar 2009 een bedrag kwijtgescholden door uw organisatie als financier aan apothekhoudenden?

>>indien ja

Wat is de omvang van het totaal kwijtgescholden bedrag aan aflossing?

Geld verstrekking van apothekhoudenden aan groothandels, fabrikanten en importeurs

B8 Hadden in 2009 apotheken eigendom (een aandeel) in uw organisatie? >>zie toelichting

>>indien ja

B8a Hebben deze apotheken ter verkrijging van dit belang destijds een kapitaalverstrekking (investering) gedaan?

>>indien ja

Wat was de omvang van de kapitaalverstrekking (investering)?

B8b Hoe groot was het belang van deze apotheken gezamenlijk in uw organisatie?

>>indien <10%

B8c Wat was de hoogte van het door uw organisatie verstrekte dividend over boekjaar 2009 aan deze apotheken?

>>indien >10%

B8d Wat was de netto-winst van uw organisatie in 2009?

B9 Heeft uw organisatie in 2009 inleggeld gekregen van afnemers (apothekhoudenden)? >>zie toelichting

>>indien ja

B9a Wat is de waarde van alle ontvangen inleggeld per 1 januari 2009 en 31 december 2009?

Totale waarde van de inleggeld per 1-1-2009	
Totale waarde van de inleggeld per 31-12-2009	

B9b Geef een beschrijving van de voorwaarden die voor de apothekhoudenden gelden voor deelname aan de inleggeld constructie >>zie toelichting

B9c Wat is de waarde van het uitgekeerde rendement aan apothekhoudenden over 2009?

B9d Geef een beschrijving van de aard en samenstelling van het uitgekeerde rendement >>zie toelichting

Overige financieringsovereenkomsten

B10 Zijn er nog andere financieringsovereenkomsten getroffen tussen apothekhoudenden enerzijds en groothandels, fabrikanten en importeurs anderzijds? >>zie toelichting

Ja, door onze organisatie aan apothekhoudenden

>>indien ja

Soort overeenkomst	Waarde van de financieringsovereenkomst

Ja, door apothekhoudenden aan onze organisatie

>>indien ja

Soort overeenkomst	Waarde van de financieringsovereenkomst

Nee

OVERIGE

B11 Zijn er voordelen verstrekt in 2009 op basis van andere criteria dan opgenomen in de voorgaande vragen?

>>zie toelichting

Omvang van de
voordelen

DEEL C: RECHTSTREEKSE PRIJSAFSPRAKEN TUSSEN GROOTHANDELS, FABRIKANTEN EN IMPORTEURS ENERZIJD EN VERZEKERAARS ANDERZIJD

C1 Heeft uw organisatie in 2009 rechtstreekse prijsafspraken gemaakt met verzekeraars over WMG leveranties?

>>indien ja

Totale omvang van het aan verzekeraars uitgekeerde bedrag over 2009	<input type="text"/>
--	----------------------

Toelichting bij vragenlijst voor farmaceutische fabrikanten, importeurs en groothandelaren

Onderdeel van het onderzoek naar inkoopvoordelen en praktijkkosten in 2009 bij extramurale apothekhoudenden in Nederland

Inleiding

Deze toelichting en de bijbehorende vragenlijst maken deel uit van het onderzoek naar inkoopvoordelen en praktijkkosten bij extramurale apotheekhoudenden in Nederland dat in opdracht van het Ministerie van VWS namens de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) wordt uitgevoerd door twee management consultancy bureaus: ConQuaestor BV en Significant BV. (hierna: externe onderzoekers). De door de externe onderzoekers verzamelde gegevens zullen ter beschikking worden gesteld aan de NZa. De gegevens zullen door de NZa volgens de daarvoor geldende wettelijke termijnen worden bewaard.

Doel van het onderzoek

Het (eerste) doel van het onderzoek is om de inkoopvoordelen en de bruto marge die extramurale apotheekhoudenden over 2009 ten aanzien van WMG middelen gerealiseerd hebben in kaart te brengen.

Het (tweede) doel van het onderzoek is om de omvang van de praktijkkosten van extramurale apotheekhoudenden met de bijbehorende productie in receptregels (vertaald vanuit het gedifferentieerde tarief in terhandstellingen) in kaart te brengen.

Reikwijdte vragenlijst voor farmaceutische fabrikanten, importeurs en groothandelaren

Deze vragenlijst heeft de verstrekte inkoopvoordelen van WMG geneesmiddelen aan extramurale apotheekhoudenden als centraal thema. Uitsluitend de rechtstreekse lijnen tussen marktpartij (fabrikant, groothandel, importeur) met extramurale apotheekhoudenden zijn van belang. Kortingen die bijvoorbeeld worden afgesproken tussen fabrikanten en groothandelaren maken geen deel uit van dit onderzoek.

Dit onderzoek richt zich op de situatie in Nederland. Exportcijfers van fabrikanten en groothandelaren of bijvoorbeeld kortingen aan buitenlandse apotheekhoudenden blijven buiten dit onderzoek.

Toelichting op vragenlijst

Deze toelichting kan worden gebruikt als naslagwerk bij het invullen van de vragenlijst. Wij verzoeken u derhalve deze toelichting goed door te lezen alvorens de vragenlijst in te vullen.

Mocht u na het lezen van deze toelichting vragen hebben over de vragenlijst in het algemeen, of over bepaalde vragen in het bijzonder, dan kunt u contact opnemen met de speciaal voor dit onderzoek ingerichte telefonische helpdesk. De helpdesk is telefonisch bereikbaar op werkdagen tussen 9.00 en 17.00 uur op: 088-276 3080 of via email:

farmacieonderzoek@conquaestor.nl

U kunt via dit mailadres ook een digitaal bestand (Excel) opvragen waarin de gevraagde gegevens rechtstreeks kunnen worden ingevuld.

Wie dient deze vragenlijst in te vullen?

De financiële cijfers worden bij voorkeur ingevuld door de (concern)controller of CFO van de organisatie. Indien bij het zelf invullen zonder een diepteonderzoeker een andere functionaris dan hiervoor

genoemde functionaris de vragenlijst invult, verzoeken wij u dit aan te geven, zodat wij eventueel na inzending van de antwoorden contact op kunnen nemen bij onduidelijkheden. De contactgegevens kunnen worden vermeld in deel A van de vragenlijst.

Privacy en anonimiteit

Alle informatie die door middel van deze vragenlijst wordt verstrekt, wordt vertrouwelijk behandeld. De gegevens worden uitsluitend gebruikt voor dit onderzoek naar inkoopvoordelen en praktijkkosten bij apothekhoudenden. De resultaten uit de onderzoeken worden anoniem, en slechts op geaggregeerd niveau gerapporteerd waardoor herleidbaarheid op individuele leveranciers niet mogelijk is.

Algemene toelichting

Alle gevraagde (financiële) gegevens hebben betrekking op het boekjaar 2009. Indien er sprake is van een gebroken boekjaar, wordt de meest recent afgesloten periode waarin een deel van 2009 onderdeel is gebruikt. Alle financiële cijfers worden uitgevraagd in € (euro's) en zijn exclusief BTW.

De vragen in de vragenlijst over de kortingen, inkoopvoordelen en bonussen hebben betrekking op de verkopen aan apotheken, die samenhangen met de verkoop van geneesmiddelen of de relatie die u in verband daarmee heeft met apothekhoudenden in het boekjaar 2009.

Definities

Groothandel, Importeur, fabrikant

Hiermee is bedoeld wat de Geneesmiddelenwet hieronder verstaat .

Volgesorteerde groothandels zijn groothandels die een vrijwel compleet assortiment geneesmiddelen voor apotheken aanbieden. Niet-volgesorteerde groothandels zijn groothandels die zich richten op een specifiek assortiment (al dan niet gekoppeld aan het bedienen van een specifieke groep apotheken).

WMG geneesmiddelen

Receptgeneesmiddelen die vallen onder de Wet Marktordening Gezondheidszorg.

Specialite, Generiek en Parallel

Hiermee is bedoeld wat de Geneesmiddelenwet hieronder verstaat.

Taxe-waarde

De **taxe** zoals opgenomen in de G-Standaard van Z-Index B.V.

Deel B Directe korting op factuur, overige kortingen en bonussen en overige inkomsten voor apothekhoudenden via leveranciers

Vraag B1

Directe kortingen op factuur: Kortingen die zichtbaar op de verkoopfacturen aan apothekers in mindering worden gebracht en/of als creditfactuur worden verrekend.

Tot de gevraagde verkoopwaarde van geneesmiddelen behoren niet de verstrekkingen bedoeld voor poliklinische patiënten.

In deze vraag wordt gevraagd onderscheid te maken naar inkoopkanaal: Specialité, Generiek en Parallele import. Mogelijk kan dit onderscheid niet uit de administratie worden achterhaald. Het is dan van belang in alle gevallen de totaalregel in te vullen en waar mogelijk verdere verbijzondering naar inkoopkanaal op te nemen. De som van de waardes per inkoopkanaal kan afwijken van het totaal, als voor één of meer inkoopkanalen die verbijzondering niet mogelijk blijkt.

Vraag B2

Kortingen en bonussen die zijn gerelateerd aan afname van volumes van geneesmiddelen of inkoopbedrag over een bepaalde periode. De afspraken zijn vaak contractueel vastgelegd. De omvang van de feitelijke realisatie is vaak afzonderlijk verantwoord in de debiteurenadministratie (creditfactuur boeking) of in de crediteurenadministratie (schuld/betalingen aan apothekhoudenden).

Vraag B3

Gratis verstrekte geneesmiddelen zijn in de praktijk veelal niet afzonderlijk als voorraadmutaties uit het Management informatiesysteem herleidbaar. De meest voorkomende verschijningsvorm van gratis geneesmiddelen zijn actie voorwaarden als bijv: 100 stuks bestellen, 80 stuks gratis er bij.

Gevraagd wordt na te gaan of u in 2009 geneesmiddelen heeft geleverd, waar actievoorwaarden voor golden en deze te totaliseren. De gratis verstrekte geneesmiddelen dient u te waarderen tegen de verkoopprijs volgens Z –index taxeprijs (excl. BTW).

Let op dat u de kortingen niet meeneemt in de beantwoording van deze vraag

Vraag B4 en B5

Het marketing/sales budget en -realisatie bieden wellicht aanknopingspunten voor het identificeren en kwantificeren van de schenkingen/giften die mogelijk aan apothekhoudenden zijn gedaan. Daarnaast zijn afspraken mogelijk in individuele contracten met apothekhoudenden vastgelegd.

Deze items zijn alleen relevant indien er meerdere apotheken per item voor meer dan €500,00 per apotheek voordeel hebben genoten.

Vraag B6

Verstrekte voordelen onder de categorie 'bijzondere adviseurvergoedingen' omvatten financiële vergoedingen die uw organisatie aan apothekhoudenden heeft betaald voor het verstrekken van informatie over bijvoorbeeld omzetpatronen uit de eigen praktijk en daaraan gerelateerde adviezen.

Let op dat u in de waarde van het bedrag geen eerder ingevulde verstrekt inkoopvoordelen meeneemt.

Vraag B7

De vraag over financieringsovereenkomsten heeft als doel gunstige financieringsvoordelen in kaart te brengen.

Overeengekomen betalingstermijnen (betalingsuitstel) met de farmaceutische fabrikanten, importeurs en groothandelaren worden voor dit onderzoek niet als financieringsovereenkomst beschouwd.

Vraag B7 b

Apotheekhoudenden ondervinden voordeel als er aflossingen op verstrekte rentedragende leningen worden kwijtgescholden of wanneer afschrijvingsleningen vrijvallen. Dit is vast te stellen op basis van grootboek en schriftelijk bevestigde afspraken met apothekhoudenden. Indien hiervan geen sprake was, vult u onder B7 b. '0' in.

Vragen B8 en B9

Verstrekte voordelen onder de categorie 'Financieringsconstructies voor apothekhoudenden met groothandels, fabrikanten en importeurs worden naar twee soorten gesplitst. Beide categorieën betreffen financieringsconstructies die niet verhandelbaar zijn op de beurs.

Vraag B9 b

Relevante te beschrijven aspecten van de voorwaarden van de inleggeld constructie:

- Is aard van de onderneming voorwaardelijk voor deelname aan de inleggeld constructie?
- Is inkoop bij uw organisatie voorwaardelijk voor deelname aan de inleggeld constructie ?
- Is er voor deelnemers een relatie tussen inleggeld en afname volume ?
- Zijn er andere voorwaarden verbonden aan de inleggeld constructie ?

Vraag B9 d

Voor de beschrijving van de aard en samenstelling van uitgekeerde rendement wordt gevraagd het aandeel binnen het totaal uitgekeerde rendement dat afkomstig is uit activiteiten van groothandel in genees- en hulpmiddelen te specificeren.

Vraag B10

Voor het bepalen van de waarde van de financieringsovereenkomsten voor zover niet meegenomen onder vragen B7 tot en met B9 wordt verzocht contact op te nemen met de helpdesk van het onderzoek

Vraag B11

Voor het bepalen van de waarde van voordelen voor zover niet meegenomen onder vragen B1 tot en met B10 wordt verzocht contact op te nemen met de helpdesk van het onderzoek

**Vragenlijst onderzoek inkoopvoordelen en praktijkkosten 2009
apothekhoudenden**

Voor het invullen van deze vragenlijst is een separate toelichting opgesteld ter verduidelijking van gebruikte begrippen en relevante definities. In de toelichting zijn tevens instructies opgenomen voor het kunnen opleveren van de gevraagde gegevens.

Mocht u na het lezen van de vragenlijst en toelichting vragen hebben over de vragenlijst in het algemeen, of over bepaalde vragen in het bijzonder, kunt u contact opnemen met de speciaal voor dit onderzoek ingerichte telefonische helpdesk.

De helpdesk is telefonisch bereikbaar op werkdagen tussen 9.00 en 17.00 uur op 088- 276 3080 of via email:

farmacieonderzoek@conquaestor.nl

Alle euro bedragen worden ingevuld exclusief BTW

Definitieve vragenlijst versie 1.4 dd mei 2010

DEEL A: ALGEMENE GEGEVENS

Algemeen

A1 Naam diepteonderzoeker

A2 Wat is het steekproefnummer van de apotheek?

A3 Wat is de postcode van de apotheek?

A4 Is de apotheek gevestigd voor 2009?
 >>zie toelichting

Verstrekingen

A5 Hoeveel verstrekingen zijn er in 2009 afgeleverd volgens het apotheek informatiesysteem? >>zie toelichting

Als opsplitsen niet mogelijk is; hier 'totaal' kiezen

Opsplitsing

WMG-geneesmiddelen

buiten WMG-geneesmiddelen

hulpmiddelen

OTC (handverkoop)

Totaal aantal verstrekingen

Aantal verstrekingen

A6 Hoeveel WMG-verstrekingen zijn er in januari, februari en maart **2010** afgeleverd en wat is de daaraan gekoppelde AIP waarde volgens het apotheek informatiesysteem?

	jan-10	feb-10	mrt-10
Aantal WMG-Verstrekingen	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
AIP waarde	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

WMG verstrekkingen en toeslagen

A7 Verbijzondering tariefprestaties WMG 2009

>>zie toelichting

tariefprestaties WMG	Aantal	Tarief	Bedrag
Basis prestaties			
Standaarduitgifte			
Weekuitgifte			
Totaal			
Aanvullende prestaties			
Eerste uitgiften			
ANZ-recepten			
Bijzondere magistrale bereidingen			
Reguliere magistrale bereidingen			
Niet gespecificeerd			
Niet gespecificeerd			

DEEL B: STRUCTUURKENMERKEN & BEDRIJFSVOERING

BEDRIJFSVOERING

B1 Hoe werd de apotheek op 1 januari 2009 gedreven?

>>zie toelichting

Naam keten

Aantal apotheken behorend tot de keten:

>>zie toelichting

Aantal apotheken daarvan in eigendom (volledig of meerderheidsbelang):

>>zie toelichting

Indien mogelijk geef het aantal verstrekkingen van alle tot de keten behorende apotheken:

>>zie toelichting

Geef de gezamenlijke netto inkoopwaarde geneesmiddelen van alle apotheken in uw keten (na aftrek van de kortingen):

>>zie toelichting

B2 Maakte u in 2009 deel uit van een maatschap of samenwerkingsverband?

>>zie toelichting

Uit hoeveel apotheken bestond deze maatschap of samenwerking?

Voor welke praktijk(en) wordt deze vragenlijst ingevuld mbt de **INKOOPVOORDELEN?**

Voor welke praktijk(en) wordt deze vragenlijst ingevuld mbt de **PRAKTIJKKOSTEN?**

B3 Bent u onderdeel van een samenwerkingsverband "Apotheker en huisarts onder één dak" (AHOED)/ gezondheidscentrum?

B4 Heeft u naast de Apotheek ook een Uitdeelpost?

B5 Voorzag de apotheekhoudende in 2009 patiënten die zelfstandig in de wijk woonden van weekafleveringen? **Meerdere antwoorden mogelijk.**

aankruisen indien van toepassing

Ja, de weekafleveringen werden handmatig uitgevuld (farmatray)	☐
Ja, de weekafleveringen werden geautomatiseerd verzorgd (baxteren)	☐
Ja de weekafleveringen werden geautomatiseerd verzorgd (baxteren) via externe partij	☐
Nee	☐

B6 Voorzag de apotheekhoudende in 2009 patiënten die in AWBZ- of penitentiaire instellingen woonden van weekafleveringen?
Meerdere antwoorden mogelijk.

aankruisen indien van toepassing

Ja, de weekafleveringen werden handmatig uitgevuld (farmatray)	☐
Ja, de weekafleveringen werden geautomatiseerd verzorgd (baxteren)	☐
Ja de weekafleveringen werden geautomatiseerd verzorgd (baxteren) via externe partij	☐
Nee	☐

B7 Aan gemiddeld hoeveel patiënten werd per eind van het kwartaal weekafleveringen (van weekdoos en/of baxterrol) verzorgd in thuisituaties of AWBZ- penitentiaire instellingen?

1e kwartaal 2009	<input type="text"/>	Afronden op 10
2e kwartaal 2009	<input type="text"/>	
3e kwartaal 2009	<input type="text"/>	
4e kwartaal 2009	<input type="text"/>	

Financieringsstructuur/balans per 31 december 2009 resp. 2008

B8

	31-dec-09	31-dec-08
Vaste Activa		
Goodwill		
Materiele vaste activa		
Grond, gebouwen, verbouwingen		
Instrumentarium & inventaris		
Auto		
ICT/ Computers		
Financiële Vaste activa		
Deelnemingen		
Waardepapieren, overige effecten		
Vlottende Activa		
Vorraden		
Vorderingen		
Liquide middelen		
Totaal Activa		
Eigen vermogen		
Vorzieningen		
Langlopende leningen		
Leningen o/g kredietinstellingen (banken)		
Leningen o/g farmaceutische instellingen		
Lease verplichtingen		
Overige langlopende leningen		
Kortlopende schulden		
Schulden aan kredietinstellingen/ lease		
Overige schulden		
Totaal passiva		
verschil		

>>zie toelichting

DEEL C: INKOOPVOORDELEN

OPBRENGSTEN

JAARREKENING / FINANCIËLE ADMINISTRATIE

C1	(a)	Opbrengsten uit apotheekbedrijfsvoering 2009		>>zie toelichting
		Netto inkoop kosten		
		emballage (-)		>>zie toelichting
		verpakkingsmateriaal (-)		>>zie toelichting
		uitbestede verpakkingsactiviteiten (-)		>>zie toelichting
		Spillage (-)		>>zie toelichting
(b)		Netto inkoop genees/hulp/hand verkoop		
(c)		Bruto marge uit apotheek bedrijfsvoering		

AIS

C2	2009	Inkoopwaarde	Clawback (-)	Wmg vergoeding	Marge B-WMG	Apotheek verkoopwaarde
	WMG					
	B WMG geneesmiddelen					
	hulpmiddelen					
	OTC/handverkoop					
	Totaal					
		(d)	(e)	(f)	(g)	(i)

HANDVERKOOP (LET OP: ALLEEN INVULLEN ALS HANDVERKOOP NIET (VOLLEDIG) VIA AIS LOOPT!)

C3a	(j)	Verkoopwaarde hand verkoop		>>zie toelichting
	(k)	Geraamde inkoopwaarde (-)		>>zie toelichting
	(l)	bruto marge handverkoop		

LEVERANTIES AWBZ EN/OF PENITENTIAIRE INSTELLINGEN

C3b Behoorden in 2009 AWBZ of penitentiaire instellingen tot uw klanten? (vraag C3b beantwoorden indien vraag B6 is beantwoord met 'ja')

>>als ja

Bestond uw dienstverlening uit...?

Levering en facturering van geneesmiddelen (a)

Toezichhouding (b)

Overige activiteiten / diensten (c)

>>als (a) = ja

Wat is de inkoopwaarde van de leveranties aan AWBZ en/ of penitentiaire instellingen volgens AIS? >>zie toelichting

Wat is het gemiddeld met de AWBZ of penitentiaire instelling overeengekomen kortingspercentage?

OVERIGE VOLUMEKORTINGEN & BONUSSEN

C4 Is er sprake van overige volumekortingen/ bonussen, die buiten de directe kortingen op de factuur worden gerealiseerd?

>>indien ja hoe worden ze geboekt?

>>zie toelichting

Wat is de omvang van het bedrag aan ontvangen volumekortingen/ bonussen buiten de directe kortingen op factuur in 2009 (alleen invullen indien vorige vraag met 'overige opbrengsten' of 'elders in administratie of andere entiteit' is beantwoord)?

RECAPITULATIE (niet zelf invullen!)

C5	(d)	Inkoopwaarde AIS	<input type="text"/>
	(k)	Inkoopwaarde handverkoop (buiten AIS) (+)	<input type="text"/>
	(m)	Totaal Inkoopwaarde	<input type="text"/>
	(b)	Netto inkoopkosten (-)	<input type="text"/>
		<u>overige volumekortingen/ bonussen (+)</u>	<input type="text"/>
	(n)	bruto inkoopvoordeel	<input type="text"/>
	(f)	WMG vergoeding (+)	<input type="text"/>
	(e)	Claw back (-)	<input type="text"/>
	(l)+(g)	Bruto marge B-WMG (+)	<input type="text"/>
	(o)	Bruto marge <i>normatief</i> (N+F+e+L+G)	<input type="text"/>
	(c)	Bruto marge <i>werkelijk</i> (-)	<input type="text"/>
		<i>Vershil</i>	<input type="text"/>
		(gevolg van decl. aanpassingen verzekeraars, AWBZ instellingen, overige opbr etc.)	<input type="text"/>

GRATIS GENEESMIDDELEN

C6 Wat is de waarde van de ontvangen gratis geneesmiddelen? >>zie toelichting

*Klik hier voor keuze tussen **geen**, **opsplitsing** of **totaal***

Opsplitsing

Gratis WMG geneesmiddelen

Gratis buiten WMG geneesmiddelen

Totaal (schatting)

Waarde gratis geneesmiddelen

SCHENKINGEN OF GIFTEN IN NATURA EN/OF GRATIS ONTVANGEN DIENSTEN

C7 Wat is de waarde van ontvangen schenkingen of giften in natura en/of gratis ontvangen diensten?

Om wat voor schenkingen, giften of gratis ontvangen diensten ging het dan voornamelijk?

GUNSTIGE FINANCIERING

C8a Zijn er leningen in de balans opgenomen van de apotheekvennootschap en/of gelieerde vennootschappen (zoals holding maatschappijen) en/of apotheekhoudende in privé, die ontvangen zijn van farmaceutische groothandels of fabrikanten?

>>indien ja Wat is de omvang van een eventuele gunstige financiering?

Gunstige lening

Bedrag lening per 31-12-2009

Verschuldigde Rentepercentage

Jaar waarin lening is afgesloten

Marktrente op moment van afsluiten

>> zie tabel in toelichting

C8b Is er sprake van een kwijtschelding van (een deel) van de hoofdsom, niet zijnde aflossing.

>>indien ja Wat is de omvang van het kwijtgescholden bedrag?

Hoogte bedrag

RENDEMENT OP KAPITAALVERSTREKKING AAN GROOTHANDEL, IMPORTEURS EN FABRIKANTEN

C9 Is de apotheekvennootschap en of gelieerde vennootschappen (zoals holding maatschappijen) en/of apotheekhoudenden in privé, mede eigenaar van een groothandel?

>>zie toelichting

waarde van de oorspronkelijke nominale kapitaalstorting?

is dit eigendom groter dan 10%?

bij eigendom kleiner dan 10%: wat is het totaal aan ontvangen dividend over 2009?

bij eigendom groter dan 10%: Wat is het evenredige aandeel in de nettowinst over 2009 van de onderneming (groothandel)?

>>zie toelichting

C10 Is via de apotheekvennootschap en/of gelieerde vennootschappen (zoals holding maatschappijen) en/of apotheekhoudenden in privé een inleg gedaan bij vennootschappen gelieerd aan de leverende groothandel van de apotheek?

>>zie toelichting

>> indien ja Hoeveel bedroegen de inleggelden?

per 31 dec 2008	per 31 dec 2009
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Gemiddelde inleg	

Wat is het over 2009 genoten rendement op dit inleggeld?

>>zie toelichting

OPMERKING: Invulling van het totaal genoten rendement betekent niet dat dit automatisch volledig als inkoopvoordeel wordt beschouwd, zie toelichting.

BIJZONDERE ADVISEURSVERGOEDING

C11 Wat is de omvang van de ontvangen bijzondere adviseursvergoedingen?

>>zie toelichting

OVERIGE VOORDELEN

C12 Wat is de omvang van eventueel andere -nog niet meegenomen- (inkoop)voordelen of grants?

>>zie toelichting

Om wat voor een voordeel gaat het dan? Geef omschrijving van het voordeel.

LEVERANCIERS

C13 Vul in onderstaande tabel de naam en de inkoopwaarde van de grootste leveranciers die samen circa 95% van de totale inkoopwaarde over 2009 verklaren:

Leverancier	Inkoopwaarde
1) ...	Exclusief BTW
2) ...	Exclusief BTW
3) ...	Exclusief BTW
4) ...	Exclusief BTW
5) ...	Exclusief BTW
6) ...	Exclusief BTW
7) ...	Exclusief BTW
8) ...	Exclusief BTW
9) ...	Exclusief BTW
10) ...	Exclusief BTW
11) ...	Exclusief BTW
12) ...	Exclusief BTW

DEEL D: PRAKTIJKKOSTEN

PERSONEELSKOSTEN

JAARREKENING/ FINANCIËLE ADMINISTRATIE (Verlies&Winstrekening)

D1 Is het inkomen van de 1e apotheker (gedeeltelijk) verantwoord onder personeelskosten (vraag D2) en in salarisadministratie (vraag D3) van de apotheek ?

>>zie toelichting

>>indien Nee Is het inkomen van de (1e) apotheker onderdeel van een managementvergoeding die wordt betaald aan de holding?

Bedrag

>>indien Ja, bedrag uit de managementvergoeding wat als inkomen kan worden aangemerkt opgeven.

D2 Wat is de omvang van de totale personeelskosten conform Jaarrekening 2009?

Personeelskosten

Kies hier voor **opsplitsing** van de kostenpost of **totaal** bedrag

Opsplitsing

Lonen& salarissen

>>zie toelichting

Sociale lasten

Pensioenkosten apotheker

>>zie toelichting

Pensioenkosten overig personeel

Kosten ingehuurd personeel

Overige personeelskosten

Totaal

VERZAMELLOONSTAAT

D3 Geef in het onderstaande overzicht per werknemer de functie, werkzame periode, FTE factor en brutoloon conform Verzamelloonstaat op.
(functies: 1e apotheker, apotheker (niet zijnde 1e), apothekersassistent, overig) ->>zie toelichting

2009			
Medewerker	Functie	FTE	Brutoloon volgens verzamelloonstaat
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			
Totaal			

HUISVESTINGSKOSTEN

D4 Hoe was de apotheek in 2009 gevestigd?

D5 Wat was in 2009 de WOZ-waarde van uw apotheekpand? >>zie toelichting

D6 Wat was in 2009 de contractuele oppervlakte van de bedrijfsruimte? >>zie toelichting
 m2

D7 In welk jaar is er voor het laatst een verbouwing (wijziging interieur/exterieur)/renovatie in de apotheek uitgevoerd?

D8 In welk jaar is er voor het laatst groot onderhoud aan het apotheekpand uitgevoerd?

D9 Hoe zijn de kosten van het groot onderhoud ten laste van het financiële resultaat in het desbetreffende jaar gebracht?

D10 Wat is de hoogte van de huisvestingskosten in 2009? >>zie toelichting

huisvestingskosten   Kies hier voor **opsplitsing** van de kostenpost of **totaal** bedrag

Specificatie	
Betaalde huur- en servicekosten	<input type="text"/>
belastingen en verzekeringen	<input type="text"/>
water en energiekosten	<input type="text"/>
Beveiligingskosten	<input type="text"/>
dagelijks onderhoud	<input type="text"/>
dotatie voorziening groot onderhoud	<input type="text"/>
<i>vrij in te vullen</i>	<input type="text"/>
Totaal	<input type="text"/>

ICT- KOSTEN

D11 Wat is de hoogte van de ICT kosten in 2009?

>>zie toelichting

Computer/ ICT kosten

Kies hier voor **opsplitsing** van de kostenpost of **totaal** bedrag

Opsplitsing

Hardware
software
infrastructuur
<i>vrij in te vullen</i>
<i>vrij in te vullen</i>
<i>vrij in te vullen</i>
<i>vrij in te vullen</i>

Totaal

VERVOERSKOSTEN

D12 Wat is de hoogte van de Vervoerskosten in 2009?

>>zie toelichting

Vervoerskosten

Kies hier voor **opsplitsing** van de kostenpost of **totaal** bedrag

Opsplitsing

Leasekosten
Brandstof
Autoverzekering
Wegenbelasting
Onderhoud
<i>vrij in te vullen</i>
<i>vrij in te vullen</i>

Totaal

CERTIFICERINGSKOSTEN

D13 Was de apotheek HKZ, ISO of KEMA gecertificeerd in 2009? >>zie toelichting

D14 Welke certificeringsactiviteiten hebben plaatsgevonden in 2009?

D15 Hoeveel bedroegen de certificeringskosten in 2009?

Kies hier de bron voor de cijfers

Rekenhulp

certificering (initiële kosten)

jaarlijkse licentiekosten

certificering (audit kosten)

Schatting

Schatting totale certificeringskosten

AFSCHRIJVINGSKOSTEN

D16 Hoeveel bedroegen de afschrijvingskosten in 2009? >>zie toelichting

>>Specificatie verplicht!

Onroerend goed	<input type="text"/>
Geactiveerde verbouwingen	<input type="text"/>
Kantoorinrichting en inventaris	<input type="text"/>
ICT	<input type="text"/>
Vervoermiddelen	<input type="text"/>
Overige afschrijvingen, nl:	<input type="text"/>
Totaal	<input type="text"/>

Afschrijvingskosten goodwill dienen buiten beschouwing te blijven / te worden geëlimineerd

ALGEMENE KOSTEN

D17 Wat is de hoogte van de algemene kosten in 2009?

>>zie toelichting

Algemene kosten

Kies hier voor **opsplitsing** van de kostenpost of **totaal** bedrag

Opsplitsing

Accountants- administratiekosten
Contributie med. Instellingen
managementfee
Representatie
<i>vrij in te vullen</i>
<i>vrij in te vullen</i>
<i>vrij in te vullen</i>

Totaal

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

D18 Wat is de hoogte van de Financiële Baten en lasten in 2009?

Financiële Baten		
Renteopbrengsten		
Dividenden over effecten		
Rente vergoedingen Zorg verzekeraars		
Rente vergoeding Farmaceutische groothandel		
Rente vergoeding belastingdienst		
<i>Overige financiële baten (omschrijving)</i>		
<i>Overige financiële baten (omschrijving)</i>		
<i>Overige financiële baten (omschrijving)</i>		
Totaal Financiële Baten		
Financiële Lasten		
Rente krediet en lease- instellingen		
Rente rekening courant holding		
Rente belastingdienst		
Af: financieringskosten goodwill		>>zie toelichting
<i>Overige financiële lasten (omschrijving)</i>		
<i>Overige financiële lasten (omschrijving)</i>		
<i>Overige financiële lasten (omschrijving)</i>		
<i>Overige financiële lasten (omschrijving)</i>		
Totaal Financiële Lasten		
Saldo Financiële Baten & Lasten		

Recapitulatie praktijkkosten (niet zelf invullen!)

D19

>>zie toelichting

Personeelskosten	
huisvestingskosten	
Computer/ ICT kosten	
Vervoerskosten	
Certificeringskosten	
Afschrijvingskosten	
Algemene kosten	
Saldo Financiële Baten & Lasten	
Totaal	

OVERZICHT PRAKTIJKOSTEN CONFORM JAARREKENING

D20

Vul hieronder de posten en bijbehorende bedragen van de debetzijde (= kosten) van de verlies en Winst rekening 2009 in.

>>zie toelichting

Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Vrij in te vullen	
Totaal	

DEEL E: VERSCHIJNINGSVORMEN CENTRALE ORGANISATIES

Verschijningsvormen (doorbelaste kosten) centrale organisaties

Afhankelijk van het feit of de apotheek (in 2009) onderdeel uitmaakt van een groep van apotheker-eigenaren (samenwerkende apotheken) of van een groep van niet-apotheker-eigenaren (ketenapotheken, met of zonder groothandel binnen de groep) is het goed mogelijk dat een deel van de activiteiten en daaraan gerelateerde kosten worden gemaakt vanuit een andere entiteit dan de apotheek en wel of niet worden doorbelast aan de vennootschap van de apotheek. Dit worden de centrale kosten genoemd.

De vragen in dit deel gaan over het wel of niet voorkomen van centrale kosten en op welke wijze deze worden doorbelast aan de vennootschap van de apotheek.

Onderstaande vragen zijn alleen van toepassing indien sprake is van de volgende situatie(s):

1. Apotheker/ apotheekhoudende huisarts maakt deel uit van een maatschap of een samenwerkingsverband met andere apotheken/ apotheekhoudenden huisartsen.
2. Apotheekhoudende maakt onderdeel uit van een samenwerkingsverband 'Apotheker en huisarts onder 1 dak' (AHOED)/ gezondheidscentrum.
3. Apotheek werd in onvolledig eigendom (gedeeld eigendom met holding) of in loondienst als onderdeel van een apotheken van niet- apothekers- eigenaren, met groothandel gedreven.
4. Apotheek werd in onvolledig eigendom (gedeeld eigendom met holding) of in loondienst als onderdeel van een groep apotheken van niet-apothekers-eigenaren, zonder groothandel gedreven.

E1 Werden er binnen de groep centrale activiteiten uitgevoerd die aan de vennootschap van de apotheek werden doorbelast?

E2 Hoe werden deze centrale kosten doorbelast (meerdere antwoorden mogelijk)?

- Op factuurbasis, op basis van geleverde prestaties
- Op factuurbasis op basis van vooraf overeengekomen vaste bedragen
- Via interne - rekening courant doorbelastingen
- Anders, namelijk

E3 Hoe werden de doorbelastingen van centrale kosten in de administratie van de apotheekvennootschap verwerkt:

 Anders, namelijk

E4 Worden er aan de vennootschap van uw apotheek kosten vanuit een centrale organisatie doorbelast die niet direct in verband staan met de praktijkkosten van uw apotheek ?

- >>indien ja, omschrijving:
- 1
  - 2
  - 3

E5 **Let Op! Alleen als onder vraag E1 is geantwoord:**

Ja, er werden activiteiten centraal uitgevoerd, maar deze werden niet doorbelast aan de vennootschap van de apotheek of
Ja, sommige centrale kosten werden wel doorbelast, maar niet allemaal

Let op: Deze vraag dient te worden beantwoord vanuit de centrale organisatie. Geef aan welke activiteiten niet zijn doorbelast die feitelijk wel toerekenbaar zijn als decentrale praktijkkosten (meerdere antwoorden mogelijk) en geef aan wat een redelijke doorbelasting over 2009 zou zijn geweest op basis van de genoten diensten:

	Aankruisen	Pro forma doorbelasting	>>zie toelichting
Huisvesting			
Vastgoed (verbouwing, onderhoud en beheer)			
Personeels-, salarisadministratie			
Opleidingen			
Financiële administratie (personeel en systeemkosten)			
Control			
Regiomanagement			
Kwaliteitsmanagement			
Beheer Apotheek Informatiesysteem			
Overige ICT Beheer			
Contractenbeheer			
Overig juridisch en belastingsadvies			
Marketing			
Rente/financieringskosten			
Overig, nl...			
Overig, nl...			
Overig, nl...			
Overig, nl...			

DEEL F: VERDEELSLEUTELS APOTHEEKDEEL BIJ APOTHEEKHOUDENDE HUISARTSEN

F1 zijn er in 2009 opbrengsten verantwoord over oude jaren (2006 t/m 2008)?

>>indien ja: Wat is de omvang van het bedrag en op welk jaar heeft het betrekking?

jaar	Bedrag
2006	<input type="text"/>
2007	<input type="text"/>
2008	<input type="text"/>

F2 Hoe groot was het totale personeelsbestand van uw huisartsenpraktijk gemiddeld in 2009 en hoeveel daarvan rekent u procentueel toe aan het apotheekdeel?

	In FTE o.b.v. 38 uur	% toerekening aan apotheekdeel
huisarts	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Tweede huisarts	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	In FTE o.b.v. 36 uur	% toerekening aan apotheekdeel
assistentes / praktijk ondersteuning	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Uitzendkrachten	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Overig personeel	<input type="text"/>	<input type="text"/>

F3 Wat was in 2009 de contractuele oppervlakte van de praktijkruimte en hoeveel daarvan is (in)direct toerekenbaar aan het apotheekdeel.

Totale praktijkoppervlakte	<input type="text"/>	m2
Hiervan direct aanwijsbaar aan apotheekdeel	<input type="text"/>	m2
hiervan direct aanwijsbaar aan huisartsendeel	<input type="text"/>	m2
Hiervan gecombineerd gebruik apotheek- huisartsdeel	<input type="text"/>	m2
Totaal	<input type="text"/>	m2

F4 Hoe groot schat u het deel van de totale kosten (exclusief personele kosten, exclusief huisvestingskosten), dat als praktijkkosten van het apotheekdeel kan worden aangemerkt?

 %

Toelichting

vragenlijst inkoopvoordelen en praktijkkosten
apothekhoudenden 2009

Mocht u na het lezen van deze toelichting vragen hebben over de vragenlijst in het algemeen, of over bepaalde vragen in het bijzonder, kunt u contact opnemen met de speciaal voor dit onderzoek ingerichte telefonische helpdesk. De helpdesk is telefonisch bereikbaar op werkdagen tussen 9.00 en 17.00 uur op: 088-276 3080 of via email: farmacieonderzoek@conquaestor.nl

Inleiding

Deze toelichting en de bijbehorende vragenlijst maken deel uit van het onderzoek naar inkoopvoordelen en praktijkkosten bij extramurale apothekhoudenden in Nederland dat in opdracht van het Ministerie van VWS namens de Nederlandse Zorgautoriteit (hierna (NZa) wordt uitgevoerd door twee management consultancy bureaus: ConQuaestor BV en Significant BV. (hierna: externe onderzoekers). De door de externe onderzoekers verzamelde gegevens zullen ter beschikking worden gesteld aan de NZa. De gegevens zullen door de NZa volgens de daarvoor geldende wettelijke termijnen worden bewaard.

Doel van het Onderzoek

Het (eerste) doel van het onderzoek is om de inkoopvoordelen en de bruto marge die extramurale apothekhoudenden over 2009 ten aanzien van WMG middelen gerealiseerd hebben in kaart te brengen.

Het (tweede) doel van het onderzoek is om de omvang van de praktijkkosten van extramurale apothekhoudenden met de bijbehorende productie in receptregels (vertaald vanuit het gedifferentieerde tarief in terhandstellingen) in kaart te brengen.

Alle informatie die door u wordt verstrekt in het kader van dit onderzoek wordt vertrouwelijk behandeld en uitsluitend anoniem en niet herleidbaar gerapporteerd.

Wettelijke grondslag informatieverzoek

De NZa doet dit informatieverzoek op basis van artikel 61 Wet marktordening gezondheidszorg (Wmg). Krachtens artikel 61, eerste lid van de Wmg is een ieder gehouden desgevraagd aan de NZa of aan een daartoe door de NZa aangewezen persoon, kosteloos gegevens en inlichtingen te verstrekken die redelijkerwijs in verband met de uitvoering van deze wet van belang kunnen zijn en boeken, bescheiden of andere gegevensdragers hiervoor beschikbaar te stellen.

De externe onderzoekers van ConQuaestor zijn door de NZa aangewezen als persoon aan wie gegevens en inlichtingen moeten worden verstrekt en aan wie boeken, bescheiden en andere gegevensdragers of de inhoud daarvan beschikbaar moeten worden gesteld ten behoeve van het onderzoek. De formele aanwijzing door de NZa zal door de externe onderzoekers op uw verzoek worden getoond.

Gelet op artikel 61, vijfde lid van de Wmg dienen de gegevens en inlichtingen duidelijk, stellig en zonder voorbehoud te worden verstrekt binnen de door de NZa gestelde termijn. De gegevens en inlichtingen dienen voorts op grond van artikel 63 van de Wmg volledig en naar waarheid te worden verstrekt.

De externe onderzoekers van ConQuaestor zijn op grond van artikel 2:5, eerste lid van de Algemene wet bestuursrecht verplicht tot geheimhouding van de gegevens en inlichtingen die zij deze ter beschikking krijgen tijdens het onderzoek.

Voorbereidingen voor het onderzoek

Bij het invullen van de vragenlijst ten behoeve van de informatieverzameling zijn de volgende brondocumenten nodig; te weten:

- **Financiële administratie**
  - Saldibalans per 31 december 2009 (evt (concept)jaarrekening 2009 indien gereed).
  - Mogelijkheid tot uitdraai grootboekspecificaties.
  - Alle inkoop- en overige kostenfacturen (ongeacht verwerkt of niet verwerkt in financiële administratie).
  - Alle afrekenspecificaties met zorgverzekeraars (ongeacht verwerkt of niet verwerkt in financiële administratie).
  - Indien van toepassing: administratieve bescheiden betreffende bonusafrekeningen met groothandel, winstaandeel rugzakgroothandel of inleggelden in groothandel.

- **Personeels- salarisadministratie**
  - Verzamelloonstaat 2009

- **Apotheek informatiesysteem**
  - Bedrijfseconomisch / management informatie overzicht (met AIP waarde, aantal verstrekkingen en WMG vergoedingen / marge)
    - Over geheel 2009
    - Januari, februari en maart 2010
  - Overzicht WMG verstrekkingen en toeslagen over 2009 -vraag A7 (rapportage op te vragen via SFK).
  - Indien van toepassing: inkoopwaarde en declaraties aan AWBZ en/of penitentiaire instellingen (doorgegeven kortingen).

Algemene beveiligings- en invulinstructies vragenlijst

Tijdens het openen van de vragenlijst

Zorg ervoor dat het macro-beveiligingsniveau van Excel staat ingesteld op 'gemiddeld'

- Dit doe je door in Excel het menu extra te kiezen
- Vervolgens kies je macro
- Vervolgens kies je beveiliging.
- In het venster dat nu opent (beveiligingsniveau) kies je 'gemiddeld'

OF indien u gebruik maakt van Excel 2007 versie:

- Kies Opties naast de beveiligingswaarschuwing
- Selecteer 'deze inhoud inschakelen'

Op deze wijze schakelt u de macro's in.

De beveiliging van de vragenlijst

De vragenlijst is op 2 manieren beveiligd tegen onjuiste invoer:

- Alleen in de 'witte' cellen kan wat worden ingevuld
- Ingevoerde waarden worden gevalideerd (bijv. bedragen alleen invullen in gehele euro's en gebruik van lettersymbolen is niet toegestaan)

Deze beveiliging is toegevoegd om te voorkomen dat vragenlijsten door de invuller worden aangepast (bijv. door het toevoegen van rijen of kolommen). Deze aanpassingen leiden tot problemen in de analysefase wanneer de ingevulde gegevens automatisch worden ingelezen in een verzamelbestand. Mocht last worden ondervonden van de beveiligingsinstellingen (omdat het bijvoorbeeld niet lukt een bepaalde waarde in te vullen) neem dan even contact op met de helpdesk. De beveiliging is bedoeld ter ondersteuning en moet niet een last worden.

Invulinstructie

Indien u op een bepaalde post geen kosten gemaakt heeft, dient u hier een 0 in te vullen. Indien een bepaalde post niet voor u van toepassing is, dient u tevens een 0 in te vullen. Als u wel kosten heeft gemaakt, maar niet weet hoe hoog de kosten zijn, of wanneer u niet kunt achterhalen of u kosten voor deze post heeft gemaakt, moet u het vakje leeglaten.

Het gebruiken van de oranje selectie- blokken

Opsplitsing

Voor een aantal vragen is het op voorhand niet duidelijk op welke wijze het antwoord verkregen gaat worden, omdat dit afhankelijk is van de administratieve inrichting van de apotheekpraktijk. (Wij vragen bijvoorbeeld naar de waarde van de gratis ontvangen geneesmiddelen onderverdeeld naar WMG- en Buiten WMG, maar weten niet of dit, door alle apothekers, apart wordt bijgehouden in de grootboekadministratie.)

In een dergelijk geval hebben we ervoor gekozen om een selectieblok (oranje gekleurd, weergegeven rechts naast de betreffende vraag) toe te voegen. Met behulp van dit selectieblok kan de apotheker/ diepteonderzoeker aangeven op welke manier hij tot het antwoord van de betreffende vraag is gekomen. (Bijvoorbeeld uit de grootboekadministratie of via een schatting).

De volgende keuzemogelijkheden komen voor in de vragenlijst:

- Opsplitsing – totaal (bijv. indien uitsplitsing naar WMG niet mogelijk is)
- Geen – opsplitsing – schatting (vraag naar gratis geneesmiddelen)
- Rekenhulp – schatting (bijv. bij de certificeringkosten)

Deel A: Algemene gegevens

Vraag A4

Praktijken die gedurende 2009 gestart, gestopt of van eigenaar zijn gewisseld dienen deze vraag met 'neen' te beantwoorden. Verzocht wordt in dat geval direct contact op te nemen met de helpdesk van dit onderzoek.

Vraag A5/A6

WMG-geneesmiddelen

Receptgeneesmiddelen die vallen onder de Wet Marktordening Gezondheidszorg.

Buiten WMG genees- hulpmiddelen

Receptgenees- en hulpmiddelen die niet onder de definitie van WMG- geneesmiddelen vallen.

OTC (handverkoop)

Producten die zonder recept gekocht worden bij een apotheek (bijv. vitamines, hoestdrank, huidverzorgingsproducten etc.)

Deze vragen zijn vooral van belang voor een representatieve statistische terugweging van deze vragenlijst binnen de totale apotheekpopulatie in Nederland. Beantwoording kan plaats vinden op basis van de opgaven uit het AIS (management informatie - / bedrijfseconomisch overzicht). Mogelijke dubbeltellingen in het aantal verstrekkingen als gevolg van correcties zijn voor de genoemde terugwegingsdoelstellingen als niet relevant te beschouwen en hoeven derhalve ook niet gecorrigeerd te worden.

Als leveringen aan extramurale instellingen (bijv. AWBZ instellingen, penitentiaire instellingen etc.) onderdeel zijn van het aantal verstrekkingen zoals in AIS geadministreerd, dienen deze (na raming) geëlimineerd te worden.

Vraag A7

Aangezien er verschillende tarieven per soort verstrekking zijn vastgesteld is het relevant om gedetailleerde inzicht te verkrijgen in de gedeclareerde WMG- receptgeneesmiddelen. Dit is nodig om vast te stellen of de vastgestelde tarieven de praktijkkosten voldoende dekken.

Beantwoording van deze vraag kan plaatsvinden op basis van het SFK- overzicht 2009.

Zie: <http://www.sfk.nl/>

Voorbeeld:

Verbijzondering tariefprestaties WMG

	Aantal	Tarief	Bedrag
Basisprestaties			
- Standaarduitgifte	70.915	€ 5,79	€ 410.786
- Weekuitgifte	8.356	€ 3,14	€ 26.256
Totaal	79.271		
Aanvullende prestaties			
- Eerste uitgiften	19.140	€ 4,05	€ 77.592
- ANZ- recepten	1	€ 13,00	€ 13
- Bijzondere magistrale bereidingen	86	€ 87,58	€ 7.532
- Reguliere magistrale bereidingen	1.886	€ 11,57	€ 21.819
niet gespecificeerd (vanaf 1 juli 2008)	8	€ 7,25	€ 58

Het tarief in dit voorbeeld is het gemiddeld gerealiseerd tarief. Indien rapportage mogelijkheden ontbreken voor invulling van gemiddeld tarief en totaal bedrag, kan worden volstaan met de invulling van het aantal verstrekkingen.

Het totaal van aantal standaard uitgiftes en week uitgiftes volgens A7 gezamenlijk dient in principe overeen te komen met het totaal van de WMG genees middelen verstrekkingen volgens A5. Er kunnen verschillen bestaan omdat de aantallen uit verschillende bronnen komen.

Deel B: Structuurkenmerken & Bedrijfsvoering

Vraag B1

Ketenapotheken

Ketenapotheken zijn centraal geleide apotheekbedrijven waarbij het eigenaarschap van de apotheek niet ligt bij de eerste (of tweede etc.) apotheker van de apotheekpraktijk.

Ketenapotheken met groothandel

Als binnen het concern van de centraal geleide apotheekbedrijven ook een groothandel tot de groep behoort waarbij het eigendom van de groothandel en centraal geleide apotheekbedrijven feitelijk bij dezelfde eigenaar liggen is sprake van een ketenapotheek met groothandel.

Bij twijfel of de juist typering van de bedrijfsvoering kan hierover altijd contact worden opgenomen met de helpdesk van dit onderzoek.

In geval van ketenapotheken (met of zonder groothandel) is het van belang dat voor een representatieve statistische terugweging van deze vragenlijst de gevraagde omvanggegevens van de totale keten bekend zijn.

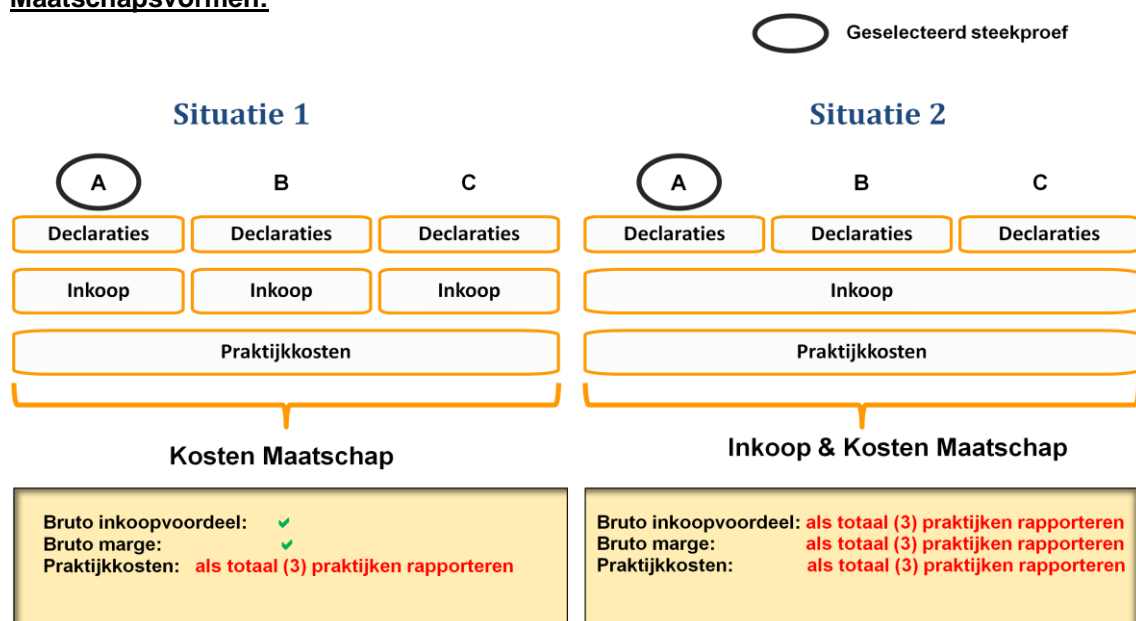
Vraag B2

In geval van samenwerking in de bedrijfsvoering met andere praktijken (bijvoorbeeld kostenmaatschap) is het mogelijk de vragenlijst in te vullen voor meerdere praktijken gezamenlijk. Het heeft de voorkeur dit alleen te doen als administratieve afsplitsing van de geselecteerde apotheek uit het samenwerkingsverband niet goed mogelijk. In dat geval moet voor een representatieve statistische terugweging van deze vragenlijst bekend zijn voor hoeveel apotheekpraktijken gezamenlijk de vragenlijst voor inkoopvoordelen en praktijkkosten dan is ingevuld.

Het is hierbij mogelijk om bij een gezamenlijke invulling van praktijkkosten t.a.v. de Inkoopvoordelen toch alleen de geselecteerde apotheekpraktijk in te vullen. Dit heeft de voorkeur als de geselecteerde apotheek een zelfstandig AIS heeft en binnen de administratie af te zonderen inkoopadministratie (vast legging van eigen inkoopfacturen per praktijk). Hiermee wordt dan voorkomen dat de gegevens uit meerdere AIS bij elkaar moeten worden opgeteld.

Zie hieronder hoe te handelen bij de verschillende maatschapsvormen en poliklinische apotheken:

Maatschapsvormen:

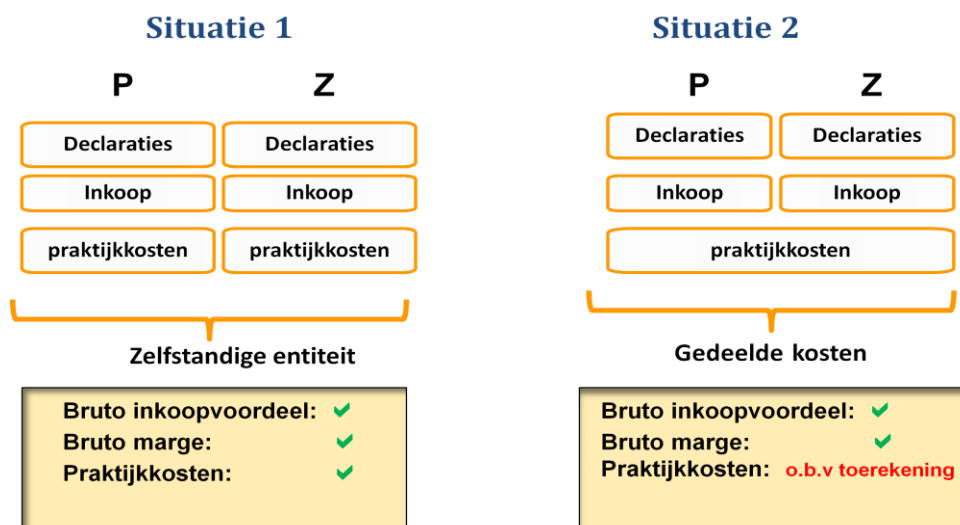

In geval van situatie 1 (kostenmaatschap) kunnen de inkoopvoordelen voor de geselecteerde apotheek worden bepaald en ingevuld. De praktijkkosten moeten voor alle praktijken gezamenlijk worden ingevuld

In geval van situatie 2 (Inkoop& kostenmaatschap) dienen de inkoopvoordelen en praktijkkosten voor alle praktijken gezamenlijk te worden bepaald en ingevuld.

Poliklinische apotheken:

P = Poliklinische apotheek
Z = Ziekenhuisapotheek

In geval van situatie 1 (zelfstandige entiteit) kunnen de inkoopvoordelen en praktijkkosten voor de betreffende poliklinische apotheek worden bepaald en ingevuld.

In geval van situatie 2 (gedeelde kosten met ziekenhuisapotheek) kunnen de inkoopvoordelen voor de geselecteerde poliklinische apotheek worden bepaald en ingevuld. De praktijkkosten zullen op basis van een toerekening bepaald moeten worden.

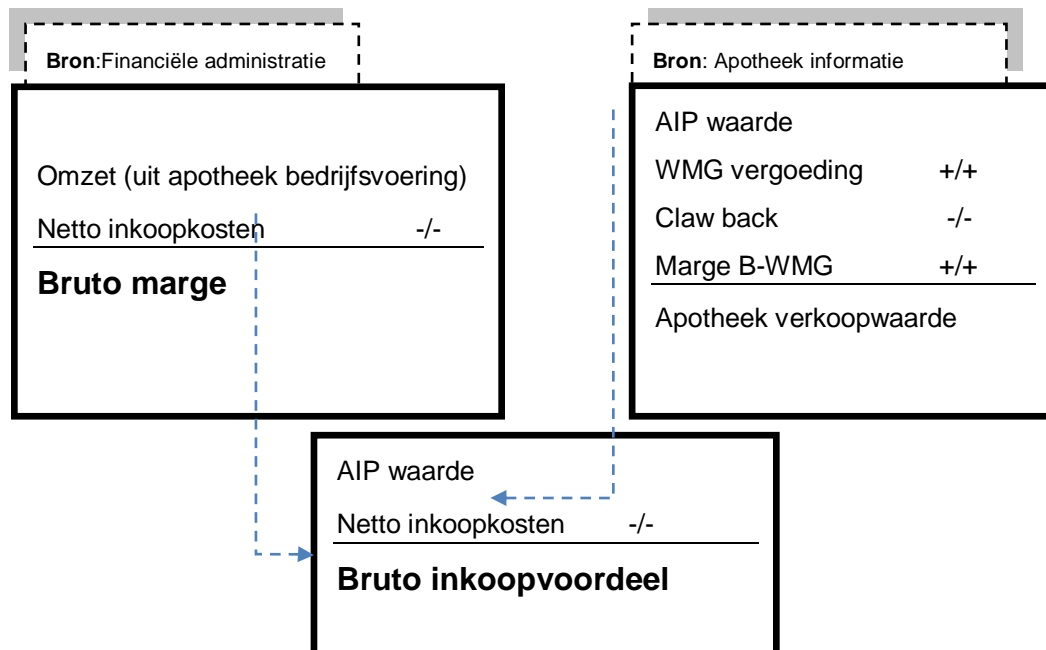
Vraag B8

De bron voor invulling is de (concept-) jaarrekening 2009. Indien de jaarrekening nog niet is opgesteld kunnen de gegevens uit de interne jaarafsluiting worden gehanteerd en/of de gegevens uit de proef-saldi balans.

Indien de geselecteerde apotheek geen zelfstandige entiteit is met een eigen balans, kan invulling van deze vraag achterwege blijven.

DEEL C: INKOOPVOORDELEN

Het doel van de vragen C1 t/m C4 is om de bruto inkoopvoordeel en brutomarge vast te stellen.

Vraag C1

C1a. Opbrengsten uit apotheekbedrijfsvoering

Omzet uit apotheek bedrijfsvoering
Overige opbrengsten * +/+

Totaal opbrengsten

*Overige opbrengsten: hierbij geldt dat duidelijk niet apotheek gerelateerde items (uit overige opbrengsten) niet meegenomen worden als opbrengsten uit apotheekbedrijfsvoering, bij twijfel over wel of geen verantwoording onder de opbrengsten uit apotheekbedrijfsvoering van overige opbrengsten kan contact worden opgenomen met helpdesk van het onderzoek.

C1b. Netto inkoopkosten

Voor een zuiver beeld van de brutomarge is het noodzakelijk om de netto inkoopkosten te corrigeren voor de emballage- en verpakkingsmateriaalkosten, spillage, kosten als gevolg van uitbestede verpakkingsactiviteiten etc. indien deze onder inkoopkosten zijn verantwoord.

Netto inkoopkosten

Emballage*	-/-
Verpakkingsmateriaal *	-/-
Uitbestede verpakkingsactiviteiten*	-/-
Spillage**	<u>-/-</u>

Netto inkoopkosten genees- hulpmiddelen & handverkoop

*Elimineren van de emballage- verpakkingskosten uit de Netto inkoop

Bij het elimineren van de emballage- en verpakingskosten kunnen, afhankelijk van de administratieve inrichting, de volgende situaties voorkomen:

1. Emballage en verpakingskosten worden op een aparte grootboekrekening geboekt:
Kosten zijn direct separeerbaar, het bedrag op de grootboek dient in mindering te worden gebracht op de netto inkoopkosten.
2. Emballage en verpakingskosten worden niet op een aparte grootboekrekening geboekt:
  - Inkoop van de verpakingsmaterialen vindt plaats bij specifieke verpakingsmaterialenleveranciers:
kosten zijn indirect separeerbaar of te schatten door bijvoorbeeld alle factuurbedragen van de betreffende leveranciers bij elkaar op te tellen en in mindering te brengen op de netto inkoopkosten, of door 1 representatieve inkoopfactuur te selecteren en te vermenigvuldigen met de inkoopfrequentie per jaar, dit bedrag wordt dan in mindering gebracht op de inkoopkosten.
  - Inkoop van de verpakingsmaterialen maakt onderdeel uit van de totale inkoop bij de leveranciers van medicijnen:
Emballage- verpakingsmateriaal kosten zijn te schatten door bijvoorbeeld 1 representatieve inkoopfactuur te selecteren en daarvan de emballage-verpakingskosten te vermenigvuldigen met de inkoopfrequentie per jaar, dit bedrag wordt dan in mindering gebracht op de inkoopkosten.
  - Ingeval van uitbestede verpakingsactiviteiten dienen alleen de verpakingskosten zelf geëlimineerd te worden en niet de inkoop van de geneesmiddelen zelf die mogelijk van dezelfde leverancier worden betrokken.

**Elimineren van de spillagekosten uit de Netto inkoop

Spillagekosten worden verondersteld niet apart te zijn vastgelegd in de financiële administratie van de apotheek.

Mogelijk wordt spillage wel als zodanig geregistreerd in het AIS, als dat het geval is kan de waarde hiervan volgens AIS (tegen taxe) worden overgenomen.

Anders kunnen in overleg met de apotheker ramingen van bedragen worden ingevuld

Vraag C2

Bron voor de beantwoording van vraag C2 is het AIS 2009 overzicht.

voorbeeld:

	<i>Inkoopwaarde</i>	<i>Clawback (-)</i>	<i>Wmg vergoeding</i>	<i>Marge B-WMG</i>	<i>Apotheek verkoopwaarde</i>
WMG	€ 1.900,00	-€ 200,00	€ 400,00		€ 2.100,00
B WMG geneesmiddelen	€ 50,00			€ 25,00	€ 75,00
B WMG hulpmiddelen	€ 50,00			€ 25,00	€ 75,00
OTC/handverkoop	€ 125,00			€ 50,00	€ 175,00
Totaal	€ 2.125,00	-€ 200,00	€ 400,00	€ 100,00	€ 2.425,00

Vraag C3a

Deze vraag dient **alleen** te worden beantwoord indien handverkoop **niet** (volledig) via AIS. Indien een deel van de handverkoop via AIS loopt dan dient hier het gedeelte van de handverkoop te worden ingevuld dat niet in AIS geregistreerd wordt.

C3j. Verkoopwaarde handverkoop **C3k. Geraamde inkoopwaarde** -/-

Bruto marge handverkoop

C3j. Verkoopwaarde handverkoop

De bron voor de verkoopwaarde van handverkoop is de jaarrekening, indien in de omzetspecificatie handverkoop (= kassa opbrengst) apart gespecificeerd is, anders dient het bedrag te worden ontleend aan de grootboekrekening waarop handverkoop geboekt is.

C3k. Geraamde inkoopwaarde

Inkoopkosten van handverkoop worden verondersteld niet apart te zijn vastgelegd in de financiële administratie van de apotheek. Is dit wel het geval dan kan dit bedrag worden aangehouden. Anders kan in overleg met de apotheker een raming van het bedrag worden ingevuld, waarbij de geraamde marge opslag als uitgangspunt kan worden genomen

Voorbeeld van raming inkoopwaardehandverkoop

Raming gemiddelde marge opslag handverkoop (volgens opgave apotheker): 35%

Verkoopopbrengst handverkoop volgens kassa (geen onderdeel van AIS): € 250.000

Raming inkoopwaarde: € 250.000 / 135 x 100 = € 185.185
(Ter controle: € 185.185 + 35% = € 250.000)

Vraag C3b

Doorgegeven kortingen aan AWBZ of penitentiaire instellingen worden niet gerekend tot de inkoopvoordelen van de apotheekhoudende.

De inkoopwaarde tegen taxen en de doorgegeven korting aan AWBZ of penitentiaire instelling(en) kan bepaald worden vanuit het AIS. In sommige gevallen is dit direct afleidbaar uit het management informatie /bedrijfseconomisch jaaroverzicht van het AIS.

Als dat niet het geval is, dan dient een specifieke rapportage uit het AIS gemaakt te worden op AWBZ of penitentiaire instelling(en) klantniveau, waaruit de volgende twee waarden ontleend kunnen worden:

- Inkoopwaarde tegen taxen van de aan AWBZ of penitentiaire instelling(en) geleverde geneesmiddelen.
- Declaratiewaarde / omzet (excl btw) van de aan AWBZ of penitentiaire instelling(en) geleverde geneesmiddelen;

(let hierbij op dat de omzet uit leveranties aan AWBZ of penitentiaire instelling(en) alleen de declaratiewaarde van de geneesmiddelen betreft en geen vergoedingenafpraak en/of claw back).

percentage doorgegeven korting

Dit kan worden berekend door:

(Omzet AWBZ excl. BTW minus inkoopwaarde taxen AWBZ) / inkoopwaarde taxen AWBZ.

Vraag C4

Met overige volumekortingen & bonussen worden alle kortingen en/of bonussen bedoeld die buiten de directe kortingen op facturen worden gerealiseerd.

Aan u wordt gevraagd om aan te geven of u in 2009 overige volumekortingen en/ of bonussen heeft ontvangen. Indien ja, ook aan geven hoe u deze kortingen in de financiële administratie heeft verwerkt

en het bedrag kwantificeren indien deze volumekortingen en/of bonussen niet onder de netto inkoopkosten zijn verantwoord.

Vraag C5

Dit betreft de recapitulatie van vragen C1 t/m C4.

Het verschil tussen de normatieve brutomarge en werkelijke brutomarge kan ondermeer worden veroorzaakt door declaratieaanpassingen door verzekeraars en/ of AWBZ- instellingen, overige opbrengsten etc.

Vraag C6

Gratis verkregen geneesmiddelen zijn in de praktijk veelal niet afzonderlijk als voorraadmutaties uit het

apothek informatie systeem (AIS) herleidbaar. De meest voorkomende verschijningsvorm van gratis geneesmiddelen zijn actievoorwaarden als bijv: 100 stuks bestellen, 80 stuks gratis er bij.

Gevraagd wordt na te gaan of in 2009 geneesmiddelen zijn besteld, waar actievoorwaarden voor golden en deze te totaliseren. De gratis ontvangen geneesmiddelen dienen gewaardeerd te worden tegen de taxen inkoopprijs op het moment van ontvangst van de middelen.

Deze vraag hoeft alleen te worden ingevuld als de gratis ontvangen goederen niet al zijn opgenomen onder deel C1 t/m C5.

Vraag C7

Het inkoopvoordeel van schenkingen of giften in natura omvat bijvoorbeeld cadeaubonnen, computersystemen en software, reizen, diners, theatervoorstellingen, cursussen of symposia. Het inkoopvoordeel van gratis ontvangen diensten van de farmaceutische industrie (die de diensten niet zelf levert) omvat bijvoorbeeld advies over inrichting, belastingadvies of opleidingen. Deze categorie inkoopvoordelen is niet herleidbaar uit de financiële administratie.

De waarde van de inkoopvoordelen is de inkoopprijs van vergelijkbare producten en/of diensten.

Slechts opgeven indien de totale waarde de € 500 overschrijdt, s.v.p. de totale waarde invullen.

Vraag C8

Overeengekomen betalingstermijnen (betalingsuitstel) met de farmaceutische groothandel worden voor dit onderzoek *niet* als financieringsovereenkomst beschouwd.

Gunstige financiering kent in principe de volgende twee varianten:

Gunstige lening

Leningen of leningconstructies die geheel of gedeeltelijk door of namens de farmaceutische groothandel of industrie aan apothekhoudenden worden verstrekt tegen rentevoorwaarden die gunstiger zijn dan de marktrente.

Als inkoopvoordeel wordt beschouwd rentevoorwaarden van leningen van de farmaceutische groothandel of –industrie, gunstiger dan de marktrente op het moment van afsluiten van de lening.

Tabel: Rentetarieven van de Nederlandse Bank en Europese Centrale Bank

Jaar	Marginale beleningsrente
< 1999	3,95%
2000	5,00%
2001	4,95%
2002	3,75%
2003	3,25%
2004	3,00%
2005	3,25%
2006	4,10%
2007	4,90%
2008	4,20%
2009	3,00%

Bron: DNB.nl

Kwijtgescholden bedrag

Als inkoopvoordeel wordt beschouwd kwijtgescholden aflossingen van (rentedragende) leningen alsmede vrijvallen van afschrijvingsleningen (zie hieronder.)

Afschrijvingslening

Naast gunstiger rentevoorzwaarden over leningen kan de groothandel tegenover de zekerheid van omzet een bedrag beschikbaar stellen dat overeenkomt met de contante waarde van bepaalde bonussen en kortingen over de inkoopwaarde van de geneesmiddelenomzet die de apotheker over een periode van een aantal jaren denkt te kunnen realiseren. Dit bedrag valt doorgaans jaarlijks vrij volgens een tevoren vastgesteld schema over de periode waarover het is berekend.

Vraag C9

Gevraagd wordt naar de totale omvang van kapitaalverstrekking (op aandelen) en genoten rendement.

Besluitvorming over welk deel van dit rendement mogelijk als inkoopvoordelen te beschouwen is moet door de NZa nog plaatsvinden.

bij eigendom groter dan 10%: Wat is evenredig aandeel in de nettowinst over 2009 van de onderneming (groothandel)?

Onder evenredig aandeel wordt verstaan het % eigendomsbelang. Ter illustratie bij een eigendoms belang van 70% en een totaal netto winst van € 1.000.000 van de onderneming waarin voor 70% wordt deelgenomen bedraagt het evenredig aandeel in de nettowinst € 700.000.

Vraag C10

Gevraagd wordt naar de totale omvang van kapitaalverstrekking (op inleggeden) en genoten rendement.

Besluitvorming over welk deel van dit rendement mogelijk als inkoopvoordelen te beschouwen is moet door de NZa nog plaatsvinden.

Vraag C11

Het inkoopvoordeel 'bijzondere adviseurvergoedingen' omvat financiële vergoedingen die apotheken en/of de apotheker-eigenaar hebben ontvangen voor het verstrekken van informatie over omzetpatronen uit de eigen praktijk en daaraan gerelateerde adviezen. Deze vergoedingen blijken doorgaans uit de administratie en jaarrekening van de apotheek onder de post overige opbrengsten.

Het is ook mogelijk dat deze vergoedingen buiten de apotheek zijn genoten in holding of privé bij de apotheekhoudende. Ook deze vergoedingen dienen hier te worden verantwoord.

Vraag C12

Genoten inkoopvoordelen, die niet zijn meegenomen in de vragen C 1t/m11 of voordelen voortvloeiend uit afspraken met leveranciers die een andere basis voor toekenning hebben dan inkoop(volume) kunnen hier worden verantwoord onder vermelding van de aard van het voordeel.

DEEL D: PRAKTIJKKOSTEN

De vragen in deel D dienen in geval van een maatschap met apothekers/huisartsen mogelijk voor de gehele maatschap te worden ingevuld (zie vraag B2).

Bij het invullen van deel D dient ook eerst te worden vastgesteld of er sprake is van een holding, waarin praktijkkosten kunnen zijn verantwoord zoals opleidingen, auto, huisvesting etc. Deze kosten dienen namelijk ook te worden meegenomen bij het invullen van de vragenlijst.

Definitie praktijkkosten

Tot de praktijkkosten worden gerekend alle kosten gemaakt in het kader van de bedrijfsvoering van de apotheekpraktijk, zoals deze tot uitdrukking komen in de administratie van de praktijk (en eventueel gelieerde vennootschappen) alsmede op basis van inschattingen van eventueel buiten de administratie blijvende praktijkkosten.

De volgende hoofdingdeling wordt hierbij gehanteerd:

- Personeelskosten (eigen en ingehuurd personeel), exclusief 1ste apotheker
- Huisvestingskosten (inclusief afschrijving eigen pand / verbouwingen)
- ICT kosten
- Vervoerskosten
- Afschrijvingskosten
- Algemene kosten
- Saldo van financiële baten en lasten

Nadrukkelijk behoren volgens de definitie van dit onderzoek **niet** tot de praktijkkosten:

- kosten van afschrijving en financiering van goodwill
- Financierings**baten** over pensioenopbouw van apotheker
- Pensioenkosten van apothekers (gedefinieerd als inkomensuitgave)
- Verzekeringskosten voor arbeidsongeschiktheid en ziektekosten van apothekers (gedefinieerd als inkomensuitgave)

Vraag D1

Om de loonkosten van de 1ste apotheker te kunnen elimineren is het van belang om te weten waar de loonkosten van de 1ste apotheker zijn verantwoord.

Afhankelijk van de administratieve bedrijfsvoering kan (een deel) het inkomen van de 1ste apotheker zijn verantwoord via de salarisadministratie en personeelskosten of via een managementfee dat aan een (persoonlijke) holding wordt betaald. Indien het inkomen van de 1ste apotheker onderdeel uitmaakt van de betaalde managementvergoeding aan de holding dan dient hier ook aangegeven te worden welk deel van de vergoeding betrekking heeft op het inkomen, zodat de kosten aan managementfee gecorrigeerd kunnen worden voor dit bedrag.

Vraag D2

De loon en pensioenkosten van de 1^e apotheker hoeven niet bij de invulling reeds te worden geëlimineerd. Dit zal later in de analyse & rapportage fase van het onderzoek gebeuren, afhankelijk van de opgave bij vraag D1 en de opgegeven pensioenkosten apotheker (vraag D2) en salaris apotheker (vraag D3).

Vraag D3

Bron voor deze vraag is de verzamelloonstaat 2009. In dien de 1^e apotheker ook voorkomt op de verzamelloonstaat dient dit eveneens te worden overgenomen. Bij vraag D1 dient dan middels 'ja' te zijn aangegeven dat de het inkomen van de 1^e apotheker (gedeeltelijk) is verantwoord onder personeelskosten (vraag D2) en in salarisadministratie (vraag D3) van de apotheek.

FTE omvang

Voor medewerkers in loondienst is het aantal SV dagen volgens verzamelloonstaat bepalend voor de bepaling van de FTE-omvang.

FTE omvang = aantal SV dagen volgens verzamelloonstaat / 261.

Medewerkers die langdurig ziek zijn, dienen gewoon in deze lijst te worden opgenomen.

Vraag D5

De WOZ waarde is vermeld op de aanslag Onroerende Zaakbelasting over 2009 (Gemeentelijke Belasting)

Vraag D10

Tot de huisvestingskosten worden gerekend:

- Betaalde huur- en servicekosten
- Belastingen en verzekeringen
- Water- en energiekosten
- Dagelijks onderhoud
- Dotatie voorziening groot onderhoud

Specificatie naar bovengenoemde onderverdeling is niet verplicht. Er kan worden volstaan met de invulling van het totaal huisvestingskosten.

Eventueel dienen gelieerde onroerend goed-vennootschappen meegenomen te worden indien deze niet reeds intern in de administratie / jaarrekening aan de apotheekvernnotschap zijn doorberekend.

Afschrijvingskosten (voor eigen pand en of verbouwing)

hoeven niet geherrubriceerd te worden. Dit zal achteraf geschieden aan de hand van specificatie van vraag D16

Vraag D11

Onderstaand volgt een (niet limitatief) overzicht van activiteiten / componenten die gerekend kunnen worden tot de computer / ICT kosten van de apotheek. Specificatie naar ondergenoemde onderverdeling is niet verplicht. Er kan worden volstaan met de invulling van het totaal ICT kosten

Afschrijvingskosten voor ICT hoeft niet geherrubriceerd te worden. Dit zal achteraf geschieden aan de hand van specificatie van vraag D16

Apotheek Informatie systeem

- Hardware
- databaseserver inclusief back-up en noodvoorzieningen
- werkplek computers incl. beeldschermen, toebehoren en operatingsystems
- diverse printers (tbv etiketten, recepten, bijsluiters, informatiefolders, kwitanties, rekeningen, systemen)
- voorraadbeheer en bestel systeem
- aflevercontrole systeem (incl. barcode scanners en PC)
- kassasysteem (incl. barcode scanners en PC)
- weegcomputer (tbv magistrale bereidingen)
- digitaal archiveringssysteem (receptenscanner)
- lokale netwerkinfrastructuur (incl. bekabeling/switches/patchkast)
- thuiswerkplek apotheker(s) (incl. communicatiesysteem/VPN)

Software

- tbv ondersteuning onder a) genoemde hardware
- tbv koppeling aan systemen andere zorgverleners (bijv. receptenkoppeling met voorschrijvers)
- tbv elektronische dienstwaarneming (OZIS) – zie ook onder 3
- tbv koppeling aan administratieve systemen (Exact, SFK e.d.)
- programmatuur voor kantoorautomatisering (inclusief office, financiële administratie)
- tbv receptenscanner (extra inkijklicenties)
- tbv remote verbinding thuiswerkplek-apotheek
- antivirussoftware & onderhoud
- abonnementen op KNMP tax/ SHB
- abonnementen op receptenpostbus (EDIFACT)

Infrastructuur

- ADSL met VPN, router installatie en abonnement (tbv remote support, dienstwaarneming, COV on-line, internet, CHA, e-mail, website, postbussystemen)
- Abonnementskosten voor centraal (laten) hosten van Apotheek Informatie Systeem (incl. backup, dienstwaarneming)

Kosten voor implementatie, installatie van systemen met bijbehorende conversiekosten

Onderhoudskosten voor alle hardware en software (licenties)

Scholingskosten

Overige automatiseringskosten in de apotheek

- robot (incl. software voor koppeling met AIS)
- baxtermachine (incl. software voor koppeling met AIS)
- website (incl. software voor koppeling met AIS (oa herhaalrecepten))

Ketenbeheer & integratie

Hardware, software, infrastructurele voorzieningen, installatie- en conversiekosten t.b.v. ketenbeheer en integratie ICT-systemen bij groepen apotheken.

ICT kosten per regio

Naast de lokale ICT kosten per apotheek maken apotheken ook in toenemende mate kosten voor opzetten en onderhouden van gemeenschappelijke regionale ICT voorzieningen om onderling elektronisch medicatiegegevens te kunnen uitwisselen. Het betreft hier -naast de aanvullende investeringen in de eigen apotheekautomatisering- bijdragen voor eenmalige project kosten en kosten voor de instandhouding van een regionale beheerorganisatie

Projectkosten

Kosten voor inzet interne of externe projectleiding voor implementatie regionale gegevensuitwisseling.

Kosten beheerorganisatie

Kosten die gemaakt worden voor inzet personeel en overige kosten van een beheerorganisatie.

Daarbij kunnen de volgende kosten onderscheiden worden

- ICT ondersteuning en coördinatie
- Functioneel applicatiebeheer
- Secretariaat en administratie

Vraag D12

Tot de vervoerskosten worden gerekend:

- Leasekosten
- Brandstof
- Autoverzekering
- Wegenbelasting
- Onderhoud

Specificatie naar bovengenoemde onderverdeling is niet verplicht. Er kan worden volstaan met de invulling van het totaal vervoerskosten.

Eventueel dienen vervoerskosten uit holding vennootschappen meegenomen te worden indien deze niet reeds intern in de administratie / jaarrekening aan de apotheekvennootschap zijn doorberekend

Afschrijvingskosten (voor vervoersmiddelen) hoeven niet geherrubriceerd te worden. Dit zal achteraf geschieden aan de hand van specificatie van vraag D16

Vervoerskosten zijn mogelijk opgenomen onder algemene / overige kosten volgens de jaarrekening en dienen voor dit onderzoek apart gerubriceerd te worden.

Vraag D13-15

Certificeringkosten zijn mogelijk opgenomen onder algemene / overige kosten volgens de jaarrekening en dienen voor dit onderzoek apart te worden gerubriceerd.

Vraag D16

Let bij het invullen van deze vraag op dat er geen afschrijvingskosten zijn verantwoord bij de onderdelen huisvestingskosten, ICT- kosten of vervoerskosten, anders worden de afschrijvingskosten dubbel verantwoord.

Vraag D17

Alle praktijkkosten die niet gerubriceerd kunnen worden in een van bovengenoemde kostensoorten kunnen worden opgenomen onder algemene kosten.

Onderstaand volgt een (niet limitatief) overzicht van activiteiten / componenten die gerekend kunnen worden tot de algemene kosten van de apotheek.

- Contributie med. instellingen	- overige verzekeringen (aansprakelijkheid etc.)
- overige contributies	- kosten onderhandelingen
- kosten CHA	- dienstregeling/waarneming/noodsprekuren
- voorlichting & PR	- doorbelasting staforganisatie/administratie
- formulekosten, kostenwebsite etc.	- aanloopkosten
- drukwerk	- transmurale gegevensuitwisseling
- representatie	- certificering (initiële kosten)
- boeken, taxen & vakliteratuur	- certificering (audit kosten)
- kosten salarisadministratie	- weekdosis-leveringen (excl. geneesmiddel en bezorgkosten)
- accountants- en administratiekosten	- reclame
- porti en zegels	- kopieerapparatuur incl. verbruiksmateriaal
- telefoon, telecom, fax/datalijn	- beveiligingscamera/video- of computeropslag
- bedrijfskleding e.d.	- onderhoud apparatuur
- utensilien	- vernietiging geneesmiddelen en privacy materiaal
- onderhoud instrumenten	- kosten betalingsverkeer (PIN/chip, onderhoud/)
- vracht en bezorgkosten (extern)	
- kosten emballage	
- spillage en breuk	
- retourzendingen	
- oninbare vorderingen, incassokosten, diefstal	
- afvalverwerking	
- kosten bank- en giro	

Vraag D18

Financieringskosten betreffende betaalde en geactiveerde goodwill vallen buiten de definitie van praktijkkosten voor dit onderzoek en dienen derhalve buitenbeschouwing te blijven / te worden geëlimineerd.

De feitelijke rentelasten van geormerkte goodwill financiering dient als basis voor de eliminatie.

Vraag D19 en D20

De totalen van D19 (praktijkkosten volgens vast format van dit onderzoek) en D20 (praktijkkosten volgens jaarrekening) hoeven niet aan elkaar gelijk te zijn. Oorzaken van verschil kunnen o.a zijn: afschrijvings- en financieringskosten kosten goodwill en praktijkkosten die buiten de jaarrekening van de apotheek vennootschap zijn verantwoord. De invuller van de vragenlijst dient wel goed notie te nemen van het verschil en wordt geacht dient verschil voor zichzelf te kunnen verklaren.

DEEL E: Verschijningsvormen centrale organisaties

Onder centrale activiteiten die door de centrale organisatie kunnen worden uitgevoerd en worden doorbelast zijn de volgende (niet limitatief):

- Huisvesting
- Vastgoed (verbouwingen, onderhoud en beheer)
- Personeels- salarisadministratie
- Opleidingen
- Financiële administratie (personeel + systeemkosten)
- Control
- Regiomanagement
- Kwaliteit management
- Beheer Apotheek Informatie systeem
- Overige ICT beheer
- Contractenbeheer
- Overig juridisch en belastingadvies
- Marketing
- Rente / financieringskosten

DEEL F: VERDEELSLEUTELS APOTHEEKDEEL BIJ APOTHEEKHOUDENDE HUISARTSEN

VraagF2

Het gaat hier om het bepalen van dat deel van het personeelsbestand dat aan het apothekdeel van de praktijk van apothekhoudende huisartsen kan worden toegerekend. Het totaal aantal FTE's is reeds bij vraag D3 door u opgegeven. S.v.p. hier opnieuw opnemen.

Gegevensuitvraag bij zorgverzekeraars

In het kader van gegevensonderzoek inkoopvoordelen en praktijkkosten apothekhoudenden 2009

Algemeen

Naam organisatie¹⁹:

Naam label(s)¹

Naam contactpersoon:

Contact gegevens:

Vragen

Tot en met welke maand (in 2009 of 2010) zijn door uw organisatie / label¹ de declaraties van apothekhoudenden met hen afgerekend²⁰

maand

---

¹⁹ Beantwoording van de vragen kan in principe op totaal concernniveau plaatsvinden. In dat geval graag aangeven welke label(s) onder het concernniveau vallen. Indien beantwoording van de vragen op concernniveau niet mogelijk is, dan dient de beantwoording per label plaats te vinden. In dat geval specifiek aangeven op welk label de invulling betrekking heeft.

²⁰ Hiermee wordt in dit verband bedoeld: de afrekening van het merendeel van de ingediende declaraties (> 90%), dat sommige declaraties nog in behandeling zijn of achteraf nog aangepast kunnen worden hoeft niet meegenomen te worden in de beantwoording van deze vraag.

Wat is de totale AIP waarde en afrekeningswaarde²¹ van declaraties van extramurale apothekhoudenden over 2009 en het 1^e kwartaal 2010, gesplitst in WMG en buiten WMG (inclusief hulpmiddelen)?

2009	WMG		B WMG (incl hulpmiddelen)	
	AIP waarde (Taxe Z index)	afrekeningswaarde declaratie ³	AIP waarde (Taxe Z index)	afrekeningswaarde declaratie ³
januari				
februari				
maart				
april				
mei				
juni				
juli				
augustus				
september				
oktober				
november				
december				
totaal 2009				

2010	WMG		B WMG (incl hulpmiddelen)	
	AIP waarde (Taxe Z index)	afrekeningswaarde declaratie ³	AIP waarde (Taxe Z index)	afrekeningswaarde declaratie ³
januari				
februari				
maart				
totaal 1e kwartaal 2010				

²¹ Onder afrekeningswaarde wordt verstaan de werkelijke vergoedingsprijs aan de apothekhoudende exclusief claw back inhoudingen voor WMG geneesmiddelen.

Geef een overzicht van de totaal vergoede WMG prestaties (in aantal en bedrag):

Gelieve onderscheid te maken tussen apotheekhoudende huisartsen enerzijds en alle overige apotheekhoudenden anderzijds.

- van alle maanden 2009 (per maand gespecificeerd)
- januari 2010
- februari 2010
- maart 2010

(Het resultaat is in totaal 30 overzichten; 15 maanden apotheekhoudende huisartsen en 15 maanden overige apotheekhoudenden)

					aantal	bedrag
1	gewone	vervolguitgifte	geen bereiding	werkdag		
2	gewone	vervolguitgifte	bereiding	werkdag		
3	gewone	vervolguitgifte	bijzondere bereiding	werkdag		
4	week	vervolguitgifte	geen bereiding	werkdag		
5	week	vervolguitgifte	bereiding	werkdag		
6	week	vervolguitgifte	bijzondere bereiding	werkdag		
7	gewone	eerste uitgifte	geen bereiding	werkdag		
8	gewone	eerste uitgifte	bereiding	werkdag		
9	gewone	eerste uitgifte	bijzondere bereiding	werkdag		
10	week	eerste uitgifte	geen bereiding	werkdag		
11	week	eerste uitgifte	bereiding	werkdag		
12	week	eerste uitgifte	bijzondere bereiding	werkdag		
13	gewone	vervolguitgifte	geen bereiding	ANZ spoed		
14	gewone	vervolguitgifte	bereiding	ANZ spoed		
15	gewone	vervolguitgifte	bijzondere bereiding	ANZ spoed		
16	week	vervolguitgifte	geen bereiding	ANZ spoed		
17	week	vervolguitgifte	bereiding	ANZ spoed		
18	week	vervolguitgifte	bijzondere bereiding	ANZ spoed		
19	gewone	eerste uitgifte	geen bereiding	ANZ spoed		
20	gewone	eerste uitgifte	bereiding	ANZ spoed		
21	gewone	eerste uitgifte	bijzondere bereiding	ANZ spoed		
22	week	eerste uitgifte	geen bereiding	ANZ spoed		
23	week	eerste uitgifte	bereiding	ANZ spoed		
24	week	eerste uitgifte	bijzondere bereiding	ANZ spoed		
Totaal						

Wat is het totaal bedrag van rechtstreeks van fabrikanten, groothandel en importeurs over 2009 verschuldigde bedragen²² in het kader van afspraken ten opzichte van AIP (Taxe waarde volgens G-standaard)

€

Zijn er nog andere vormen van voordelen ontvangen (ook niet inkoopgerelateerd) over 2009?
Zo ja, geef een omschrijving en kwantificeer het bedrag

€

---

²² Met verschuldigde bedragen wordt in dit verband alle uiteindelijk op geld waardeerbare afspraken, ongeacht of een kasstroom heeft plaatsgevonden (of zal plaatsvinden).

9 Bijlage C: Representativiteit

Dit hoofdstuk beschrijft de onderzochte populatie en de gerealiseerde respons in relatie tot de vraag in hoeverre de resultaten voldoende representatief²³ zijn. De nauwkeurigheden verschillen per onderzochte onderzoeksvariabele; de nauwkeurigheden zijn te vinden in de hoofdstukken met de resultaten per (sub)populatie.

De gerealiseerde respons

9.1.1 Apotheekhoudenden

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de gerealiseerde respons. De opeenvolgende kolommen geven het proces weer waarlangs de bruto steekproef heeft geleid tot een netto respons zoals gebruikt in de analysesresultaten.

De bruto steekproef is gedefinieerd als de in de steekproef getrokken respondenten, inclusief de bijtrekking. De bruto respons bestaat uit de bruto steekproef, verminderd met de legitieme uitvallers (in 2009 gestart, goede redenen van geen deelname, etc.) en weigeraars. De netto respons resulteert na de gegevensverwerking. De netto respons per onderzochte onderzoeksvariabele kan variëren. De reden hiervoor is dat sommige vragenlijsten uitbijters hadden op bepaalde variabelen. In dat geval zijn de desbetreffende variabelen verwijderd.

	Bruto steekproef	Uitval door Nza onthefing of handhaving	Uitgevoerde diepteonderzoeken	Zelfinvuller	Uitval als gevolg van te late aanlevering alle benodigde data	Herindeling subpopulatie	Extra waar-nemingen in de diepteonderzoeken	Verwijderd in uitbijteranalyse	Netto respons voor analyse
Poliklinische apotheken	25	7	18	0	0	2	1	7	14
Dienstoptheken	30	8	21	1	0	-2	0	2	18
Keten met groothandel	44	0	44	0	0	4	2	0	50
Keten zonder groothandel	41	1	33	7	0	-4	15	6	44
Overig openbaar	68	8	58	2	0	0	4	1	63
Totaal Openbare apotheken	208	24	174	10	0	0	22	16	189
Apotheekhoudende huisartsen	52	10	39	2	1	0	0	7	34
Totaal	260	34	213	12	1	0	22	23	223

Tabel C.1 Respons inclusief tussentijdse bijtrekking voor de extramurale apotheekhoudenden

²³ Representatief = vertegenwoordigend, typerend.

Gedurende het onderzoek kwam het in enkele gevallen voor dat een apotheek naar aanleiding van een diepteonderzoek tot een andere subpopulatie behoorde, dan waar deze oorspronkelijk bij was ingedeeld. In het geval er onduidelijkheid bestond over de subpopulatie is nader onderzocht tot welke subpopulatie de apotheek behoorde. Naar aanleiding daarvan zijn vier apotheken uit de subpopulatie keten zonder groothandel opnieuw geclassificeerd als keten met groothandel. Daarnaast zat er drie keer een combinatie van een dienstapotheek en een poliklinische apotheken in de steekproef. Bij deze gevallen is gekeken of de apotheken kenmerken hadden van een dienstapotheek of van een poliklinische apotheek. Dit heeft er toe geleid dat deze drie combinaties van dienstapotheek en poliklinische apotheek, zijn ingedeeld bij poliklinische apotheken

In verband met de lage respons bij apotheekhoudende huisartsen zijn er 10 extra huisartsen aan de steekproef toegevoegd. De steekproef voor deze 10 extra huisartsen is wederom op basis van regionale spreiding getrokken.

De extra waarnemingen in de subpopulatie zijn ontstaan als gevolg van apotheken de vragenlijst hebben ingevuld voor meerdere apotheken. Om deze reden moesten deze vragenlijsten gesplitst worden en zijn er extra waarnemingen ontstaan bij poliklinische apotheken, ketens met groothandel, ketens zonder groothandel en overig openbare apotheken.

De mutaties in de steekproef hadden geen gevolgen voor de nauwkeurigheid.

9.1.2 Fabrikanten en groothandels

De bruto steekproef van 35 fabrikanten/groothandels uit het onderzoek van 2007 heeft gediend als basis voor het onderzoek naar fabrikanten en groothandels. Deze steekproef is herbeoordeeld op representativiteit en actualiteit.

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de gerealiseerde respons voor de farmaceutische fabrikanten en groothandels. Er is geen aparte steekproef getrokken voor de fabrikanten en leveranciers. Deze zijn op basis van omvang getrokken.

	Bruto steekproef	Uitval	Netto steekproef
Leverancier	41	2	39

Tabel C.2 Respons fabrikanten en groothandels

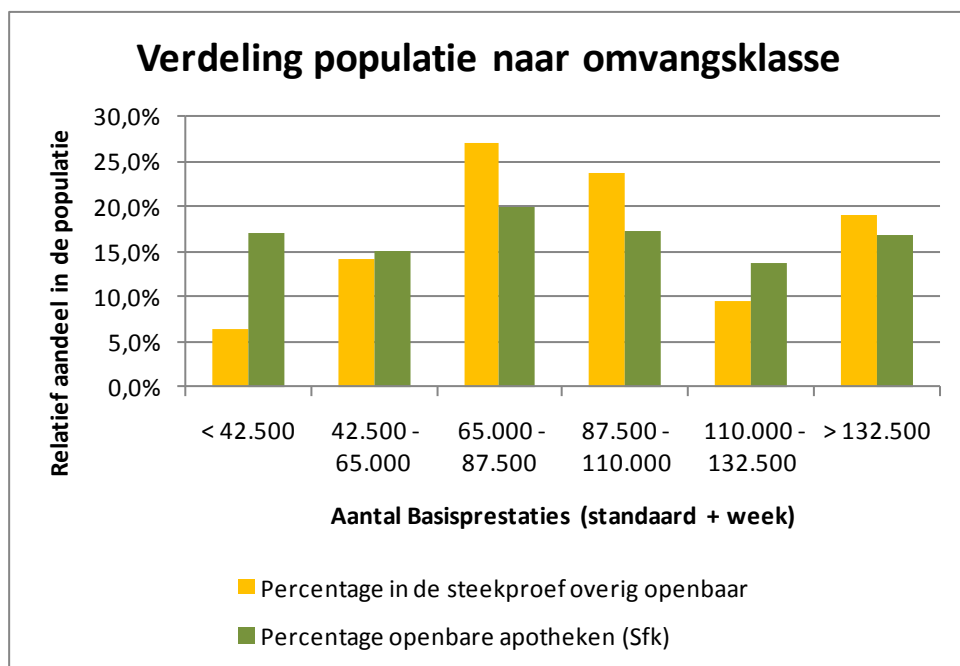
9.1.3 Zorgverzekeraars

Vrijwel alle zorgverzekeraars hebben de vragenlijst geretourneerd. In totaal hebben 11 merken en labels de vragenlijsten ingevuld, met in totaal 96% van alle verzekerden in Nederland.

9.2 Terugweging om de representativiteit te waarborgen voor resultaten van apothekhoudenden

9.2.1 Overig openbare apotheken

In onderstaande figuur is de verdeling naar WMG-receptregels van de overig openbare apotheken in de steekproef en van de openbare apotheken in Nederland (percentage Sfk) weergegeven.

Figuur C.1 Populatieverdeling in steekproef en in Nederland van (overig) openbare apotheken in 2009

In alle categorieën zijn er voldoende waarnemingen om representatieve resultaten te kunnen leveren. Duidelijk is te zien dat de steekproef een oververtegenwoordiging is van middelgrote apotheken (tussen de 65.000 – 87.500 WMG-receptregels en 87.500 – 110.000 WMG-receptregels). Er is een ondervertegenwoordiging van kleine apotheken (kleiner dan 42.500 WMG-receptregels). Het verschil tussen het percentage in het onderzoek en het verschil met Sfk cijfers is het grootst bij kleinste apotheken. Dit kan verklaard worden door het feit dat dienstapotheken en poliklinische apotheken tot de openbare apotheken horen en inbegrepen zijn in deze grafiek voor Sfk, maar niet in de steekproef overig openbaar. Ook zijn startende apotheken geen onderdeel van de steekproef en wel van de cijfers van Sfk.

De conclusie is dan ook dat de steekproef representatief is (alle onderscheiden omvangsklassen en subpopulaties worden in voldoende mate meegenomen in de steekproef om een 'vertegenwoordigend' beeld te vormen). Als gevolg van de waargenomen verschillen in verdeling naar omvangsklassen tussen de steekproefpopulatie en de populatie in Nederland, blijft het noodzakelijk om de resultaten terug te wegen naar de omvang van de subpopulaties zoals Sfk die aangeeft. Deze terugweging is dan ook uitgevoerd.

Aangezien er geen omvangsverdeling bekend is van de gehele populatie van poliklinische apotheken en dienstapotheken in Nederland is deze subpopulatie teruggewogen naar aantal.

De apotheken in de ketens worden teruggewogen naar het aantal apotheken in de betreffende keten, uitgaande van een representatieve steekproef binnen elke keten. Dit betekent impliciet dat de in de steekproef waargenomen verdeling in omvangsklassen voor de ketens wordt verondersteld representatief te zijn voor de ketens in de gehele populatie.

Het geconstateerde gemiddelde aantal receptregels van openbare apotheken in de steekproef bedraagt 85.859. Volgens de Sfk-cijfers bedroeg het gemiddelde aantal WMG-receptregels in 2009 85.895 per openbare apotheek. Dit betekent dat de gemiddelde omvang van de apotheken in de steekproef vrijwel gelijk is aan het gemiddelde in de werkelijke populatie.

Naast de inkoopvoordelen, is ook een raming gemaakt van de totale inkoopwaarde (tegen AIP-prijs²⁴) van de WMG-geneesmiddelen bij openbare apotheken. Deze geraamde totale inkoopwaarde bedraagt €3.267 miljoen, uitgaande van 1.948 openbare apotheken. Dit verhoudt zich zeer goed met de bedragen zoals aangedragen door GIP, waarin een inkoopwaarde van €3.416 miljoen wordt gerapporteerd voor alle openbare apotheken over 2009.

9.2.2 Terugweging overige apotheken

De terugweging op basis van de SFK cijfers heeft alleen plaatsgevonden voor apotheken die tot de overig openbare apotheken behoren. De terugweging voor poliklinische, dienstapotheken en ketens (met en zonder groothandel) heeft plaatsgevonden op basis van een gewogen variantie op de totale populatie.

Voor apotheekhoudende huisartsen is geen representativiteitstoets uitgevoerd wat betreft de samenstelling van de populatie. Over omvangsklassen of andere relevante populatiekenmerken zijn geen betrouwbare officiële cijfers beschikbaar. Terugweging van de onderzoeksresultaten voor de apotheekhoudende huisartsen heeft daarom plaatsgevonden op het aantal praktijken in Nederland.

9.3 De representativiteit en nauwkeurigheid van resultaten van groothandels en fabrikanten is zeer groot

Voor de leveranciers kan de representativiteit van de steekproef worden vastgesteld door na te gaan in hoeverre de (grootste) leveranciers voor extramurale apotheken, zoals door de apotheekhoudenden gerapporteerd als onderdeel van het onderzoek, in de steekproef van groothandels en fabrikanten is opgenomen.

De top-10 leveranciers (zoals gerapporteerd door apotheekhoudenden) komt voor 89,6% overeen met de leveranciers die in de leverancierssteekproef zitten. De representativiteit en nauwkeurigheid van de ramingen vanuit de leveranciers zijn hiermee voor de apotheekhoudenden goed.

---

²⁴ AIP = apotheekinkoopprijs ook wel taxe-prijs genoemd

9.4 De representativiteit van verzekeraars is uitstekend

Vrijwel alle zorgverzekeraars hebben de vragenlijst geretourneerd. In totaal hebben 11 merken en labels de vragenlijsten ingevuld, met in totaal 96% van alle verzekerden in Nederland. Met deze dekking van 96% van alle verzekerden, kunnen geen verzekeraars ontbreken die de cijfers in sterke mate zouden beïnvloeden. De netto respons kan daarmee representatief worden verondersteld.

Bijlage D: Methodologische toelichting en tabellen

Nauwkeurigheid en betrouwbaarheid

De resultaten van een steekproefonderzoek kennen een statistische grondslag. Dat betekent dat de uitkomsten geen absolute zekerheid bieden over de werkelijke waarden, maar wel met een grote waarschijnlijkheid rond die waarden zullen liggen. De nauwkeurigheid geeft aan hoe groot het interval is rondom de gevonden waarde waarbinnen de werkelijke waarde zich met grote waarschijnlijkheid bevindt. De waarde van de gezochte grootte ligt met een bepaalde kans ook werkelijk binnen dit interval. Deze kans noemt men de betrouwbaarheid van de uitspraak. Bij een betrouwbaarheid van 90%, zal men bij veelvuldige herhaling van het onderzoek, met steeds nieuwe steekproeven uit dezelfde populatie, mogen verwachten dat 90% van de zo berekende intervallen het populatiegemiddelde zal bevatten. De betrouwbaarheid, bepaalt samen met statistische eigenschappen van de onderzochte populatie, de omvang van het nauwkeurighedsinterval. Bij een hoge betrouwbaarheid wordt het nauwkeurighedsinterval groter en neemt de nauwkeurigheid dus af. In dit onderzoek is in overleg met de opdrachtgever een gangbare betrouwbaarheid van 90% gehanteerd. Dus alle uitspraken over de nauwkeurigheid in dit rapport kennen een betrouwbaarheid van 90%.

Eindige populatiecorrectie

In het onderzoek is – ten opzichte van de totale onderzoekspopulatie – een zeer groot deel in de steekproef (netto respons) opgenomen. In dat geval moet er bij het bepalen van de nauwkeurigheid rekening mee worden gehouden dat de effecten van de niet in de netto respons opgenomen praktijken beperkt zijn. Dit effect op de nauwkeurigheid is toegepast bij het bepalen van de nauwkeurigheid met een standaard statistische formule.

Uitbijteranalyse

Met behulp van een uitbijteranalyse wordt bepaald in hoeverre de verzamelde gegevens bij elkaar passen: wanneer een gegeven relatief ver van de overige gegevens verwijderd is, dan wordt deze als uitbijter beschouwd. Alle subpopulaties zijn op uitbijters gecontroleerd.

Hierbij zijn de volgende stappen ondernomen:

- Er is bepaald voor welke variabelen een uitbijteranalyse wordt uitgevoerd. In de praktijk waren dit vrijwel alle variabelen;
- De uitbijteranalyse is per subpopulatie uitgevoerd, met voor alle subpopulaties dezelfde methodiek;
- Om te bepalen of een gegeven uitbijter is, is in dit onderzoek gebruik gemaakt van een criterium gebaseerd op de kwartielen. Een kwartiel deelt een geordende set van gegevens op in vier gelijke delen. Het eerste kwartiel, Q1, is de waarde waaronder 25% van de gegevens liggen, het derde kwartiel, Q3, is de waarde waaronder 75% van de gegevens liggen. Het verschil tussen het eerste en derde kwartiel wordt de interkwartielenafstand genoemd en is een maat voor de spreiding in de gegevens.
- We beschouwen een gegeven als uitbijter wanneer deze 1.5 keer de interkwartielenafstand onder het eerste kwartiel of 1.5 keer de interkwartielenafstand boven het derde kwartiel ligt: een gegeven is uitbijter wanneer die buiten het interval $[Q1 - 1.5(Q3 - Q1); Q3 + 1.5(Q3 - Q1)]$ ligt.

- Een gegeven dat als uitbijter wordt aangemerkt geeft aanleiding tot nadere inspectie van dat gegeven: er wordt bekeken of er een verklaring voor de afwijking gevonden kan worden. Dit kan leiden tot de beslissing dat het betreffende gegeven niet wordt meegenomen in de verdere analyses ter voorkoming van een verstoring van het totale beeld.
- Wanneer de data juist bleken, zijn die niet verwijderd.

Enkele noties voor de bepaling van de varianties/nauwkeurigheden

Variantie

Binnen een (sub)populatie is de variantie van het gemiddelde (hier als X aangegeven) als volgt te bepalen:

$$\text{Var}(X) = (N-n)/N * s^2/n$$

Met:

X = gemiddelde

N = omvang gehele populatie

n = steekproefomvang

s = standaarddeviatie

Ofwel:

$$\text{Var}(X) = \text{eindige populatiecorrectie} * \text{Var niet-eindig } (X)$$

Nauwkeurigheid

De nauwkeurigheid (als percentage van de gemiddelde waarde) wordt als volgt bepaald:

$$s(X) = \sqrt{\text{Var}(X)}$$

$$\text{nauwkeurigheid} = t\text{-waarde} * s(X)$$

$$\text{nauwkeurighedspercentage} = \text{nauwkeurigheid}/X$$

Bijlage E: Onderzoeksteam

Onderzoeksteam ConQuaestor-Significant

Henk Huizendveld RA (ConQuaestor, eindverantwoordelijke)
Bas Jurling RA (ConQuaestor, projectleider);
Drs. Bert Karssen (Significant, projectleider);
Ir. Krisje Hurkens (Significant);
Drs. Tilly Kammeron (ConQuaestor);
Drs. Urvashi Rana (ConQuaestor);
Hinke Stallen MSc (Significant)
Drs. Ing. Roel van Weert (Significant).

Diepteonderzoekers (ConQuaestor)

Dr. Jeroen van den Heuvel
Liesbeth Pouwe-Hoekstra
Drs. Joyce Knubben
Drs. Jan Koornstra
Drs. Ivo Koch
Drs. Erik-Jan Luchies QC
Drs. Maarten Mookhoek
Drs. Jan Paffen
Drs. Corien Reijmer
Frans van Silfhout MBA
Drs. Mark Tigelaar
Drs. Sebastiaan van Rooijen
Remko Vonk